

**TUTKINTOKOHTAINEN OPETUSSUUNNITELMA
KÄSI- JA TAIDETEOLLISUUSALAN PERUSTUTKINTO**

**Esinesuunnittelun ja –valmistuksen koulutusohjelma
Artesaani**

**ETELÄ-KARJALAN
AMMATTIOPISTO**

Imatra - Lappeenranta

Ammattiopiston johtokunta hyväksynyt 9.5.2006
Voimaantulo 1.8.2006
Muutokset hyväksytyt
22.5.2007

SISÄLTÖ	
KÄSI- JA TAIDETEOLLISUUSALAN PERUSTUTKINTO.....	4
YHTEISTEN OPINTOJEN PAKOLLISET OPINNOT.....	6
Äidinkieli.....	6
Tiedonhankinta ja vuorovaikutus.....	6
Ammattialan kieli.....	7
Kieli ja kulttuuri.....	7
Suomi toisena kielenä.....	8
Suomen kieli, tiedonhankinta ja vuorovaikutus.....	9
Ammattialan kieli.....	9
Kieli ja kulttuuri.....	10
Ruotsi.....	11
Englanti.....	11
Englanti 1.....	12
Englanti 2.....	13
Matematiikka.....	13
Matematiikan perusteet.....	14
Geometria ja talousmatematiikka.....	15
Tilastomatematiikka.....	15
Fysiikka ja kemia.....	16
Fysiikka.....	17
Kemia.....	18
Yhteiskunta-, yritys- ja työelämä­tieto.....	19
Terveystieto.....	20
Liikunta.....	21
Taide ja kulttuuri.....	21
YHTEISTEN OPINTOJEN VALINNAISET OPINNOT.....	23
Äidinkieli opinnäytetyön kirjallisen osan ohjaus.....	23
Ammattiruotsi.....	23
Ammattienglanti.....	24
Ympäristötieto.....	24
Tieto- ja viestintäteknikka.....	25
Tietotekniikan perusteet.....	26
Tietotekniikan jatkokurssi.....	27
Tietotekniikan ammattisovellukset.....	28
Syventävä tietotekniikka.....	28
Työelämä­tieto.....	29
Etiikka.....	30
Psykologia.....	31
Psykologian perusteet.....	32
Ammatti- ja työpsykologia.....	33
Yritystoiminta.....	34
Yritystoiminta 1.....	34
Yritystoiminta 2.....	35
Yritystoiminta 3.....	36
Terveystieto, valinnainen.....	36
Liikunta.....	37
Terveysliikunta.....	37
Talviliikunta.....	38
Joukkue- ja mailapelit.....	38
Taide ja kulttuuri, valinnainen.....	39
Kulttuurien tuntemus.....	40
AMMATILLISET OPINNOT.....	42
ESTEETTINEN, VISUAALINEN JA KULTTUURIOSAAMINEN.....	42
Kuvallisen ilmaisun perusasiat.....	43
Väri- ja materiaalisovellukset.....	44
Taiteen- ja kulttuurin historia.....	44
TUOTTEEN TEKNINEN VALMISTUS JA KÄDENTÄIDOT.....	45
Kivialan perustyötavat.....	47
Jalometallitöiden perusteet.....	48
Tuotteen valmistus.....	49
PERINTEEN TAITAMINEN.....	49
Ammattialan historia.....	51
Perinteiset työtavat.....	52

ESINEVALMISTUKSEN SUUNNITTELU	52
Kivialan tuotteen suunnittelu	54
Esitystekniikka ja valokuvaus	55
TUOTTEEN SUUNNITTELU JA VALMISTUS	56
Kivialan tuotteen suunnittelu ja valmistus	58
TUOTTEEN ASIAKASLÄHTÖINEN VALMISTUS	58
Kivialan erikoistekniikat	60
Jalometallityöt	61
Tuotevalokuvaus	61
KÄDENTÄIDÖT JA VALMISTUS	62
Ammattialan tuotteen kehittäminen ja valmistus	65
YRITYSTOIMINTA JA VALMISTUS	66
Työelämän perustaidot	68
Ammattialalla työskentely	69
YRITYSTOIMINTA JA PALVELU	69
Yritystoiminta ja palvelu	70

KÄSI- JA TAIDETEOLLISUUSALAN PERUSTUTKINTO

Artesaani on nykytekniikkaa työssään käyttävä käsityöläinen kivi- ja korusepän, kankaankudonnan ja sisustuksen tai ompelun ammattialalla.

Opetuksessa korostuvat yksilöllisesti ja asiakaslähtöisesti suunniteltujen tuotteiden – kuten esimerkiksi korujen, vaatteiden ja sisustustekstiilien – valmistaminen. Valmistusprosessiin kuuluu myös hyvä materiaalien tuntemus, tuotekuvat, kaavat ja työohjeet.

Tutkintoon sisältyy myös taide- ja kulttuurialan opintoja. Kieli- ja viestintätaidot ovat yhä tärkeämpiä varsinkin markkinoinnissa ja kansainvälisessä yhteistyössä. Artesaani työskentelee muun muassa tuotteiden valmistajana, korjaajana, myyjänä tai valmistuksen ohjaajana.

Esinesuunnittelun ja -valmistuksen koulutusohjelma, *artesaani*

Kivi- ja korusepän ammattiala

Opiskelijat harjaantuvat tunnistamaan erilaisia kiviä sekä valmistamaan niistä koruja ja pienesineitä joko valmiiden mallien tai omien suunnitelmiensa mukaan. Kivenkäsittelytekniikoiden lisäksi jalometallityöt ja eri materiaalien yhdistäminen toisiinsa kuuluvat opintoihin. Opinnoissa perehdytään myös kiven veistoon ja hiekkavalun avulla valmistettaviin töihin.

KÄSI- JA TAIDETEOLLISUUSALAN PERUSTUTKINTO

Esinesuunnittelun ja -valmistuksen koulutusohjelma, pk, artesaani (120 ov)

Palvelualojen koulu, Armilankatu 40, Lappeenranta

		Opintovuosi/Laajuus,ov		
		1.	2.	3.
OPINTOKOKONAISUUS				
Opintojakso		1.	2.	3.
KAIKILLE YHTEISET OPINNOT	20 OV			
YHTEISET PAKOLLISET OPINNOT	16 ov			
ÄIDINKIELI				
Äidinkieli 1		2		
Äidinkieli 2			1	
Äidinkieli 3				1
RUOTSIN KIELI				
Ruotsin kieli			1	
ENGLANNIN KIELI				
Englannin kieli 1			1	
Englannin kieli 2				1
MATEMATIIKKA				
Matematiikka 1		2		
Matematiikka 2			1	
FYSIIKKA JA KEMIA				
Fysiikka ja kemia 1		1		
Fysiikka ja kemia 2			1	
YHTEISKUNTA-, YRITYS- JA TYÖELÄMÄTIETO				
Yhteiskunta-, yritys ja työelämätieto		1		
LIIKUNTA JA TERVEYSTIETO				
Liikunta		1		
Terveystieto		1		
TAIDE JA KULTTUURI				
Taide ja kulttuuri			1	
VALINNAISET OPINNOT	4 ov			
<i>Valittava neljä opintoviikkoa:</i>				
YMPÄRISTÖTIETO			1	
TIETOTEKNIikka				
Tietotekniikka 1		1		
Tietotekniikka 2			1	
YRITYSTOIMINTA				1
AMMATILLISET OPINNOT	90 OV			
YHTEISET AMMATILLISET OPINNOT	10 ov			
ESTEETTINEN, VISUAALINEN JA KULTTUURIOSAAMINEN	10 ov			
Kuvallisen ilmaisen perusasiat	4 ov			
<i>Värioppi</i>		1		
<i>Kuvallinen ilmaisu</i>		2		1
Väri- ja materiaalisovellukset	3 ov			
<i>Käytännön värioppi</i>		1		
<i>Väri- ja materiaalikokeilut</i>				2
Taiteen ja kulttuurin historia	3 ov			
<i>Taiteen historia</i>			1	
<i>Kulttuuri ja ympäristö</i>			2	
ERIIYTVÄT AMMATILLISET OPINNOT				
ESINESUUNNITTELU JA -VALMISTUKSEN				
KOULUTUSOHJELMA	80 ov			
KIVISEPÄN AMMATTIALA	50 ov			
TUOTTEEN TEKINEN VALMISTUS JA KÄDENTÄIDOT	20 ov			
Kivialan perustyötavat		14		
Jalometallialan perustyötavat		3		
Tuotteen valmistus		3		
PERINTEEN TAITAMINEN	5 ov			
Ammattialan historia, kivi			1	
Perinteiset työtavat				
<i>Kivialan perinteiset työtavat</i>			2	
<i>Jalometallialan perinteiset työtavat</i>				2
ESINEVALMISTUKSEN SUUNNITTELU	5 ov			
Kivialan tuotteen suunnittelu			3	
Esitystekniikka ja valokuvaus			2	
TUOTTEEN SUUNNITTELU JA VALMISTUS	10 ov			
Kivialan tuotteen suunnittelu ja valmistus			10	
TUOTTEEN ASIAKASLÄHTÖINEN VALMISTUS	10 ov			
Kivialan erikoistekniikat				4
Jalometallityöt				5
Tuotevalokuvaus				1
VALINNAISET OPINNOT	30 ov			
KÄDENTÄIDOT JA VALMISTUS				
Ammattialan tuotteen kehittäminen ja valmistus				10
YRITYSTOIMINTA JA VALMISTUS				
Työelämän perustaidot		3		
Ammattialalla työskentely			7	
YRITYSTOIMINTA JA PALVELU				
Yritystoiminta ja palvelu				10
VAPAASTI VALITTAVAT OPINNOT	10 OV	4	4	2
OPINTOVIIKOT YHTEENSÄ	120 OV	40	40	40

Opintoihin sisältyy työssäoppimista 20 ov, opinto-ohjausta vähintään 1,5 ov ja opinnäytetyö 5 ov.

YHTEISTEN OPINTOJEN PAKOLLISET OPINNOT

Opintokokonaisuus	ÄIDINKIELI
Laajuus	4 ov
Yleistavoitteet	Opiskelija osaa hankkia, valikoida ja välittää tietoa suullisesti ja kirjallisesti ymmärtää ja osaa tulkita erilaisia tekstejä kykenee kohteliaaseen ja joustavaan vuorovaikutukseen osaa käyttää ammatillista sanastoa ja hyödyntää ammattikirjallisuutta opiskelussa ja työssä osaa hakea työtä suullisesti ja kirjallisesti osaa toimia ryhmän jäsenenä työ- ja kokoustilanteissa ymmärtää oman kielen ja kulttuurin sekä monikulttuurisuuden merkityksen hallitsee medialukutaidon osaa kirjoittaa omaan ammattialaan liittyviä tekstejä ja raportoida niistä suullisesti.
Keskeinen sisältö / Opintojaksot	Tiedonhankinta ja vuorovaikutus 2 ov Ammattialan kieli 1 ov Kieli ja kulttuuri 1 ov
Kytkenät muihin opintokokonaisuuksiin	Ammattialan huomiointi aineiston valinnassa.
Arvioinnin toteutus: - arvosanan muodostuminen - arvioijat - vaadittavat suoritukset	Oppimistehtävien ja kokeiden hyväksytyt suorittaminen. Opintokokonaisuuden arvosana määräytyy opintojaksojen ja opinnäytetyöraportin arvioinnin perusteella. Opettajat. Kokeet ja oppimistehtävät suoritettu hyväksytysti.

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelijan on - saavutettava äidinkielen kaikkien pakollisten opintojaksojen arviointikriteerien mukaiset valmiudet tyydyttävästi - osattava laatia ohjattuna suppea opinnäytetyön kirjallinen osuus käyttäen alansa asiatyöliä ja ammattikieltä	Opiskelijan on - saavutettava äidinkielen kaikkien pakollisten opintojaksojen arviointikriteerien mukaiset valmiudet pääosin hyvin tiedoin - osattava laatia opinnäytetyön kirjallinen osuus käyttäen asiatyöliä ja alansa ammattikieltä	Opiskelijan on - saavutettava äidinkielen kaikkien pakollisten opintojaksojen arviointikriteerien mukaiset valmiudet pääosin kiitettävästi - osattava laatia opinnäytetyön kirjallinen osuus käyttäen sujuvaa asiatyöliä ja täsmällistä alansa ammattikieltä

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet

Opintojakso	Tiedonhankinta ja vuorovaikutus
Laajuus	2 ov
Tavoitteet	Opiskelija osaa hankkia tietoa eri lähteistä nykyaikaista teknologiaa hyödyntäen osaa valikoida, arvioida ja tulkita tietoa kriittisesti eri näkökulmista osaa välittää tietoa suullisesti ja kirjallisesti, kuunnella aktiivisesti ja toimia tarkoituksenmukaisesti eri ammatillisissa viestintätilanteissa ymmärtää tekstien tarkoituksen, keskeisen sisällön ja käsitteet kykenee kohteliaaseen ja joustavaan vuorovaikutukseen ja osaa tulkita oheisviestintää osaa suhtautua viestintätilanteissa suvaitsevaisesti ja tasa-arvoisesti erilaisiin viestijöihin ja viestintätapoihin.
Keskeinen sisältö	- opiskelu- ja ryhmätyötaidot - tiedonhankinta ja tiedon arviointi - asianmukainen kielenkäyttö eri tilanteissa - tiedon välittäminen suullisesti ja kirjallisesti opiskelu- ja ammattilanteissa - kielenhuolto
Toteutustapa	Kirjalliset ja suulliset oppimistehtävät, aktiivinen osallistuminen opiskeluun.
Kytkenät muihin opintoihin	Aineistossa ja viestinnässä huomioidaan ammattiala.
Arvioinnin toteutus	Oppimistehtävien ja kokeiden hyväksytyt suorittaminen.

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelija - toimii auttavasti erilaisissa viestintätilanteissa - tarvitsee apua tiedonhaussa	Opiskelija - osaa toimia erilaisissa viestintätilanteissa - osaa hakea ja valita tietoa eri lähteistä	Opiskelija - toimii luontevasti erilaisissa viestintätilanteissa - osaa hakea ja valita tietoa itsenäisesti

<ul style="list-style-type: none"> - osaa välittää tietoa opastettuna - osaa lukea ja kirjoittaa yksinkertaisia tekstejä - ymmärtää lukemaansa - tunnistaa erilaisia viestijöitä 	<ul style="list-style-type: none"> - osaa välittää tietoa - osaa lukea ja kirjoittaa erilaisia tekstejä - löytää lukemastaan keskeisen asiiasällön. - osaa huomioida toisia viestijöitä 	<ul style="list-style-type: none"> eri lähteistä - osaa välittää tietoa eri keinoin - osaa lukea ja kirjoittaa erilaisia tekstejä - osaa arvioida omaa viestintäänsä - osaa suhtautua kriittisesti lukemaansa ja tulkita erilaisia tekstejä - osaa ottaa huomioon erilaiset viestijät.
--	---	--

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintojakso	Ammattialan kieli
Laajuus	1 ov
Tavoitteet	Opiskelija <ul style="list-style-type: none"> - osaa ammatillisen perussanaston - osaa laatia ammatin edellyttämät tavallisimmat kirjalliset työt - hallitsee ammatilliset puheviestintätilanteet - osaa toimia työnhakutilanteissa ja laatia työnhakuun liittyvät asiakirjat - osaa hyödyntää ammattikirjallisuutta, muita ammatillisia tietolähteitä ja käyttää erilaisia viestintävälineitä ja -taitoja opinnäytetyön tekemisessä - osaa kehittää omia vuorovaikutustaitojaan ja osallistuu viestinnän kehittämiseen ryhmässä - tutustuu kokouksen ja neuvottelun toimintatapoihin.
Keskeinen sisältö	<ul style="list-style-type: none"> - ammattisanasto - ammattikirjallisuus ja muut ammatilliset tiedonlähteet - työhakemus ja ansioluettelo - työnhakutilanne - asiakirjojen kirjoittaminen - kokous ja neuvottelu
Toteutustapa	Kirjalliset ja suulliset oppimistehtävät, aktiivinen osallistuminen opiskeluun
Kytkennot muihin opintoihin	Hyödynnetään ammattialan tekstejä.
Arvioinnin toteutus	Oppimistehtävien ja kokeiden hyväksyty suorittaminen.

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelija <ul style="list-style-type: none"> - hallitsee keskeistä ammattisanastoa - osaa laatia ammattiin liittyviä kirjallisia töitä opastettuna - osaa toimia yleisimmissä ammatillisissa puheviestintätilanteissa - tuntee työnhakutilanteen ja työnhakuasiakirjat - tuntee ammattikirjallisuutta ja ammatillisia tietolähteitä - osaa toimia vuorovaikutustilanteissa - tuntee keskeisimmät kokous- ja neuvottelukäytännöt. 	Opiskelija <ul style="list-style-type: none"> - hallitsee ammattisanastoa - osaa laatia ammattiin liittyviä kirjallisia töitä - osaa toimia ammatillisissa puheviestintätilanteissa - osaa toimia työnhakutilanteissa - ja kirjoittaa työnhakuasiakirjat - osaa käyttää ammattikirjallisuutta tiedonhankinnassa - osaa käyttää ammatillisia tietolähteitä - osaa arvioida omia vuorovaikutustaitoja - tuntee yleisiä kokous- ja neuvottelukäytäntöjä. 	Opiskelija <ul style="list-style-type: none"> - hallitsee ammattisanaston - osaa laatia itsenäisesti ammattiin liittyvät kirjalliset työt - osaa toimia hyvin ammatillisissa puheviestintätilanteissa - osaa toimia aktiivisesti ja asiallisesti työnhakutilanteissa ja kirjoittaa työnhakuasiakirjat - osaa käyttää ammattikirjallisuutta tiedonhankinnassa kriittisesti - osaa käyttää monipuolisesti ammatillisia tietolähteitä - osaa arvioida omia vuorovaikutustaitoja ja kehittää niitä - tuntee yleiset kokous- ja neuvottelukäytännöt.

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintojakso	Kieli ja kulttuuri
Laajuus	1 ov
Tavoitteet	Opiskelija <ul style="list-style-type: none"> - ymmärtää oman kielen ja kulttuurin merkityksen - kiinnostuu kirjallisuudesta, teatterista ja elokuvista - hallitsee medialukutaidon - ymmärtää kaksikielisyyden ja monikulttuurisuuden merkityksen ja huomii sen erilaisissa tilanteissa - osaa kirjoittaa omaan ammattialaan liittyviä raportteja, esimerkiksi opinnäytetyön ja työssäoppimisraportin

Keskeinen sisältö	<ul style="list-style-type: none"> - oman paikkakunnan kulttuuritarjontaan perehtyminen - suomen kielen kehittyminen - puhe- ja kirjakielen erot - ammattikielen historiaa - sanojen lainautuminen - kulttuurielämys ja sen arviointi - raporttien kirjoittaminen
Toteutustapa	Kirjalliset ja suulliset oppimistehtävät, aktiivinen osallistuminen opiskeluun.
Kytkenät muihin opintoihin	Aineistossa huomioidaan ammattikieli.
Arvioinnin toteutus	Oppimistehtävien ja kokeiden hyväksytyt suorittaminen.

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
<p>Opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> - tietää oman paikkakunnan kulttuuritarjonnasta - tuntee jonkin verran suomen kielen historiaa - tunnistaa medioita - lukee lyhyitä tekstejä - osaa kirjoittaa raportin opastettuna - tunnistaa puhe- ja kirjakielen eroja. 	<p>Opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> - tuntee oman paikkakunnan kulttuuritarjontaa - tuntee suomen kielen ja ammattikielen historiaa - tuntee kirjallisuutta - hallitsee medialukutaitoa - osaa kirjoittaa ohjeiden mukaisen raportin - tunnistaa puhe- ja kirjakielen erot. 	<p>Opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> - tuntee oman paikkakunnan kulttuuritarjonnan ja on kiinnostunut siitä - tuntee valtakunnallista kulttuuritarjontaa - tuntee suomen kielen ja ammattikielen historiaa ja ymmärtää sen merkityksen - on kiinnostunut kirjallisuudesta - hallitsee medialukutaidon - osaa kirjoittaa ohjeiden mukaisen raportin hyvällä suomen kielellä - ymmärtää puhe- ja kirjakielen erot.

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintokokonaisuus	SUOMI TOISENA KIELENÄ
Laajuus	4 ov
Yleistavoitteet	<p>Opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> - osaa hankkia, valikoida ja välittää tietoa suullisesti ja kirjallisesti suomen kielellä - ymmärtää ja osaa tulkita erilaisia suomenkielisiä tekstejä - kykenee kohteliaaseen ja joustavaan vuorovaikutukseen - osaa ammattisanastoa suomeksi ja pystyy hyödyntämään suomenkielistä ammatikirjallisuutta opiskelussaan - tuntee Suomen työnhakukäytäntöjä ja osaa hakea työtä - osaa toimia ryhmän jäsenenä työ- ja kokoustilanteissa - tuntee sekä omaa että suomen kieltä ja kulttuuria - ymmärtää monikulttuurisuuden ja kaksikielisyyden merkityksen - hallitsee medialukutaidon - osaa kirjoittaa omaan ammattialaan liittyviä tekstejä ja raportoida niistä suullisesti suomeksi.
Keskeinen sisältö / Opintojaksot	Suomen kieli, tiedonhankinta ja vuorovaikutus 2 ov Ammattialan kieli 1 ov Kieli ja kulttuuri 1 ov
Kytkenät muihin opintokokonaisuuksiin	Ammattialan huomioiminen aineiston valinnassa.
Arvioinnin toteutus:	Oppimistehtävien ja kokeiden hyväksytyt suorittaminen.
- arvosanan muodostuminen	Opintokokonaisuuden arvosana määräytyy opintojaksojen ja opinnäytetyöraportin arvioinnin perusteella.
- arvioijat	Opettajat.
- vaadittavat suoritukset	Kokeet ja oppimistehtävät suoritettu hyväksytysti.

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
<p>Opiskelijan on</p> <ul style="list-style-type: none"> - saavutettava kaikkien suomi toisena kielenä opintojaksojen arviointikriteerien mukaiset valmiudet tyydyttävästi - osattava laatia ohjattuna suppea opinnäytetyön kirjallinen osuus käyttäen suomen kieltä ja alansa ammattikieltä. 	<p>Opiskelijan on</p> <ul style="list-style-type: none"> - saavutettava kaikkien suomi toisena kielenä opintojaksojen arviointikriteerien mukaiset valmiudet pääosin hyvin tiedoin - osattava laatia opinnäytetyön kirjallinen osuus käyttäen suomen kieltä ja alansa ammattikieltä. 	<p>Opiskelijan on</p> <ul style="list-style-type: none"> - saavutettava kaikkien suomi toisena kielenä opintojaksojen arviointikriteerien mukaiset valmiudet pääosin kiitettävästi - osattava laatia opinnäytetyön kirjallinen osuus käyttäen sujuvaa suomen kieltä ja hyvää alansa ammattikieltä.

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintojakso	Suomen kieli, tiedonhankinta ja vuorovaikutus
Laajuus	2 ov
Tavoitteet	Opiskelija <ul style="list-style-type: none"> - osaa hankkia tietoa eri lähteistä nykyaikaista teknologiaa hyödyntäen - osaa valikoida ja arvioida tietoa eri näkökulmista - osaa välittää tietoa suullisesti ja kirjallisesti, kuunnella aktiivisesti ja toimia tarkoituksenmukaisesti erilaisissa viestintätilanteissa - ymmärtää tekstien tarkoituksen, keskeisen sisällön ja käsitteet ja osaa käyttää sujuvasti sanakirjoja - tuntee suomalaisia käytös- ja viestintätapoja - kykenee kohteliaaseen ja joustavaan vuorovaikutukseen ja osaa tulkita oheisviestintää - osaa opiskeluun liittyvää sanastoa - osaa kirjoittaa erilaisia oppimistehtäviä - harjaantuu käyttämään erilaisia suomen kielen kielioppirakenteita - tutustuu suomen kielen äännerakenteeseen.
Keskeinen sisältö	<ul style="list-style-type: none"> - opiskelu- ja ryhmätyötaidot - tekstin ymmärtäminen ja sanasto, sanakirjat - tiedonhankinta ja tiedon arviointi - asianmukainen kielenkäyttö eri tilanteissa - tiedon välittäminen suullisesti ja kirjallisesti - erilaiset oppimistehtävät - kielioppi ja kielenhuolto - ääntäminen
Toteutustapa	Kirjalliset ja suulliset oppimistehtävät, aktiivinen osallistuminen opiskeluun.
Kykennät muihin opintoihin	Aineistossa ja viestinnässä huomioidaan ammattiala.
Arvioinnin toteutus	Oppimistehtävien ja kokeiden hyväksytyt suorittaminen.

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelija <ul style="list-style-type: none"> - toimii auttavasti erilaisissa viestintätilanteissa - tarvitsee apua tiedonhaussa - osaa välittää tietoa opastettuna - osaa lukea ja kirjoittaa yksinkertaisia tekstejä - ymmärtää osittain lukemaansa - osaa opiskeluun liittyvää sanastoa - osaa joitakin jakson aikana opetettuja suomen kielioppirakenteita 	Opiskelija <ul style="list-style-type: none"> - osaa toimia erilaisissa viestintätilanteissa - osaa hakea tietoa eri lähteistä - osaa välittää tietoa - osaa lukea erilaisia tekstejä ja ymmärtää lukemaansa - osaa osittain arvioida lukemaansa - osaa opiskeluun liittyvää sanastoa - osaa kirjoittaa erilaisia tekstejä - osaa suomen kielioppia 	Opiskelija <ul style="list-style-type: none"> - toimii sujuvasti erilaisissa viestintätilanteissa - osaa hakea tietoa itsenäisesti eri lähteistä - osaa välittää tietoa eri keinoin - osaa lukea erilaisia tekstejä ja ymmärtää lukemaansa hyvin - osaa arvioida lukemaansa - osaa opiskeluun liittyvän sanaston - osaa kirjoittaa erilaisia tekstejä hyvin - osaa suomen kielioppia.

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintojakso	Ammattialan kieli
Laajuus	1 ov
Tavoitteet	Opiskelija <ul style="list-style-type: none"> - osaa ammatillisen perussanaston - osaa laatia ammatin edellyttämät tavallisimmat kirjalliset työt - hallitsee ammatilliset puheviestintätilanteet - osaa toimia työnhakutilanteissa ja laatia työnhakuun liittyvät asiakirjat - osaa hyödyntää ammattikirjallisuutta ja käyttää erilaisia viestintävälineitä opinnäytetyön tekemisessä - tutustuu kokouksen ja neuvottelun toimintatapoihin - harjaantuu käyttämään erilaisia suomen kielen kielioppirakenteita.
Keskeinen sisältö	<ul style="list-style-type: none"> - ammattisanasto - ammattikirjallisuus - työhakemus ja ansioluettelo - työnhakutilanne - asiakirjojen kirjoittaminen - kokous ja neuvottelu

	- kielioppi
Toteutustapa	Kirjalliset ja suulliset oppimistehtävät, aktiivinen osallistuminen opiskeluun.
Kytkenät muihin opintoihin	Hyödynnetään ammattialan tekstejä.
Arvioinnin toteutus	Oppimistehtävien ja kokeiden hyväksytyt suorittaminen.

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
<p>Opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> - hallitsee keskeistä ammatillista perussanastoa - osaa laatia ammattiin liittyviä kirjallisia töitä opastettuna - osaa toimia yleisimmässä ammatillisissa puheviestintätilanteissa - tuntee työnhakutilanteen ja työnhakuasiakirjat <p>- tuntee ammattikirjallisuutta</p> <p>- tuntee keskeisimmät kokous- ja neuvottelukäytännöt</p> <p>- osaa joitakin jakson aikana opetettuja suomen kielioppirakenteita.</p>	<p>Opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> - hallitsee ammatillista perussanastoa - osaa laatia ammattiin liittyviä kirjallisia töitä - osaa toimia ammatillisissa puheviestintätilanteissa - osaa toimia työnhakutilanteissa ja kirjoittaa työnhakuasiakirjat <p>- osaa käyttää ammattikirjallisuutta tiedonhankinnassa</p> <p>- tuntee yleisiä kokous- ja neuvottelukäytäntöjä</p> <p>- osaa suomen kielioppia.</p>	<p>Opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> - hallitsee ammatillisen perussanaston hyvin - osaa laatia ammattiin liittyvät kirjalliset työt - osaa toimia hyvin ammatillisissa puheviestintätilanteissa - osaa toimia aktiivisesti ja asiallisesti työnhakutilanteissa ja kirjoittaa työnhakuasiakirjat <p>- osaa käyttää ammattikirjallisuutta tiedonhankinnassa hyvin</p> <p>- tuntee yleiset kokous- ja neuvottelukäytännöt</p> <p>- osaa suomen kielioppia.</p>

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintojakso	Kieli ja kulttuuri
Laajuus	1 ov
Tavoitteet	<p>Opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> - tuntee sekä omaa että suomen kieltä ja kulttuuria - ymmärtää monikulttuurisuuden ja kaksikielisyyden merkityksen - kiinnostuu kirjallisuudesta, teatterista ja elokuvista - tuntee kulttuuriin liittyvää sanastoa - osaa hyödyntää eri medioita - osaa kirjoittaa omaan ammattialaan liittyviä raportteja, esimerkiksi opinnäytetyön ja työssäoppimisraportin - harjaantuu käyttämään erilaisia suomen kielen kielioppirakenteita.
Keskeinen sisältö	<ul style="list-style-type: none"> - oman paikkakunnan kulttuuritarjontaan perehtyminen - oman kulttuurin esittely - puhe- ja kirjakielen erot - sanojen muodostaminen suomen kielessä - kulttuurielämys ja sen arviointi - raporttien kirjoittaminen - kielioppi
Toteutustapa	Kirjalliset ja suulliset oppimistehtävät, aktiivinen osallistuminen opiskeluun.
Kytkenät muihin opintoihin	Hyödynnetään ammattialan tekstejä.
Arvioinnin toteutus	Oppimistehtävien ja kokeiden hyväksytyt suorittaminen.

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
<p>Opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> - tietää oman paikkakunnan kulttuuritarjonnasta - tuntee omaa kulttuuriaan <p>- ymmärtää monikulttuurisuuden ja suvaitsevaisuuden merkityksen</p> <p>- tuntee suomen kielen sanaston muodostamistapoja</p> <p>- tuntee hieman kulttuuriin liittyvää sanastoa</p> <p>- tunnistaa eri medioita</p> <p>- osaa kirjoittaa raportin opastettuna suomen kielellä</p> <p>- tunnistaa puhe- ja kirjakielen eroja</p>	<p>Opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> - tuntee oman paikkakunnan kulttuuritarjontaa - osaa esitellä omaa kulttuuriaan <p>- ymmärtää monikulttuurisuuden ja suvaitsevaisuuden merkityksen</p> <p>- tuntee suomen kielen sanaston muodostamistapoja</p> <p>- tuntee kulttuuriin liittyvää sanastoa</p> <p>- osaa hyödyntää medioita</p> <p>- osaa kirjoittaa ohjeiden mukaisen raportin suomen kielellä</p> <p>- tunnistaa puhe- ja kirjakielen erot</p>	<p>Opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> - tuntee oman paikkakunnan kulttuuritarjonnasta ja on kiinnostunut siitä - osaa esitellä omaa kulttuuriaan ja verrata sitä suomalaiseen kulttuuriin - ymmärtää monikulttuurisuuden ja suvaitsevaisuuden merkityksen - tuntee suomen kielen sanaston muodostamistavat - tuntee kulttuuriin liittyvää sanastoa hyvin - osaa hyödyntää medioita kriittisesti - osaa kirjoittaa ohjeiden mukaisen raportin hyvällä suomen kielellä - ymmärtää puhe- ja kirjakielen erot

- osaa joitakin jakson aikana opetettuja suomen kielioppirakenteita.	- osaa suomen kielen kielioppia.	- osaa suomen kielen kielioppia.
--	----------------------------------	----------------------------------

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintokokonaisuus	RUOTSI
Laajuus	1 ov
Yleistavoitteet	Vahvistaa opiskelijan suullista ja kirjallista peruskielitaitoa, jotta hän selviytyy yksinkertaisista puhetilanteista ja tavanomaisista asiakaspalvelutilanteista asiakkaana ja työntekijänä ja osaa toimia asianmukaisesti alansa työtehtävissä ja pohjoismaisissa yhteyksissä ruotsin kielellä.
Keskeinen sisältö / Opintojaksot	Keskeinen sisältö on ammattialan työtehtävissä ja pohjoismaisissa yhteyksissä toimiminen. Aihealueina ovat itsestä kertominen, koulu ja opiskelu, lähiympäristö, Pohjoismaat, tien neuvominen, puhelimesta asiointi, työ, työpäivän rutiinit, oman alan ammattisanasto. Opintojakso: Ruotsin kieli 1
Kytkenät muihin opintokokonaisuuksiin	Aihealueet liittyvät suoritettavaan tutkintoon ja niihin työtehtäviin, joissa tutkinnon suorittanut voi toimia.
Arvioinnin toteutus: - arvosanan muodostuminen - arvioijat - vaadittavat suoritukset	Arvosana muodostuu kokeista, tehtävistä, läsnäolosta ja muusta näytöstä. Opettaja antaa arvosanan hyväksytystä suorituksesta asteikolla T1-K5 ja opiskelija arvioi omaa oppimistaan. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää kokeiden ja tehtävien suorittamista hyväksytysti ja säännöllistä osallistumista tuntityöskentelyyn.

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelijan on - ymmärrettävä tuttuja ja yksinkertaisia suullisia ja kirjallisia ilmauksia jotka käsittelevät häntä itseään ja lähiympäristöä - ymmärrettävä lyhyiden ja yksinkertaisten kirjallisten ja suullisten viestien keskeisen sisällön ja osattava toimia niiden mukaan - selvidyttävä rutiinimaisista vuorovaikutustilanteista sekä yksityishenkilönä että oman alansa työntekijänä asiallisesti ja kohteliaasti keskustelukumppanien puhuessa selkeästi ja hitaasti - ymmärrettävä työhönsä ja työturvallisuuteen liittyvää ennustettavaa tietoa, esim. ruokalistaista, ilmoituksista ja ohjeistoista apuneuvoja käyttäen - osattava täyttää tavallisimpia työhönsä liittyviä lomakkeita	Opiskelijan on - selvidyttävä rutiinimaisista päivittäiseen elämään, työhön, omaan maahan ja kulttuuriin liittyvistä puhetilanteista kohtalaisesti - ymmärrettävä tavanomaisten alaan liittyvien käskyjen, kieltojen ja kehoitusten sekä työturvallisuusohjeiden sisältö ja osattava toimia niiden mukaan - selvidyttävä tavanomaisimmista vuorovaikutustilanteista sekä yksityishenkilönä että työntekijänä asiallisesti ja kohteliaasti keskustelukumppanien käyttäessä normaalia puhetempoa - pystyttävä tulkitsemaan helpohkoja tekstejä kuten ruokalista, aikatauluja ja mainoksia sekä työhön liittyviä työ- ja turvaohjeita tarvittaessa apuneuvoja käyttäen - osattava laatia työhön liittyviä viestejä apuneuvoja käyttäen	Opiskelijan on - selvidyttävä rutiinimaisista päivittäiseen elämään, työhön, omaan maahan ja kulttuuriin liittyvistä puhetilanteista hyvin - osattava toimia työhön liittyvien käskyjen, kieltojen ja kehoitusten mukaan - selvidyttävä tavanomaisimmista asiakaspalvelutilanteista asiakkaana ja työntekijänä - pystyttävä lukemaan lyhyitä tekstejä (ruokalistat, aikataulut, mainokset, työhön liittyvät käyttö-, työ- ja turvaohjeet) ja osattava hakea lisätietoa apuneuvoja käyttäen - osattava laatia työhön liittyviä viestejä

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintokokonaisuus	ENGLANTI
Laajuus	2 ov
Yleistavoitteet	Tavoitteena on syventää ja aktivoida jo opitun kielen taitoja ammattialan suuntaisesti niin, että opiskelija hallitsee kielen keskeisimmän sanaston ja viestintätaidot yksityishenkilönä ja työntekijänä kansainvälisessä ympäristössä. Opiskelijan tulee kehittää jokapäiväisissä tilanteissa ja ammatissa tarvittavia kohteliaita ja asiallisia viestintätaitoja monipuolisesti. Hänen olisi pystyttävä myös hankkimaan lisätietoa omasta alastaan lukemalla ammattikirjallisuutta sanakirjaa ja uusinta teknologiaa apuna käyttäen. Hänen tulee myös ymmärtää kielitaidon merkitys kansainvälistyvässä työympäristössä.
Keskeinen sisältö / Opintojaksot	Keskeinen sisältö on opiskelijan sanaston ja viestintätaitojen vahvistaminen yksityishenkilönä ja työntekijänä kansainvälisessä ympäristössä. Aihealueina ovat koulutusalasta riippuen mm. nuoren elämäntilanne, opiskeluala, tuleva työ ja siihen liittyvät työtehtävät, materiaalit ja koneet ja laitteet ja niiden käyttöohjeet, työturvallisuus, työnhaku, asiakaspalvelutilanteet ja kansainvälisyys.

	Englanti I Englanti II
Kytkenät muihin opintokokonaisuuksiin	Aihealueet liittyvät suoritettavaan tutkintoon ja niihin työtehtäviin, joissa tutkinnon suorittanut voi toimia.
Arvioinnin toteutus: - arvosanan muodostuminen - arvioijat - vaadittavat suoritukset	Arvosana muodostuu kokeista, tehtävistä, läsnäolosta ja muusta näytöstä. Opettaja antaa arvosanan hyväksytystä suorituksesta asteikolla K5-T1 ja opiskelija arvioi omaa oppimistaan. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää kokeiden ja tehtävien suorittamista hyväksytysti ja säännöllistä osallistumista tuntityöskentelyyn.

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelijan on ymmärrettävä yksinkertaisia ja selkeitä omaan elämään ja alaan liittyviä tuttuja aihepiirejä käsitteleviä suullisia ja kirjallisia viestejä ja osattava toimia niiden mukaan osattava kertoa muutamalla sanalla itsestään sekä kertoa opinnoistaan ja ympäristöstään lyhyesti rutiininomaisissa tilanteissa osattava kirjoittaa yksinkertaisia ja suppeita henkilökohtaisia viestejä vaikkakin hajanaisesti työhön ja vapaa-aikaan liittyen ja osattava hakea aktiivisesti tietoa näihin liittyen. ei ole opiskelussaan usein kiinnostunut kielitaitonsa parantamisesta	Opiskelijan on ymmärrettävä keskeinen ajatus omaan elämään ja alaan liittyvistä tavallisista normaalitempoisista suullisista sekä kirjallisista viesteistä ja osattava toimia niiden mukaan osattava kertoa itsestään ja kuvailla elinolojaan lyhyesti mutta kuitenkin yhtenäisesti sekä kertoa muutamilla lauseilla opinnoistaan ja ympäristöstään sekä osallistuttava jossain määrin keskusteluun selviytyttävä ymmärrettävästi omaan vapaa-aikaan ja työhön liittyvistä tilanteista kirjallisesti yhtenäistä tekstiä käyttäen ja osaa hakea aktiivisesti tietoa on kiinnostunut kielitaitonsa parantamisesta	Opiskelijan on ymmärrettävä normaalitempoista puhetta arkielämän ja työelämän rutiininomaisissa tilanteissa ja osattava kysyä lisäohjeita sekä kuvata tapahtumia ja osallistuttava keskusteluun kohtalaisesti osattava kertoa hyvin yleisiä aihepiirejä koskevia keskusteluja liittyen opiskeluun ja elinympäristöön käyttämällä melko monipuolista sanastoa ja hallittava perusrakenteet hyvin ymmärrettävä viestejä koulutusosaltaan ja osattava kertoa omasta koulutusosaltaan hyvin sekä hankkia tietoa englanninkielisistä alansa aiheista apuneuvoja hyväksi käyttäen opiskelijalla on aito kiinnostus oman kielitaitonsa kehittämiseen

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintojakso	Englanti 1
Laajuus	1 ov
Yleistavoitteet	Aktivoi ja vahvistaa opiskelijan jo opitun kielen taitoja ammattialan suuntaisesti, niin että hän hallitsee kielen keskeisimmän sanaston ja viestintätaidot yksityishenkilönä ja työntekijänä kansainvälisessä ympäristössä. Kannustaa opiskelijaa hankkimaan lisätietoa omasta alastaan lukemalla ammattikirjallisuutta sanakirjaa ja uusinta teknologiaa apuna käyttäen. Saada opiskelija ymmärtämään kielitaidon merkitys kansainvälistyvässä työympäristössä.
Keskeinen sisältö / Opintojaksot	Opiskelijan ammattikielen ja arkipäivän englannin perussanaston ja keskeisimpien viestintätaitojen hallitseminen yksityishenkilönä ja työntekijänä kansainvälisessä ympäristössä. Aihealueina ovat oma ala, opiskelu, perhe, työntekijänä oleminen, työtehtävät, työvälineet, työkalut ja koneet, peruspalvelutilanteet ja peruskieloppi, viestien ja ohjeiden kirjoittaminen ja ymmärtäminen.
Kytkenät muihin opintokokonaisuuksiin	Aihealueet liittyvät suoritettavaan tutkintoon ja niihin työtehtäviin, joissa tutkinnon suorittanut voi toimia.
Arvioinnin toteutus: - arvosanan muodostuminen - arvioijat - vaadittavat suoritukset	Arvosana muodostuu kokeista, tehtävistä, läsnäolosta ja muusta näytöstä. Opettaja antaa arvosanan hyväksytystä suorituksesta asteikolla K5-T1 ja opiskelija arvioi omaa oppimistaan. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää kokeiden ja tehtävien suorittamista hyväksytysti ja säännöllistä osallistumista tuntityöskentelyyn.

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelijan on - ymmärrettävä yksinkertaisia, omaan elämään ja alaan liittyviä suullisia ja kirjallisia viestejä ja osattava toimia niiden mukaan - osattava kertoa muutamalla sanalla itsestään sekä kertoa opinnoistaan ja ympäristöstään lyhyesti	Opiskelijan on - ymmärrettävä jonkin verran omaan elämään ja alaan liittyviä, normaalitempoisia suullisia sekä kirjallisia viestejä ja osattava toimia niiden mukaan - osattava kertoa itsestään ja kuvailla elinolojaan lyhyesti sekä kertoa muutamilla lauseilla opinnoistaan ja ympäris-	Opiskelijan on - ymmärrettävä normaalitempoista puhetta arkielämän ja työelämän rutiininomaisissa tilanteissa ja osaa kysyä lisäohjeita sekä kuvata tapahtumia ja hän osallistuu keskusteluun kohtalaisesti -osattava kuvailla opiskeluaan ja elinympäristöään hyvin käyttämällä melko monipuolista sanastoa ja hallittava

- osattava kirjoittaa yksinkertaisia henkilökohtaisia viestejä työhön ja vapaa-aikaan liittyen ja osattava hakea aktiivisesti tietoa näihin liittyen	töstään sekä osallistumalla jossain määrin keskusteluun - selviydyttävä ymmärrettävästi omaan vapaa-aikaan ja työhön liittyvistä tilanteista kirjallisesti ja osaa hakea aktiivisesti tietoa	perusrakenteet hyvin - ymmärrettävä viestejä koulutusalaan ja osattava kertoa omasta koulutusalaan hyvin ja osattava hankkia tietoa englanninkielisistä alansa aiheista apuneuvoja hyväksi käyttäen - opiskelijalla on aito kiinnostus oman kielitaidon kehittämiseen
-ei ole opiskelussaan usein kiinnostunut kielitaitonsa parantamisesta	-on kiinnostunut kielitaitonsa parantamisesta	

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintojakso	Englanti 2
Laajuus	1 ov
Yleistavoitteet	Syventää ja vahvistaa opiskelijan ammattikielen ja arkipäivän englannin perusasiat. Kehittää opiskelijaa käyttämään monipuolisesti kieltä eri viestintätilanteissa arki- ja työelämässä. Kannustaa opiskelijaa itsenäisesti hakemaan tietoa omasta alastaan uusinta teknologiaa ja sanakirjaa ja ammattikirjallisuutta apuna käyttäen. Saada opiskelija ymmärtämään kielitaidon merkitys. Vahvistaa opiskelijan kykyä toimia kansainvälistyvässä työympäristössä.
Keskeinen sisältö / Opintojaksot	Ammattialan työtehtävissä toimiminen. Opiskelijan ammattisanaston ja arkielämän englannin viestintätaitojen syventäminen. Aihealueina ovat ammattiala ja siihen liittyvä erikoissanasto, monipuoliset palvelutilanteet ja erilaiset viestintätilanteet, viestien ja ohjeiden kirjoittaminen ja ymmärtäminen, kielipiiriin laajentaminen omalla alalla tarvittaviin erikoisrakenteisiin, luonnollisempaan ääntämykseen pyrkiminen ja kansainvälisyys.
Kytkenä muihin opintokokonaisuuksiin	Aihealueet liittyvät suoritettavaan tutkintoon ja niihin työtehtäviin, joissa tutkinnon suorittanut voi toimia.
Arvioinnin toteutus: - arvosanan muodostuminen - arvioijat - vaadittavat suoritukset	Arvosana muodostuu kokeista, tehtävistä, läsnäolosta ja muusta näytöstä. Opettaja antaa arvosanan hyväksytystä suorituksesta asteikolla K5-T1 ja opiskelija arvioi omaa oppimistaan. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää kokeiden ja tehtävien suorittamista hyväksytysti ja säännöllistä osallistumista tuntityöskentelyyn.

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelijan on - ymmärrettävä yksinkertaisia, omaan elämään ja alaan liittyviä suullisia ja kirjallisia viestejä ja osattava toimia niiden mukaan - osattava kertoa muutamalla sanalla itsestään sekä kertoa opinnoistaan ja ympäristöstään lyhyesti - osattava kirjoittaa yksinkertaisia henkilökohtaisia viestejä työhön ja vapaa-aikaan liittyen ja osattava hakea aktiivisesti tietoa näihin liittyen -ei ole opiskelussaan usein kiinnostunut kielitaitonsa parantamisesta	Opiskelijan on - ymmärrettävä jonkin verran omaan elämään ja alaan liittyviä, normaalitempoisia suullisia sekä kirjallisia viestejä ja osattava toimia niiden mukaan - osattava kertoa itsestään ja kuvailla elinolojaan lyhyesti sekä kertoa muutamilla lauseilla opinnoistaan ja ympäristöstään sekä osallistumalla jossain määrin keskusteluun - selviydyttävä ymmärrettävästi omaan vapaa-aikaan ja työhön liittyvistä tilanteista kirjallisesti ja osaa hakea aktiivisesti tietoa -on kiinnostunut kielitaitonsa parantamisesta	Opiskelijan on - ymmärrettävä normaalitempoista puhetta arkielämän ja työelämän rutiinimaisissa tilanteissa ja osaa kysyä lisäohjeita sekä kuvata tapahtumia ja hän osallistuu keskusteluun kohtalaisesti -osattava kuvailla opiskeluaan ja elinympäristöään hyvin käyttämällä melko monipuolista sanastoa ja hallittava perusrakenteet hyvin - ymmärrettävä viestejä koulutusalaan ja osattava kertoa omasta koulutusalaan hyvin ja osattava hankkia tietoa englanninkielisistä alansa aiheista apuneuvoja hyväksi käyttäen - opiskelijalla on aito kiinnostus oman kielitaidon kehittämiseen

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintokokonaisuus	MATEMATIIKKA
Laajuus	3 ov
Yleistavoitteet	- Opiskelija osaa monipuolisesti soveltaa matematiikkaa ja käyttää sitä ongelmanratkaisussa tulevassa ammatissaan. Opiskelija osaa sujuvasti peruslaskutoimitukset ja yksiköiden muuntamiset sekä osaa soveltaa prosenttilaskentaa ammattiinsa liittyvässä tehtävässä. Opiskelija osaa ratkaista matemaattisia ongelmia päättelemällä ja yhtälöillä. - Opiskelija osaa soveltaa geometriaa oman ammattialansa vaatimassa laajuudessa, esimerkiksi laskea pinta-aloja ja tilavuuksia ja käyttää mittakaavaa. Opiskelija osaa arki- ja työelämässä tarvittavaa talousmatematiikkaa, kuten kustannus-, verotus- ja

	lainalaskelmia. - Opiskelija osaa itsenäisesti kerätä tietoa ja laatia tiedoista omaa alansa koskevia tilastoja, taulukoita ja kuvaajia. Hän osaa lukea ja tulkita tilastoja. - Opiskelija osaa monipuolisesti käyttää laskinta ja tietokonetta tehtävien ratkaisussa. Hän osaa arvioida saatujen tulosten luotettavuutta ja mielekkyyttä.
Keskeinen sisältö / Opintojaksot	Keskeinen sisältö: Matematiikan perusteet: peruslaskutoimitukset, yksikönmuunnokset, sanalliset tehtävät, prosenttilaskenta, geometrian peruskäsitteet, talous- ja tilastomatematiikka.
Arvioinnin toteutus	Opintokokonaisuus arvioidaan asteikolla T1 - K5. Arviointiin vaikuttavat kirjalliset kokeet ja tuntiaktiivisuus. Oppimistehtävät suoritettava hyväksytysti. Opintokokonaisuuden arvioi opintokokonaisuuden opettaja/opettajat.

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelijan on - osattava laskea oikein tulevassa ammatissaan tarvittavat yhteen-, vähennys-, kerto- ja jakolaskut osittain apuvälineitä hyväksi käyttäen - osattava tavallisimmat mittayksiköt - osattava ratkaista tavallisimpia oman alansa matemaattisia ongelmia joko päättelämällä tai yhtälöiden avulla - ymmärrettävä prosentin käsite ja osattava laskea prosenttiarvo - osattava käyttää laskinta ja tietokonetta apuna työhönsä liittyvien matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa - osattava laskea käyttämiensä yleisimpien kappaleiden pinta-aloja ja tilavuuksia - osattava laskea materiaali- ja valmistuskustannuksia tekemilleen töille - osattava lukea oman alansa yksinkertaisia tilastoja, taulukoita ja graafisia esityksiä	Opiskelijan on - osattava laskea oikein tulevassa ammatissaan tarvittavat yhteen-, vähennys-, kerto- ja jakolaskut osittain apuvälineitä hyväksi käyttäen - osattava yksikönmuunnokset - osattava ratkaista tavallisimpia oman alansa matemaattisia ongelmia joko päättelämällä tai yhtälöiden avulla - osattava laskea tulevassa ammatissaan tarvittavat prosenttilaskut - osattava laskea arki- ja työelämässä tarvittavia talousmatematiikan laskuja - osattava käyttää laskinta ja tietokonetta apuna työhönsä liittyvien matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa - osattava laskea käyttämiensä yleisimpien kappaleiden pinta-aloja ja tilavuuksia sekä käyttää mittakaavaa - osattava laskea materiaali- ja valmistuskustannuksia tekemilleen töille - osattava lukea ja tulkita oman alansa tilastoja, taulukoita ja graafisia esityksiä - osattava laatia kerätyistä tiedoista tilastoja, taulukoita ja kuvaajia - osattava arvioida saamiensa tulosten mielekkyyttä	Opiskelijan on - osattava laskea sujuvasti ja oikein tulevassa ammatissaan tarvittavat yhteen-, vähennys-, kerto- ja jakolaskut osittain apuvälineitä hyväksi käyttäen - osattava yksikönmuunnokset sujuvasti - osattava ratkaista tavallisimpia oman alansa matemaattisia ongelmia päättelämällä ja yhtälöiden avulla - osattava tulevassa ammatissaan tarvittava prosenttilaskenta - osattava soveltaa arki- ja työelämässä tarvittavaa talousmatematiikkaa - osattava käyttää laskinta ja tietokonetta apuna työhönsä liittyvien matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa - osattava laskea kappaleiden pinta-aloja ja tilavuuksia sekä käyttää mittakaavaa - osattava laskea materiaali- ja valmistuskustannuksia - osattava lukea ja tulkita tilastoja, taulukoita ja graafisia esityksiä - osattava kerätä itsenäisesti tietoa ja laatia tiedoista tilastoja, taulukoita ja kuvaajia - osattava arvioida saamiensa tulosten luotettavuutta, tarkkuutta ja mielekkyyttä

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki Hyvä 3:een vaadittavat tavoitteet ja osin Kiitettävä 5 tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki Tyydyttävä 1:een vaadittavat tavoitteet ja osin Hyvä 3 tavoitteet.

Opintojakso	Matematiikan perusteet
Laajuus	1 ov
Yleistavoitteet	Opiskelija osaa monipuolisesti soveltaa matematiikkaa ja käyttää sitä ongelmanratkaisussa tulevassa ammatissaan. Opiskelija osaa sujuvasti peruslaskutoimitukset ja yksiköiden muuntamiset sekä osaa soveltaa prosenttilaskentaa ammattiinsa liittyvissä tehtävissä. Opiskelija osaa ratkaista matemaattisia ongelmia päättelämällä ja yhtälöillä. Opiskelija osaa arvioida saatujen tulosten luotettavuutta ja mielekkyyttä.
Keskeinen sisältö	Matematiikan perusteet: peruslaskutoimitukset, yksikönmuunnokset, sanalliset tehtävät, prosenttilaskenta.
Arvioinnin toteutus	Opintojakso arvioidaan asteikolla T1 - K5. Arviointiin vaikuttavat kirjalliset kokeet ja tuntiaktiivisuus. Oppimistehtävät suoritettava hyväksytysti. Opintojakson arvioi opintojakson opettaja.

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
<p>Opiskelijan on</p> <ul style="list-style-type: none"> - osattava laskea oikein tulevassa ammatissaan tarvittavat yhteen-, vähennys-, kerto- ja jakolaskut osittain apuvälineitä hyväksi käyttäen - osattava tavallisimmat mittayksiköt <p>- osattava ratkaista tavallisimpia oman alansa matemaattisia ongelmia joko päättelemällä tai yhtälöiden avulla</p> <p>- ymmärrettävä prosentin käsite ja osattava laskea prosenttiarvo</p>	<p>Opiskelijan on</p> <ul style="list-style-type: none"> - osattava laskea oikein tulevassa ammatissaan tarvittavat yhteen-, vähennys-, kerto- ja jakolaskut osittain apuvälineitä hyväksi käyttäen - osattava yksikönmuunnokset <p>- osattava ratkaista tavallisimpia oman alansa matemaattisia ongelmia joko päättelemällä tai yhtälöiden avulla</p> <p>- osattava laskea tulevassa ammatissaan tarvittavat prosenttilaskut</p> <p>- osattava arvioida saamiensa tulosten mielekkyyttä</p>	<p>Opiskelijan on</p> <ul style="list-style-type: none"> - osattava laskea sujuvasti ja oikein tulevassa ammatissaan tarvittavat yhteen-, vähennys-, kerto- ja jakolaskut osittain apuvälineitä hyväksi käyttäen - osattava yksikönmuunnokset sujuvasti - osattava ratkaista tavallisimpia oman alansa matemaattisia ongelmia päättelemällä ja yhtälöiden avulla - osattava tulevassa ammatissaan tarvittava prosenttilaskenta - osattava arvioida saamiensa tulosten luotettavuutta, tarkkuutta ja mielekkyyttä

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki Hyvä 3:een vaadittavat tavoitteet ja osin Kiitettävä 5 tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki Tyydyttävä 1:een vaadittavat tavoitteet ja osin Hyvä 3 tavoitteet.

Opintojakso	Geometria ja talousmatematiikka
Laajuus	1 ov
Yleistavoitteet	<p>Opiskelija osaa soveltaa geometriaa oman ammattialansa vaatimassa laajuudessa, esimerkiksi laskea pinta-aloja ja tilavuuksia ja käyttää mittakaavaa. Opiskelija osaa arki- ja työelämässä tarvittavaa talousmatematiikkaa.</p> <p>Opiskelija osaa monipuolisesti käyttää laskinta ja tietokonetta tehtävien ratkaisussa. Hän osaa arvioida saatujen tulosten luotettavuutta ja mielekkyyttä.</p>
Keskeinen sisältö	Geometrian peruskäsitteet ja talousmatematiikka.
Arvioinnin toteutus	Opintojakso arvioidaan asteikolla T1 - K5. Arviointiin vaikuttavat kirjalliset kokeet ja tuntiaktiivisuus. Oppimistehtävät suoritettava hyväksytysti. Opintojakson arvioi opintojakson opettaja.

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
<ul style="list-style-type: none"> - Opiskelijan on - ymmärrettävä prosentin käsite ja osattava laskea prosenttiarvo <p>- osattava tavallisimmat mittayksiköt</p> <p>- osattava käyttää laskinta ja tietokonetta apuna työhönsä liittyvien matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa</p> <p>- osattava laskea käyttämiensä yleisimpien kappaleiden pinta-aloja ja tilavuuksia</p> <p>- osattava laskea materiaali- ja valmistuskustannuksia tekemilleen töille</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Opiskelijan on - osattava laskea arki- ja työelämässä tarvittavia talousmatematiikan laskuja - osattava yksikönmuunnokset <p>- osattava käyttää laskinta ja tietokonetta apuna työhönsä liittyvien matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa</p> <p>- osattava laskea käyttämiensä yleisimpien kappaleiden pinta-aloja ja tilavuuksia sekä käyttää mittakaavaa</p> <p>- osattava laskea materiaali- ja valmistuskustannuksia tekemilleen töille</p> <p>- osattava arvioida saamiensa tulosten mielekkyyttä</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Opiskelijan on - osattava soveltaa arki- ja työelämässä tarvittavaa talousmatematiikkaa <p>- osattava yksikönmuunnokset sujuvasti</p> <p>- osattava käyttää laskinta ja tietokonetta apuna työhönsä liittyvien matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa</p> <p>- osattava laskea kappaleiden pinta-aloja ja tilavuuksia sekä käyttää mittakaavaa</p> <p>- osattava laskea materiaali- ja valmistuskustannuksia</p> <p>- osattava arvioida saamiensa tulosten luotettavuutta, tarkkuutta ja mielekkyyttä</p>

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki Hyvä 3:een vaadittavat tavoitteet ja osin Kiitettävä 5 tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki Tyydyttävä 1:een vaadittavat tavoitteet ja osin Hyvä 3 tavoitteet.

Opintojakso	Tilastomatematiikka
Laajuus	1 ov
Yleistavoitteet	<p>Opiskelija osaa itsenäisesti kerätä tietoa ja laatia tiedoista omaa alaansa koskevia tilastoja, taulukoita ja kuvaajia. Hän osaa lukea ja tulkita tilastoja.</p> <p>Opiskelija osaa monipuolisesti käyttää laskinta ja tietokonetta tehtävien ratkaisussa. Hän osaa arvioida saatujen tulosten luotettavuutta ja mielekkyyttä.</p>

Keskeinen sisältö	Tilastomatematiikka.
Arvioinnin toteutus	Opintojakso arvioidaan asteikolla T1 - K5. Arviointiin vaikuttavat kirjalliset kokeet ja tuntiaktiivisuus. Oppimistehtävät suoritettava hyväksytysti. Opintojakson arvioi opintojakson opettaja.

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
<ul style="list-style-type: none"> - Opiskelijan on - osattava käyttää laskinta ja tietokonetta apuna työhönsä liittyvien matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa - osattava lukea oman alansa yksinkertaisia tilastoja, taulukoita ja graafisia esityksiä 	<ul style="list-style-type: none"> - Opiskelijan on - osattava käyttää laskinta ja tietokonetta apuna työhönsä liittyvien matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa - osattava lukea ja tulkita oman alansa tilastoja, taulukoita ja graafisia esityksiä - osattava laatia kerätyistä tiedoista tilastoja, taulukoita ja kuvaajia - osattava arvioida saamiensa tulosten mielekkyyttä 	<ul style="list-style-type: none"> - Opiskelijan on - osattava käyttää laskinta ja tietokonetta apuna työhönsä liittyvien matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa - - osattava lukea ja tulkita tilastoja, taulukoita ja graafisia esityksiä - osattava kerätä itsenäisesti tietoa ja laatia tiedoista tilastoja, taulukoita ja kuvaajia - osattava arvioida saamiensa tulosten luotettavuutta, tarkkuutta ja mielekkyyttä

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki Hyvä 3:een vaadittavat tavoitteet ja osin Kiitettävä 5 tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki Tyydyttävä 1:een vaadittavat tavoitteet ja osin Hyvä 3 tavoitteet.

Opintokokonaisuus	FYSIIKKA JA KEMIA
Laajuus	2 ov
Yleistavoitteet	Opiskelija osaa tulevan ammattinsa ja ergonomisen työskentelyn kannalta tärkeimmät fysiikan lainalaisuudet. Hän osaa työssään ottaa huomioon ympäristön ja ammatin kannalta keskeiset kemian ilmiöt sekä tuntee tavallisimpien alkuaineiden ja yhdisteiden kemiallisia ominaisuuksia. Opiskelija osaa säilyttää ja käyttää oikein sekä hävittää asianmukaisesti tavallisimpia ammattialalla käytettäviä aineita. Hän osaa soveltaa fysiikan ja kemian tietoja käyttämällä taloudellisia, turvallisia ja ympäristöä säästäviä työtapoja ja tekniikoita. Opiskelija osaa tehdä havaintoja ja mittauksia ammattiinsa liittyvistä keskeisistä fysiikan ja kemian ilmiöistä. Hän osaa tulkita ja arvioida mittaustuloksia sekä tehdä niistä johtopäätöksiä. Opiskelija osaa dokumentoida mittaustulokset ja esittää ne esimerkiksi taulukoina tai kuvaajina.
Keskeinen sisältö	Fysiikka: Mekaniikan ja lämpöopin perusteita ammattialan vaatimassa laajuudessa. Energiamuodot sekä energian kulutus ja säästö. Kemia: Epäorgaanisen ja orgaanisen kemian perusteita ammattialan vaatimassa laajuudessa. Kemian keskeiset ilmiöt ja käsitteet ammattialan vaatimassa laajuudessa. Työympäristön kemikaalit ja kemikaalien käyttöturvallisuus. Kestävä kehitys.
Arvioinnin toteutus	Opintokokonaisuus arvioidaan asteikolla T1 - K5. Arviointiin vaikuttavat kirjalliset kokeet ja tuntiaktiivisuus. Oppimistehtävät suoritettava hyväksytysti. Opintokokonaisuuden arvioi opintokokonaisuuden opettaja/opettajat.

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
<p>Opiskelijan on</p> <ul style="list-style-type: none"> - tunnistettava ammattinsa kannalta tavallisimpiin työtehtäviin liittyvät keskeiset fysiikan ja kemian ilmiöt ja lainalaisuudet - - - osattava työskennellä aiheuttamatta vaaraa itselleen, muille tai ympäristölle 	<p>Opiskelijan on</p> <ul style="list-style-type: none"> - osattava ammattinsa kannalta tavallisimpiin työtehtäviin liittyvät keskeiset fysiikan ja kemian ilmiöt ja lainalaisuudet - - tunnettava tavallisimpien alkuaineiden ja yhdisteiden kemiallisia ominaisuuksia - osattava työskennellä aiheuttamatta vaaraa itselleen, muille tai ympäristölle 	<p>Opiskelijan on</p> <ul style="list-style-type: none"> - osattava oman alan tärkeimmät fysiikan ilmiöt ja lainalaisuudet - tunnettava ergonomiseen työskentelyyn liittyvät keskeiset fysiikan käsitteet ja lait - tunnettava tavallisimpien alkuaineiden ja yhdisteiden kemiallisia ominaisuuksia ja osattava hyödyntää tietoa työssään - osattava työskennellä aiheuttamatta vaaraa itselleen, muille tai ympäristölle

<ul style="list-style-type: none"> - osattava säilyttää ja käyttää työssään tarvittavia kemikaaleja oikein ja hävittää jätteet asianmukaisesti - osattava tunnistaa ja tulkita omalla ammattialalla käytettävien tärkeimpien aineiden ja materiaalien merkinnöistä niiden terveyteen ja turvallisuuteen vaikuttavia tekijöitä ja osattava toimia merkintöjen edellyttämällä tavalla - osattava tehdä ohjeen mukaan mittauksia, kirjata mittaustulokset ja laatia tuloksista raportti 	<ul style="list-style-type: none"> - osattava säilyttää, käyttää oikein ja hävittää omalla alallaan käytettäviä aineita siten, ettei vaaranna omaa, muiden eikä ympäristön turvallisuutta - osattava tunnistaa ja tulkita oman alansa tuotteiden merkinnöistä niiden terveyteen ja turvallisuuteen vaikuttavia tekijöitä ja osattava toimia tilanteen edellyttämällä tavalla - osattava tehdä ohjeen mukaan havainnot ja mittauksia omaan alaansa liittyvistä keskeisistä fysiikan ja kemian ilmiöistä - osattava dokumentoida mittaustulokset ja esittää ne esimerkiksi taulukoina ja kuvaajina - osattava tulkita mittaustuloksia ja arvioida niiden mielekkyyttä - osattava ohjatusti hankkia työskentelyssään tarvittavaa tietoa eri lähteistä ja suhtautua tietoon kriittisesti 	<ul style="list-style-type: none"> - osattava soveltaa fysiikan ja kemian tietoaan käyttämällä taloudellisia ja turvallisia työtapoja ja tekniikoita - osattava säilyttää, käyttää oikein ja hävittää omalla alallaan käytettäviä aineita siten, ettei vaaranna omaa, muiden eikä ympäristön turvallisuutta - osattava tunnistaa ja tulkita oman alansa tuotteiden merkinnöistä niiden terveyteen ja turvallisuuteen vaikuttavia tekijöitä ja osattava toimia tilanteen edellyttämällä tavalla - osattava tehdä havainnot ja mittauksia omaan alaansa liittyvistä keskeisistä fysiikan ja kemian ilmiöistä - osattava dokumentoida mittaustulokset ja esittää ne esimerkiksi taulukoina ja kuvaajina - osattava tulkita mittaustuloksia, arvioida niiden luotettavuutta, tarkkuutta ja mielekkyyttä sekä tehdä johtopäätöksiä tuloksista - osattava itsenäisesti hankkia työskentelyssään tarvittavaa tietoa eri lähteistä ja suhtautua tietoon kriittisesti - osattava toimia ottamalla huomioon luonnon lainalaisuudet ja toimia niiden mukaisesti ympäristöä ja energiaa säästäen - osattava kuvata jonkin omalla ammattialallaan käytettävän tai valmistettavan tuotteen elinkaari ja siihen liittyvät energian muutokset
<ul style="list-style-type: none"> - osattava kuvata jonkin tuotteen elinkaari 	<ul style="list-style-type: none"> - osattava kuvata jonkin omalla ammattialallaan käytettävän tai valmistettavan tuotteen elinkaari 	

Hyvä 4. Opiskelijan on osattava kaikki Hyvä 3:een vaadittavat tavoitteet ja osin kiitettävä 5 tavoitteet.

Tyydyttävä 2. Opiskelijan on osattava kaikki Tyydyttävä 1:een vaadittavat tavoitteet ja osin Hyvä 3 tavoitteet.

Opintojakso	Fysiikka
Laajuus	10v
Yleistavoitteet	Opiskelija osaa tulevan ammattinsa ja ergonomisen työskentelyn kannalta tärkeimmät fysiikan lainalaisuudet. Hän osaa soveltaa fysiikan tietoja käyttämällä taloudellisia, turvallisia ja ympäristöä säästäviä työtapoja ja tekniikoita. Opiskelija osaa tehdä havainnot ja mittauksia ammattiinsa liittyvistä keskeisistä fysiikan ilmiöistä. Hän osaa tulkita ja arvioida mittaustuloksia sekä tehdä niistä johtopäätöksiä. Opiskelija osaa dokumentoida mittaustulokset ja esittää ne esimerkiksi taulukoina tai kuvaajina.
Keskeinen sisältö	Mekaniikan ja lämpöopin perusteita ammattialan vaatimassa laajuudessa. Energiamuodot sekä energian kulutus ja säästö.
Arvioinnin toteutus	Opintojakso arvioidaan asteikolla T1 - K5. Arviointiin vaikuttavat kirjalliset kokeet ja tuntiaktiivisuus. Oppimistehtävät suoritettava hyväksytysti. Opintojakso arvioi opintojakson opettaja.

Arviointikriteerit

- Tyydyttävä 1	- Hyvä 3	- Kiitettävä 5
<ul style="list-style-type: none"> - Opiskelijan on - tunnistettava ammattinsa kannalta tavallisimpiin työtehtäviin liittyvät keskeiset fysiikan ilmiöt ja lainalaisuudet - osattava työskennellä aiheuttamatta vaaraa itselleen, muille tai ympäristölle 	<ul style="list-style-type: none"> - Opiskelijan on - osattava ammattinsa kannalta tavallisimpiin työtehtäviin liittyvät keskeiset fysiikan ilmiöt ja lainalaisuudet - osattava työskennellä aiheuttamatta vaaraa itselleen, muille tai ympäristölle 	<ul style="list-style-type: none"> - Opiskelijan on - osattava oman alan tärkeimmät fysiikan ilmiöt ja lainalaisuudet - tunnettava ergonomiseen työskentelyyn liittyvät keskeiset fysiikan käsitteet ja lait - osattava työskennellä aiheuttamatta vaaraa itselleen, muille tai ympäristölle

<p>- osattava tehdä ohjeen mukaan mittauksia, kirjata mittaustulokset ja laatia tuloksista raportti</p> <p>- osattava kuvata jonkin tuotteen elinkaari</p>	<p>- osattava tehdä ohjeen mukaan havaintoja ja mittauksia omaan alaansa liittyvistä keskeisistä fysiikan ilmiöistä</p> <p>- osattava dokumentoida mittaustulokset ja esittää ne esimerkiksi taulukoina ja kuvaajina</p> <p>- osattava tulkita mittaustuloksia ja arvioida niiden mielekkyyttä</p> <p>- osattava ohjatusti hankkia työskentelyssään tarvittavaa tietoa eri lähteistä ja suhtautua tietoon kriittisesti</p> <p>- osattava kuvata jonkin omalla ammatilallaan käytettävän tai valmistettavan tuotteen elinkaari</p>	<p>- osattava soveltaa fysiikan tietojaan käyttämällä taloudellisia ja turvallisia työtapoja ja tekniikoita</p> <p>- osattava tehdä havaintoja ja mittauksia omaan alaansa liittyvistä keskeisistä fysiikan ilmiöistä</p> <p>- osattava dokumentoida mittaustulokset ja esittää ne esimerkiksi taulukoina ja kuvaajina</p> <p>- osattava tulkita mittaustuloksia, arvioida niiden luotettavuutta, tarkkuutta ja mielekkyyttä sekä tehdä johtopäätöksiä tuloksista</p> <p>- osattava itsenäisesti hankkia työskentelyssään tarvittavaa tietoa eri lähteistä ja suhtautua tietoon kriittisesti</p> <p>- osattava toimia ottamalla huomioon luonnon lainalaisuudet ja toimia niiden mukaisesti ympäristöä ja energiaa säästään</p> <p>- osattava kuvata jonkin omalla ammatilallaan käytettävän tai valmistettavan tuotteen elinkaari ja siihen liittyvät energian muutokset</p>
--	---	---

Hyvä 4. Opiskelijan on osattava kaikki Hyvä 3:een vaadittavat tavoitteet ja osin kiitettävä 5 tavoitteet.

Tyydyttävä 2. Opiskelijan on osattava kaikki Tyydyttävä 1:een vaadittavat tavoitteet ja osin Hyvä 3 tavoitteet.

Opintojakso	Kemia
Laajuus	1 ov
Yleistavoitteet	<p>Opiskelija osaa työssään ottaa huomioon ympäristön ja ammatin kannalta keskeiset kemian ilmiöt sekä tuntee tavallisimpien alkuaineiden ja yhdisteiden kemiallisia ominaisuuksia. Opiskelija osaa säilyttää ja käyttää oikein sekä hävittää asianmukaisesti tavallisimpia ammatilalla käytettäviä aineita. Hän osaa soveltaa kemian tietoja käyttämällä taloudellisia, turvallisia ja ympäristöä säästäviä työtapoja ja tekniikoita.</p> <p>Opiskelija osaa tehdä havaintoja ja mittauksia ammattiinsa liittyvistä keskeisistä kemian ilmiöistä. Hän osaa tulkita ja arvioida mittaustuloksia sekä tehdä niistä johtopäätöksiä. Opiskelija osaa dokumentoida mittaustulokset ja esittää ne esimerkiksi taulukoina tai kuvaajina.</p>
Keskeinen sisältö	Epäorgaanisen ja orgaanisen kemian perusteita ammatin vaatimassa laajuudessa. Kemian keskeiset ilmiöt ja käsitteet ammatin vaatimassa laajuudessa. Työympäristön kemikaalit ja kemikaalien käyttöturvallisuus. Kestävä kehitys.
Arvioinnin toteutus	Opintojakso arvioidaan asteikolla T1 - K5. Arviointiin vaikuttavat kirjalliset kokeet ja tuntiaktiivisuus. Oppimistehtävät suoritettava hyväksytysti. Opintojakson arvioi opintojakson opettaja.

Arviointikriteerit

- Tyydyttävä 1	- Hyvä 3	- Kiitettävä 5
<p>- Opiskelijan on tunnistettava ammatin kannalta tavallisimpiin työtehtäviin liittyvät keskeiset kemian ilmiöt ja lainalaisuudet</p> <p>- osattava työskennellä aiheuttamatta vaaraa itselleen, muille tai ympäristölle</p>	<p>- Opiskelijan on osattava ammatin kannalta tavallisimpiin työtehtäviin liittyvät keskeiset kemian ilmiöt ja lainalaisuudet</p> <p>- tunnettava tavallisimpien alkuaineiden ja yhdisteiden kemiallisia ominaisuuksia</p> <p>- osattava työskennellä aiheuttamatta vaaraa itselleen, muille tai ympäristölle</p>	<p>- Opiskelijan on osattava oman alan tärkeimmät kemian ilmiöt ja lainalaisuudet</p> <p>- tunnettava tavallisimpien alkuaineiden ja yhdisteiden kemiallisia ominaisuuksia ja osattava hyödyntää tietoa työssään</p> <p>- osattava työskennellä aiheuttamatta vaaraa itselleen, muille tai ympäristölle</p> <p>- osattava soveltaa kemian tietojaan</p>

<ul style="list-style-type: none"> - osattava säilyttää ja käyttää työssään tarvittavia kemikaaleja oikein ja hävittää jätteet asianmukaisesti - osattava tunnistaa ja tulkita omalla ammattialalla käytettävien tärkeimpien aineiden ja materiaalien merkinnöistä niiden terveyteen ja turvallisuuteen vaikuttavia tekijöitä ja osattava toimia merkintöjen edellyttämällä tavalla - osattava tehdä ohjeen mukaan mittauksia, kirjata mittaustulokset ja laatia tuloksista raportti 	<ul style="list-style-type: none"> - osattava säilyttää, käyttää oikein ja hävittää omalla alallaan käytettäviä aineita siten, ettei vaaranna omaa, muiden eikä ympäristön turvallisuutta - osattava tunnistaa ja tulkita oman alansa tuotteiden merkinnöistä niiden terveyteen ja turvallisuuteen vaikuttavia tekijöitä ja osattava toimia tilanteen edellyttämällä tavalla - osattava tehdä ohjeen mukaan havaintoja ja mittauksia omaan alaansa liittyvistä keskeisistä kemian ilmiöistä - - osattava dokumentoida mittaustulokset ja esittää ne esimerkiksi taulukoina ja kuvaajina - osattava tulkita mittaustuloksia ja arvioida niiden mielekkyyttä - osattava ohjatusti hankkia työskentelyssään tarvittavaa tietoa eri lähteistä ja suhtautua tietoon kriittisesti 	<p>käyttämällä taloudellisia ja turvallisia työtapoja ja tekniikoita</p> <ul style="list-style-type: none"> - osattava säilyttää, käyttää oikein ja hävittää omalla alallaan käytettäviä aineita siten, ettei vaaranna omaa, muiden eikä ympäristön turvallisuutta - osattava tunnistaa ja tulkita oman alansa tuotteiden merkinnöistä niiden terveyteen ja turvallisuuteen vaikuttavia tekijöitä ja osattava toimia tilanteen edellyttämällä tavalla - osattava tehdä havaintoja ja mittauksia omaan alaansa liittyvistä keskeisistä kemian ilmiöistä - osattava dokumentoida mittaustulokset ja esittää ne esimerkiksi taulukoina ja kuvaajina - osattava tulkita mittaustuloksia, arvioida niiden luotettavuutta, tarkkuutta ja mielekkyyttä sekä tehdä johtopäätöksiä tuloksista - osattava itsenäisesti hankkia työskentelyssään tarvittavaa tietoa eri lähteistä ja suhtautua tietoon kriittisesti - osattava toimia ottamalla huomioon luonnon lainalaisuudet ja toimia niiden mukaisesti ympäristöä ja energiaa säästäten
---	--	--

Hyvä 4. Opiskelijan on osattava kaikki Hyvä 3:een vaadittavat tavoitteet ja osin kiitettävä 5 tavoitteet.

Tyydyttävä 2. Opiskelijan on osattava kaikki Tyydyttävä 1:een vaadittavat tavoitteet ja osin Hyvä 3 tavoitteet.

Opintokokonaisuus	YHTEISKUNTA-, YRITYS- JA TYÖELÄMÄTIETO
Laajuus	1ov
Yleistavoitteet	<p>Opiskelijan tulee tuntea omat oikeutensa ja velvollisuutensa opiskelijana sekä kansalaisena. Opiskelija osaa ottaa vastuuta omasta elämästään. Opiskelija tuntee kunnallisen ja valtiollisen toiminnan periaatteet.</p> <p>Opiskelijan tulee osata hoitaa omaa talouttaan yhteiskunnan osallistuvana jäsenenä. Hänen on tunnettava verojen ja julkisten maksujen merkitys hyvinvointipalvelujen rahoituslähteenä sekä tunnettava sosiaaliturva, niin että hän osaa sitä tarvittaessa hakea.</p> <p>Opiskelija ymmärtää oman työnsä merkityksen yhteiskunnassa. Hän tuntee velvollisuutensa ja oikeutensa työntekijänä sekä yrittäjänä. Hän tuntee työmarkkinoiden toimintaperiaatteet, tavat ja keskeiset sopimusmenettelyt. Opiskelija osaa hakeutua Suomen ja muiden EU –maiden työmarkkinoille. Opiskelija saa valmiuksia työllistyä myös itsenäisenä yrittäjänä.</p>
Keskeinen sisältö / Opintojaksot	<ul style="list-style-type: none"> - yhteiskunta, sen rakenne ja muuttuminen - kansalaisen oikeudet ja velvollisuudet - kansalaisen toiminta- ja vaikutusmahdollisuudet - päätöksenteko kunnassa, valtiossa ja Euroopan Unionissa - kansantalouden toiminnan periaatteet - sosiaaliturva - kodin talous ja kuluttajansuoja - toiminta työmarkkinoilla
Kytkenät muihin opintokokonaisuuksiin	Opintojakson sisältöjä voidaan käsitellä muissa koulutusalan opinnoissa.
Arvioinnin toteutus: - arvosanan muodostuminen - arvioijat - vaadittavat suoritukset	pakollisten opintojen ja mahdollisten valinnaisten opintojen suorittaminen opintojakson opettaja osallistuminen opetukseen, suoritettavat tehtävät ja teoriakoe

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
<p>Opiskelijan on</p> <ul style="list-style-type: none"> - osattava toimia oppilaitoksessaan ja työssäoppimispaikoissa niiden sääntöjen mukaisesti - osattava toimia opiskeluunsa ja omaan ikäkauteensa liittyvien oikeuksien ja velvollisuuksien mukaisesti - osattava toimia yhteiskunnan jäsenenä kansalaisen perusoikeuksien ja velvollisuuksien mukaisesti - osattava ohjattuna suunnitella omaa talouttaan ja huolehtia siihen liittyvistä velvoitteista - tunnettava oikeutensa ja velvollisuutensa työntekijänä ja osattava hakea työtä, tehdä osaltaan työsopimus sekä noudattaa siinä sovittuja asioita - osattava pohtia omaa kuluttajakäyttäytymistään ja sen vaikutusta työllisyyteen ja kansantalouteen - osattava ohjattuna etsiä tietoa EU:n päätöksenteosta ja työmarkkinoista. 	<p>Opiskelijan on</p> <ul style="list-style-type: none"> - edellisten lisäksi hallittava kunnallisen ja valtiollisen toiminnan periaatteet, niin että hän osaa toimia vastuullisena yhteiskunnan jäsenenä. 	<p>Opiskelijan on</p> <ul style="list-style-type: none"> - edellisten lisäksi osattava toimia aktiivisesti oppilaitoksessaan ja muissa opiskeluun liittyvissä toimintaympäristöissä, kuten toisissa oppilaitoksissa, työpaikoilla ja ulkomaisessa opiskelijavaihdossa. - osattava itsenäisesti hoitaa omaa talouttaan ja tuntea taloudelliset velvoitteensa - tunnettava työmarkkinoiden ja työelämän toimintatavat niin että hänellä on valmiuksia kehittää omaa työtään - osattava huolehtia oikeuksistaan ja velvoitteistaan työyhteisön jäsenenä ja alan itsenäisenä yrittäjänä

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintokokonaisuus	TERVEYSTIETO
Laajuus	1 ov
Yleistavoitteet	Opiskelija osaa vaikuttaa omaan terveystietämiseensä niin vapaa-aikana kuin työympäristössään. Opiskelija osaa arvioida omaa työ- ja toimintakykyään erilaisin menetelmin.
Keskeinen sisältö /Opintojaksot	Terveyttä edistävät elintavat ja tottumukset sekä niiden yhteys vallitseviin elintapatautiin. Oman ammattialan keskeiset terveyttä kuormittavat fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset rasitustekijät. Työympäristön ja työskentelytapojen kehittäminen turvallisiksi ja terveellisiksi. Toimintakykyisyyden mittaaminen eri menetelmin.
Kytkenät muihin opintokokonaisuuksiin	Liikunta, ammattiergonomia, työelämä (työssäoppiminen)
Arvioinnin toteutus: - arvosanan muodostuminen - arvioijat - vaadittavat suoritukset	Oppiminen tapahtuu kontaktiopetuksen pohjalta. Arviointi aktiivisuuden, kiinnostuksen ja harjoitustehtävien sekä tentin tulosten perusteella. Arvioijana opettaja.

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelijan on osattava tiedostaa terveyttä edistävät tavat ja tottumukset	Opiskelijan on omaksuttava keskeiset taidot ja tiedot terveellisen ja liikunnallisen elämäntavan edistämiseksi	Opiskelijan on ymmärrettävä terveyttä edistävien ja kuluttavien tekijöiden vaikutus ja osattava toteuttaa tämä omassa elämässään
osattava etsiä apua oman terveyden, työ- ja toimintakykyisyyden edistämiseksi	osattava tunnistaa työn ja terveyden väliset yhteydet ja ammattialan kannalta keskeiset kuormitustekijät	tiedettävä ammattialan keskeiset kuormitustekijät ja keinot niiden ehkäisemiseen
tunnistettava oman ammattialan keskeiset kuormitustekijät ja osattava ohjattuna vaikuttaa työympäristöönsä terveyttä edistävällä tavalla	osattava hoitaa työn kannalta tavallimmat ensiaputilanteet	osattava toimia työn kannalta keskeisissä ensiaputilanteissa
suoritettava annetut harjoitustehtävät ja loppuentti	suoritettava annetut harjoitustehtävät oikea-aikaisesti ja ohjeiden mukaisesti sekä suoritettava loppuentti	suoritettava annetut harjoitustehtävät ajallaan kiitettävästi ja oma-aloitteisesti ja suoritettava loppuentti kiitettävästi tai hyvin

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintokokonaisuus	LIIKUNTA
Laajuus	1 ov
Yleistavoitteet	Opiskelija osaa hyödyntää asuin- ja työpaikan terveystarjontaa oman hyvinvoinnin sekä toiminta- ja työkykyisyyden edistämiseksi sekä opiskelun että työnteon aikana.
Keskeinen sisältö /Opintojaksot	Toiminta- ja työkykyä edistävän terveystarjontaan eri muotoihin tutustuminen erilaisissa oppimisympäristöissä vuodenaikojen ja opintojen jaksotusten mukaisesti.
Arvioinnin toteutus: - arvosanan muodostuminen - arvioijat - vaadittavat suoritukset	Oppiminen tapahtuu kontaktiopetuksessa, ja arviointi jatkuvan seurannan pohjalta. Arvioinnissa huomioidaan aktiivisuus ja asenne sekä fyysinen kuntoisuus ja yhteistyökykyisyys. Arvioinnin suorittaa opettaja. Vaadittaviin suorituksiin kuuluvat fyysisen kunnan testit.

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelijan on osallistuttava järjestettyyn opetukseen asianmukaisin välinein ja varustein suoritettava omien edellytysten mukaiset liikuntasuoritukset opettajan opastuksella osoitettava kiinnostusta omien liikunnallisten tietojen, taitojen ja fyysisen kunnan kehittämiseen oltava halua toimia ryhmässä ja oppia ryhmätoiminnan periaatteet suorittaa annetut tehtävät	Opiskelijan on osoitettava kiinnostusta terveysliikunnan myönteisiä vaikutuksia kohtaan osoitettava kiinnostusta oman fyysisen kunnan ja liikuntataitojen ja -tietojen kehittämiseen oltava liikunnallisilta taidoiltaan ja fyysisen kunnan osalta hyvä tai kohtalainen omattava riittävä fyysinen toimintakyky jokapäiväisestä elämästä selviämiseen osaa ryhmätoiminnan periaatteet suorittaa hyvin tai kohtalaisesti annetut tehtävät	Opiskelijan on - ymmärrettävä terveysliikunnan myönteinen merkitys omalle hyvinvoinnille ja aktiivisesti toteutettava sen periaatteita oltava liikunnallisilta taidoiltaan, taidoiltaan ja fyysisen kunnan osalta kiitettävä tai hyvä asennoiduttava erittäin myönteisesti liikunnan tarjoamiin mahdollisuuksiin oltava kiinnostunut käyttämään (ja myös käyttää itseään kehittämään) yhteiskunnan tarjoamia vapaa-ajan liikuntamahdollisuuksia kykenee tarvittaessa toimimaan itsenäisesti osaa toimia ryhmässä sen henkeä rakentavasti suorittaa kiitettävästi tai hyvin annetut tehtävät

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintokokonaisuus	TAIDE JA KULTTUURI
Laajuus	1 ov
Yleistavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> - Yksilö toimii monikulttuurisessa yhteiskunnassa työntekijänä ja yhteiskunnan jäsenenä. Työelämässä tarvitaan eri kulttuurien, erityisesti eurooppalaisen kulttuurin, taiteen vuorovaikutuksellisuuden ja käden taitojen ymmärtämistä. Kansainvälistyvään yritystoimintaan kuuluu kansallisen kulttuurin syvä tuntemus ja tietoja muista kulttuureista. - Kulttuurien ytimessä on aina taide. Taito- ja taideaineen opinnot ovat tärkeitä ammattisivistyksen saamiseksi ja luovan persoonallisuuden monipuolisuuden kehittämiseksi. - Tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää taiteen merkityksen omassa elämässään ja tuntee sen ilmenemismuotoja monikulttuurisessa yhteiskunnassa. Hänen tulee tiedostaa esteettisen, visuaalisen ja auditiivisen ilmeen merkitys sekä miten niitä voi hyödyntää ja kehittää taiteessa sekä omassa ammatissa. - Opiskelijan tulee osata hankkia tietoa eri lähteistä ja hänen tulee osata muodostaa niistä kokonaisuuksia. - Opiskelijan on osattava hyödyntää ammattialansa perinteitä. Hänen on osattava ottaa huomioon omassa toiminnassaan asiakkaan kulttuuriin liittyviä arvoja, jolloin hänen tulee olla tietoinen, että taide ilmenee eri kulttuureissa erilaisena. - Opiskelijan tulee osata suunnitella ja tehdä omien ajatuksiensa ja mielikuviansa avulla jokin taiteen tai taiteiden tuotos. - Materiaalien valinnassa ja työskentelyssä hänen on osattava ottaa huomioon ekologisen kestävyuden ja taloudellisen työskentelyn vaatimuksia. - Opiskelijan on osattava kriittisesti arvioida omaa ja muiden työskentelyä ja tuotoksia ja käyttää saamaansa palautetta työskentelynsä kehittämiseen. - Opiskelijan oman taideharrastuksen sisäistäminen.
Keskeinen sisältö /Opintojaksot	Taide ja kulttuuri 1 ov
Kytkenät muihin opintokokonaisuuksiin	Ammattialojen mukaan soveltaen
Arvioinnin toteutus: -arvosanan muodostuminen	- arvosana muodostuu: jatkuva näyttö, vaadittavat opintosuoritukset ja harjoitustyöt, koe

-arvioijat - vaadittavat suoritukset	-opettaja / opiskelijan itsearviointi -lähiopetukseen osallistuminen säännöllisesti, vaadittavien opintosuoritusten, harjoitustehtävien ja kokeen suorittaminen
---	--

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
<p>Opiskelijan on saavutettava osittain oppimäärän tavoitteet ja ymmärrettävä taide- ja kulttuuriarvojen tärkeys ammatissa ja yhteiskunnassa tiedollisella alueella ymmärrettävä taiteen ja kulttuurin käsitteitä ja kyettävä ohjattuna hankkimaan tietoa ja muodostaa niistä yksinkertaisia kokonaisuuksia pystyttävä tuottamaan ohjatusti omia tuotoksia taiteessa ja kulttuurissa</p> <p>ymmärrettävä esteettisten arvojen merkitys taiteessa ja omassa ammatissa</p> <p>osallistuttava säännöllisesti opetukseen ja tehtävä vaadittavat opintosuoritukset.</p>	<p>Opiskelijan on saavutettava pääosin oppimäärän tavoitteet ja ymmärrettävä taide- ja kulttuurikysymysten yleisiä merkityksiä yksilön ja yhteiskunnan kannalta tiedollisella alueella ymmärrettävä taiteen ja kulttuurin käsitteitä ja kyettävä hankkimaan ohjatusti uutta tietoa ja muodostaa niistä kokonaisuuksia</p> <p>pystyttävä tuottamaan hyviä tuotoksia ja esityksiä taiteessa ja kulttuurissa</p> <p>osattava soveltaa esteettisiä arvoja taiteessa ja omassa ammatissaan</p> <p>osattava antaa kritiikkiä omista ja muiden tuotoksista ja kehittää omia tuotoksiaan kritiikin perusteella</p> <p>osallistuttava säännöllisesti opetukseen ja tehtävä vaadittavat opintosuoritukset.</p>	<p>Opiskelijan on saavutettava oppimäärälle asetetut kokonaistavoitteet ja osoitettava aktiivista kiinnostusta ja osallistumista taide- ja kulttuurikysymyksiin tiedollisella alueella oltava selvillä taiteen ja kulttuurin käsitteistä ja kyettävä hankkimaan itsenäisesti uutta tietoa ja muodostaa niistä kiitettäviä kokonaisuuksia</p> <p>pystyttävä itsenäisesti tuottamaan laadukkaita tuotoksia ja esityksiä taiteen ja kulttuurin parissa</p> <p>kyettävä soveltamaan taide- ja kulttuurioppimäärän sisällöstä osa-alueita oman koulutusalan käytäntöön ja ymmärrettävä esteettisten arvojen merkitys taiteessa ja omassa ammatissaan</p> <p>osattava kriittisesti eritellä oppimäärään kuuluvia ilmiöitä sekä kyettävä esittämään kritiikkiä omista ja muiden teke mistä töistä</p> <p>osallistuttava säännöllisesti opetukseen ja tehtävä vaadittavat opintosuoritukset.</p>

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

YHTEISTEN OPINTOJEN VALINNAISET OPINNOT

Opintokokonaisuus	ÄIDINKIELI OPINNÄYTETYÖN KIRJALLISEN OSAN OHJAUS
Laajuus	1 ov
Tavoitteet	Opiskelija - osaa kirjoittaa omaan opintoalaansa liittyvästä aiheesta koulun tavoitteiden ja ohjeiden mukaisen kirjallisen raportin käyttäen ammattikirjallisuutta ja muita ammatillisia lähteitä - opiskelija tekee opinnäytetyön sovitun aikataulun mukaisesti
Keskeinen sisältö	- opinnäytetyöohjeen käsittely osastokohtaiset ohjeet ja käytänteet huomioiden - kirjoitussuunnitelman laatiminen - tiedonhankinta ja lähdemateriaalin käsittely - arvioimaan ja kriittiseen ajatteluun ohjaaminen - itsenäiseen ongelmanratkaisuun ohjaaminen - suulliseen esitykseen valmistautuminen - opinnäytetyön kirjallisen raportin kirjoittaminen - kielen tarkistus
Toteutustapa	Aktiivinen ja tavoitteellinen työskentely
Kytkenät muihin opintoihin	Opinnäytetyö tehdään omalta ammattialalta
Arvioinnin toteutus	Opinnäytetyön prosessin ja raportin arviointi

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelija on osannut suunnitella ohjattuna opinnäytetyön kirjallisen raportin. osannut ohjattuna asettaa työnsä tavoitteet ja työskentelyaikataulun. ohjatusti osannut hankkia tietoa keskeisistä lähteistä. osannut esitellä opinnäytetyönsä kirjallisesti ja suullisesti.	Opiskelija on suunnitellut opinnäytetyönsä kirjallisen raportin melko itsenäisesti. asettanut työnsä tavoitteet ja laatinut työskentelyaikataulun. osannut etsiä opinnäytetyössä tarvittavaa tietoa eri lähteistä. työskennellyt melko omatoimisesti ja johdonmukaisesti hyödyntäen tarvittaessa ohjausta opinnäytetyötä tehdessään. osannut ratkaista pääasiassa itsenäisesti opinnäytetyöhönsä liittyviä ongelmia. osannut esitellä opinnäytetyönsä kirjallisesti käyttäen melko sujuvaa ja virheetöntä asiatyöliä. esitellyt opinnäytetyönsä keskeiset asiat käyttäen havaintomateriaalia. Opinnäytetyön ulkoasu noudattaa oppilaitoksen ohjetta pääsääntöisesti.	Opiskelija on suunnitellut opinnäytetyönsä kirjallisen raportin itsenäisesti ja aktiivisuutta osoittaen. asettanut työnsä realistisen työskentelyaikataulun ja noudattanut sitä. osannut etsiä opinnäytetyössä tarvittavaa tietoa eri lähteistä ja suhtautunut tietoon kriittisesti. työskennellyt omatoimisesti, johdonmukaisesti ja järjestelmällisesti ohjausta hyödyntäen. osannut ratkaista itsenäisesti opinnäytetyöhönsä liittyviä ongelmia. esitellyt opinnäytetyönsä kirjallisesti käyttäen sujuvaa ja virheetöntä asiatyöliä. esitellyt opinnäytetyönsä pääasiat käyttäen monipuolisesti havaintomateriaalia. Opinnäytetyön ulkoasu noudattaa oppilaitoksen ohjetta.

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintokokonaisuus	AMMATTIRUOTSI
Laajuus	1 ov
Yleistavoitteet	Tavoitteena on vahvistaa edelleen opiskelijan suullista ja kirjallista peruskielitaitoa, jotta hän saa hyvät valmiudet selviytyä ruotsin kielellä työelämässä ja jatko-opinnoissa. Syventää opiskelijan kielen rakenteiden tuntemusta ja laajentaa sanavarastoa. Harjoitella tavallisimpia arki- ja työelämän puhetilanteita niin että hän saa valmiuksia toimia pohjoismaisissa työyhteisöissä. Opiskelijan olisi pystyttävä myös hankkimaan lisätietoa omasta alastaan lukemalla ammattikirjallisuutta sanakirjaa ja uusinta teknologiaa apuna käyttäen
Keskeinen sisältö / Opintojaksot	Käsiteltävät aihealueet riippuvat ryhmästä. Niitä ovat mm. Arkielämän ja työelämän puhetilanteet Ammattisanastoa Kielen rakenteiden syventäminen Suomenruotsin ja ruotsinruotsin välisiä eroja

Kytkenät muihin opintokokonaisuksiin	Suosittelaa suoritettavaksi pakollisten ruotsin kurssien jälkeen toisena tai kolmantena opintovuonna
Arvioinnin toteutus: - arvosanan muodostuminen - arvioijat - vaadittavat suoritukset	Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää kokeiden ja tehtävien suorittamista hyväksytysti ja säännöllistä osallistumista tuntityöskentelyyn. Arvosana muodostuu kokeista, tehtävistä, läsnäolosta ja muusta näytöstä. Opettaja antaa arvosanan hyväksytystä suorituksesta asteikolla T1-K5 ja opiskelija arvioi omaa oppimistaan.

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
- Opiskelija osallistuu tunnilla tehtyihin suullisiin ja kirjallisiin harjoituksiin ja pyrkii parantamaan omaa kielitaitoaan. Hän ymmärtää tuttuja ja yksinkertaisia omaan elämään liittyviä suullisia ja kirjallisia sanontoja ja ilmauksia, jotka koskevat häntä itseään, lähiympäristöä tai työympäristöä ja osaa ruotsin kielen perusrakenteita ja viestintätilanteissa tarvittavaa sanastoa auttavasti.	- Opiskelija osallistuu aktiivisesti tunnilla tehtyihin suullisiin ja kirjallisiin harjoituksiin ja osoittaa kiinnostusta kieltä kohtaan. Hän selviytyy hyvin tavanomaisimmista työelämän ja arkielämän puhetilanteista ja osaa tarvittaessa pyytää tarkennusta tai selvennystä. Hän osaa hyvin ruotsin kielen perusrakenteita ja viestintätilanteisiin liittyvää keskeistä sanastoa.	- Opiskelija osallistuu kiitettävästi tunnilla tehtyihin suullisiin ja kirjallisiin harjoituksiin ja osoittaa kiinnostusta kieltä ja kielitaidon kehittymistä kohtaan. Hän selviytyy kiitettävästi työelämän ja arkielämän puhetilanteista, osaa ruotsin kielen rakenteita ja omaksuu tiettyihin viestintätilanteisiin liittyvän keskeisen sanaston. Hän osaa hakea ja hyödyntää ammatissa tarvittavaa lisätietoa apuneuvoja käytäen.

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintokokonaisuus	AMMATTIENGLANTI
Laajuus	1 ov
Yleistavoitteet	Syventää opiskelijan englannin kielen ammatillisia tai jatkoopintovalmiuksia ja vahvistaa kielen eri osa-alueita, (kuullunymmärtämistä, tekstin ymmärtämistä ja puhumista) niin että hän saa valmiuksia toimia englannin kielellä kansainvälisissä työyhteisöissä ja vapaa-aikana.
Keskeinen sisältö /Opintojaksot	Käsiteltävät aihealueet riippuvat ryhmästä. Niitä ovat mm. työelämän ja arkielämän puhetilanteet, ammattisanasto ja kielen rakenteiden syventäminen
Kytkenät muihin opintokokonaisuksiin	Suosittelaa suoritettavaksi pakollisten englannin kurssien jälkeen toisena tai kolmantena opintovuonna
Arvioinnin toteutus: - arvosanan muodostuminen - arvioijat - vaadittavat suoritukset	Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää kokeiden ja tehtävien suorittamista hyväksytysti ja säännöllistä osallistumista tuntityöskentelyyn. Arvosana muodostuu kokeista, tehtävistä, läsnäolosta ja muusta näytöstä. Opettaja antaa arvosanan hyväksytystä suorituksesta asteikolla T1-K5 ja opiskelija arvioi omaa oppimistaan

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelija - puhuu ja kirjoittaa vain yksittäisiä ammattikielen sanoja; ääntäminen ei ole kovin sujuvaa, vain helpoimmat sanat sujuvat hyvin - tunnistaa kurssimateriaalina olevasta ammattitekstistä joitakin sanoja - lauseiden muodostamisessa on vaikeuksia samoin tekstin ymmärtämisessä	Opiskelija - puhuu ja ymmärtää helpohkoa ammattienenglantia; ääntäminen on kohtalaista, "mieltimistökoja" on paljon - kirjoittaa yksinkertaisia viestejä; virheitä tulee, mutta ne eivät haittaa viestintää - pystyy nimeämään asioita lyhyesti käyttäen perusilmauksia	Opiskelija - puhuu ja ymmärtää perusammattienenglantia; ääntäminen on sujuvaa ja puherytmi ei jatkuvasti katkeile, se on myös keskusteluun osallistuvaa - kirjoittaa viestejä ja ohjeita sujuvasti, vaikka virheitäkin tulee - osaa käyttää ammattialan perussanastoa muodostaessaan lauseita, ja osaa käyttää kohteliaisuuksia tavatessaan ulkomaalaisia

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintokokonaisuus	YMPÄRISTÖTIETO
Laajuus	1 ov
Yleistavoitteet	- Opiskelijan on osattava toimia kestävän kehityksen ja luonnon monimuotoisuuden puolesta. Opiskelijan on arvostettava ympäristöään ja otettava huomioon, että ihmisellä on oikeus terveelliseen ympäristöön. Hänen on tunnettava erityisesti oman alansa ympäristöriskit sekä tunnettava ympäristönsuojelun keinoja kestävän kehityksen edistämiseksi niin opiskelijana kuin tulevassa ammatissaan. - Opiskelijan on vaalittava kulttuuriperinnettä ja osattava arvostaa omaa elinympä-

	<p>ristöään. Hänen on osattava huolehtia asuin- ja työympäristön toimivuudesta, esteettisyydestä, viihtyvyydestä ja terveellisyydestä.</p> <p>- Opiskelijan tulee arkielämässä ja ammatissa toimiessaan tiedostaa ympäristökysymysten monimutkaisuus ja ristiriitaisuus ja osata ratkaisuja tehdessään ottaa huomioon erilaisia näkökulmia.</p>
Keskeinen sisältö / Opintojaksot	<ul style="list-style-type: none"> - ympäristöongelmat: maailmanlaajuiset, kansalliset ja paikalliset - kestävän kehityksen edistäminen omalla alalla - Jokamiehen oikeudet - oman alan jätehuolto - kierrätys - keskeiset kulttuurimaisemat - kansallispuistot ja luonnonpuistot - ekologisuuus; ympäristöä säästävää toimintaa - ympäristölainsäädäntö omalla alalla
Kytkennot muihin opintokokonaisuuksiin	
Arvioinnin toteutus:	-tentti, oppimistehtävät, osallistuminen opintokäynneille, aktiivinen osallistuminen opetukseen
- arvosanan muodostuminen	- itsearviointi, vertaisarviointi ja opettaja (riippuen koulutusohjelmasta)
- arvioijat	- hyväksytysti suoritettavat oppimistehtävät ja tentti
- vaadittavat suoritukset	

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
<p>Opiskelijan on toimittava kestävän kehityksen ja luonnon monimuotoisuuden puolesta tunnettava Suomen luontoa ja sen tarjoamia virkistysmahdollisuuksia</p> <p>tiedettävä Jokamiehen oikeuksien keskeinen sisältö ohjatusti osattava tehdä kestäviä valintoja niin kuluttajana kuin tulevassa ammatissaan</p> <p>tunnettava alansa tärkeimmät ympäristöriskit</p> <p>tiedostettava maailmanlaajuisien, kansallisten ja paikallisten ympäristöongelmien olemassaolo</p> <p>tunnettava jätteiden lajittelu ja hyötykäyttö omalla alalla</p>	<p>Opiskelijan on toimittava kestävän kehityksen ja luonnon monimuotoisuuden puolesta tunnettava Suomen luontoa ja sen tarjoamia virkistysmahdollisuuksia</p> <p>tiedettävä Jokamiehen oikeudet</p> <p>osattava tehdä kestäviä valintoja niin kuluttajana kuin tulevassa ammatissaan</p> <p>tunnettava alansa tärkeimmät ympäristöriskit</p> <p>osattava pohtia markkinoinnin vaikutuksia omaan kulutukseensa</p> <p>osattava arvioida omaa kulutustaan kestävän kehityksen näkökulmasta</p> <p>tunnettava maailmanlaajuisia, kansallisia ja paikallisia ympäristöongelmia ja niistä aiheutuvia uhkia</p> <p>tunnettava jätteiden lajittelu ja hyötykäyttö omalla alalla sekä niistä aiheutuvat kulut</p>	<p>Opiskelijan on toimittava kestävän kehityksen ja luonnon monimuotoisuuden puolesta tunnettava Suomen luontoa ja sen tarjoamia virkistysmahdollisuuksia sekä osattava suositella, niitä muille</p> <p>tiedettävä Jokamiehen oikeudet ja osattava kertoa niistä muille</p> <p>osattava tehdä kestäviä valintoja niin kuluttajana kuin tulevassa ammatissaan</p> <p>tunnettava alansa tärkeimmät ympäristöriskit</p> <p>osattava pohtia markkinoinnin vaikutuksia omaan kulutukseensa</p> <p>osattava arvioida omaa kulutustaan kestävän kehityksen näkökulmasta</p> <p>tunnettava maailmanlaajuisia, kansallisia ja paikallisia ympäristöongelmia ja niistä aiheutuvia uhkia omalle alalleen</p> <p>tunnettava jätteiden lajittelu ja hyötykäyttö omalla alalla sekä niistä aiheutuvat kulut</p> <p>kyettävä omalla esimerkillään vähentämään jätteiden syntyä ja niistä aiheutuvia kuluja</p>

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintokokonaisuus	TIETO- JA VIESTINTÄTEKNIikka
Laajuus	4 ov
Yleistavoitteet	<p>Opiskelijan on osattava aktiivisesti ja vastuullisesti käyttää tieto- ja viestintäteknikkaa tiedon hankinnan ja käsittelyn sekä tiedon tuottamisen ja viestinnän välineenä omaan alaansa kuuluvissa tehtävissä, omissa opinnoissaan sekä osallistuvana yhteiskunnan jäsenenä. Hänen tulee osata käsitellä tiedostoja eli hakea tallentaa ja kopioida niitä ymmärtäen missä tiedostot sijaitsevat, lisäksi hänen tulee osata lähettää tiedostoja sähköpostina. Opiskelijan tulee osata hyödyntää verkkoympäristön tarjoamia palveluja ja samalla ymmärtää salasanojen ja yksityisyyden merkitys. Hänen on osattava käyttää tekstinkäsittely-, taulukkolaskenta-, piirto/esitysgraafikka ja tietokantaohjelmia sekä liittää taulukoita ja kuvia tekstiin. Hänen on osattava monipuolisesti käyttää tietoteknisiä laitteita ja niiden tarjoamia mahdollisuuksia myös itsenäiseen opiskeluun (verkko-opinnot). Hänen tulee osata hyödyntää tietotekniikan tarjoamia mahdollisuuksia elinikäiseen oppimiseen ja yhteistyöhön verkostojen/verkkojen avulla. Opiskelijan on osattava käyttää hakupalveluita, suhtautua kriittisesti löytäänsä informaation ja muuttaa sitä toimivaksi. Hänen on osattava</p>

	käyttää tiedon välittämiseen erilaisia tietoliikennepalveluja.
Keskeinen sisältö / Opintojaksot	Keskeinen sisältö on tietotekniikan, erilaisten tietolähteiden ja tietoliikennevälineiden käyttäminen omalla ammattialalla, omissa opinnoissa ja yksityiselämässä. Opintojaksot: Tietotekniikan perusteet 1 ov Tietotekniikan jatkokurssi 1 ov Tietotekniikan ammattisovellukset 1ov
Kytkenät muihin opintokokonaisuuksiin	Ei kytkentöjä muihin opintokokonaisuuksiin.
Arvioinnin toteutus: - arvosanan muodostuminen - arvioijat - vaadittavat suoritukset	Arvosana muodostuu opetukseen osallistumisesta, annettujen oppimistehtävien suorittamisesta ja mahdollisten kokeiden hyväksytyistä suorituksista. Kurssin arvioi kurssin opettanut opettaja tai mahdollisen viivästyneen suorituksen voi arvioida muu tietotekniikan opettaja.

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelijan on osattava käyttää yhtä tekstinkäsittelyohjelmaa, hakea, tallentaa ja kopioida tiedostoja. Hänen on osattava etsiä internetistä tarvitsemaansa tietoa, osattava käyttää sähköpostia ja käyttää ohjattuna tietoliikennepalveluja. Hänen on osattava kirjautua verkkoalustalle.	Opiskelijan on osattava käyttää tieto- ja viestintäteknikkaa tiedon hankinnan ja käsittelyn ja viestinnän välineenä omaan alaansa kuuluvissa tehtävissä, omissa opinnoissaan. Hänen tulee osata käsitellä tiedostoja eli hakea tallentaa ja kopioida niitä ymmärtäen missä tiedostot sijaitsevat, lisäksi hänen tulee osata lähettää tiedostoja sähköpostina. Opiskelijan ymmärtää salasanojen merkitys. Hänen on osattava käyttää tekstinkäsittely-, taulukkolaskenta-, piirto/esitysgraafikka ja liittää taulukoita ja kuvia tekstiin. Hänen on osattava käyttää tietoteknisiä laitteita ja niiden tarjoamia mahdollisuuksia myös itsenäiseen opiskeluun (verkko-opinnot). Opiskelijan on osattava käyttää hakupalveluita, suhtautua kriittisesti löytämäänsä informaatioon ja muuttaa sitä toimivaksi. Hänen on osattava käyttää tiedon välittämiseen erilaisia tietoliikennepalveluja. Hänen on osattava kirjautua verkkoalustalle.	Opiskelijan on osattava aktiivisesti ja vastuullisesti käyttää tieto- ja viestintäteknikkaa tiedon hankinnan ja käsittelyn sekä tiedon tuottamisen ja viestinnän välineenä omaan alaansa kuuluvissa tehtävissä, omissa opinnoissaan sekä osallistuvana yhteiskunnan jäsenenä. Hänen tulee osata käsitellä tiedostoja eli hakea tallentaa ja kopioida niitä ymmärtäen missä tiedostot sijaitsevat, lisäksi hänen tulee osata lähettää tiedostoja sähköpostina. Opiskelijan tulee osata hyödyntää verkkoympäristön tarjoamia palveluja ja samalla ymmärtää salasanojen ja yksityisyyden merkitys. Hänen on osattava käyttää tekstinkäsittely-, taulukkolaskenta-, piirto/esitysgraafikka ja tietokantaohjelmia sekä liittää taulukoita ja kuvia tekstiin. Hänen on osattava monipuolisesti käyttää tietoteknisiä laitteita ja niiden tarjoamia mahdollisuuksia myös itsenäiseen opiskeluun (verkko-opinnot). Hänen tulee osata hyödyntää tietotekniikan tarjoamia mahdollisuuksia elinikäiseen oppimiseen ja yhteistyöhön verkostojen/verkkojen avulla. Opiskelijan on osattava käyttää hakupalveluita, suhtautua kriittisesti löytämäänsä informaatioon ja muuttaa sitä toimivaksi. Hänen on osattava käyttää tiedon välittämiseen erilaisia tietoliikennepalveluja.

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintojakso	Tietotekniikan perusteet
Laajuus	1 ov
Tavoitteet	Opiskelijan on osattava aktiivisesti ja vastuullisesti käyttää tieto- ja viestintäteknikkaa opintojensa ja oman ammattialan tueksi. Opiskelija omaa perustaidot toimialueympäristöstä, opiskelijoille tarkoitetusta verkko-opintoalustasta, tietokoneen peruskäytöstä, tekstinkäsittelyn perusteista ja taulukkolaskennan perusteista. Hänen tulee osata käsitellä tiedostoja eli hakea tallentaa ja kopioida niitä ymmärtäen missä tiedostot sijaitsevat.
Keskeinen sisältö	ATK-keskuksen julkaisemat verkon käyttösaännöt. Salasanat ja verkkokansiot. Käyttäjärjestelmän peruskäyttö. Tekstinkäsittelyn peruskäyttö. Verkko-opiskelualueen käyttö. Tiedonhaku internetistä.
Toteutustapa	Oppitunnit, oppitunneilla jaettavat oppimistehtävät, verkkoalustalla jaettavat oppimistehtävät ja mahdolliset kokeet.
Kytkenät muihin opintoihin	Ei kytkentöjä muihin opintokokonaisuuksiin.

Arvioinnin toteutus	Arvosana muodostuu opetukseen osallistumisesta, annettujen oppimistehtävien suorittamisesta ja mahdollisten kokeiden hyväksytyistä suorituksista. Kurssin arvioi kurssin opettanut opettaja tai mahdollisen viivästyneen suorituksen voi arvioida muu tietotekniikan opettaja.
----------------------------	--

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelijan on osattava kirjautua toimialueelle omalla tunnuksellaan ja pitää huolta omasta käyttäjätunnuksesta ja salasananasta. Hänen tulee osata käyttöjärjestelmän hallittu käynnistäminen ja sammuttaminen. Opiskelijan tulee osata kirjoittaa tekstiä tekstinkäsittelyohjelmalla. Hänen on osattava kirjautua verkkoalustalle.	Opiskelijan on osattava kirjautua toimialueelle omalla tunnuksellaan ja pitää huolta omasta käyttäjätunnuksesta ja salasananasta. Hänen tulee osata käyttöjärjestelmän peruskäyttö. Opiskelijan tulee osata kirjoittaa tekstiä tekstinkäsittelyohjelmalla ja tehdä taulukkolaskentaohjelmalla tarvitsemiaan taulukoita. Hänen tulee osata käsitellä tiedostoja eli hakea tallentaa ja kopioida niitä. Hänen on osattava kirjautua verkkoalustalle. Opiskelijan on osattava käyttää hakupalveluita.	Opiskelijan on osattava aktiivisesti ja vastuullisesti käyttää tieto- ja viestintätekniikkaa tiedonkäsittelyn sekä tiedon tuottamisen ja omaan alaansa kuuluvissa tehtävissä sekä omissa opinnoissaan. Hänen tulee osata käsitellä tiedostoja eli hakea tallentaa ja kopioida niitä ymmärtäen missä tiedostot sijaitsevat. Opiskelijan tulee osata hyödyntää verkkoympäristön tarjoamia palveluja ja samalla ymmärtää salasanojen ja yksityisyyden merkitys. Hänen on osattava käyttää tekstinkäsittely-, taulukkolaskentaohjelmia sekä liittää taulukoita ja kuvia tekstiin. Hänen on osattava monipuolisesti käyttää tietoteknisiä laitteita ja niiden tarjoamia mahdollisuuksia myös itsenäiseen opiskeluun (verkko-opinnot). Opiskelijan on osattava käyttää hakupalveluita, suhtautua kriittisesti löytäänsä informaatioon ja muuttaa sitä toimivaksi.

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintojakso	Tietotekniikan jatkokurssi
Laajuus	1 ov
Tavoitteet	Opiskelijan on osattava aktiivisesti ja vastuullisesti käyttää tieto- ja viestintätekniikkaa tiedon hankinnan ja käsittelyn sekä tiedon tuottamisen ja viestinnän välineenä omaan alaansa kuuluvissa tehtävissä, omissa opinnoissaan sekä osallistuvana yhteiskunnan jäsenenä. Hänen tulee osata käsitellä tiedostoja eli hakea tallentaa ja kopioida niitä ymmärtäen missä tiedostot sijaitsevat, lisäksi hänen tulee osata lähettää tiedostoja sähköpostina. Opiskelijan tulee osata hyödyntää verkkoympäristön tarjoamia palveluja ja samalla ymmärtää salasanojen ja yksityisyyden merkitys. Hänen on osattava käyttää tekstinkäsittely-, taulukkolaskenta-, piirto/esitysgraafikka ja tietokantaohjelmia sekä liittää taulukoita ja kuvia tekstiin. Hänen on osattava monipuolisesti käyttää tietoteknisiä laitteita ja niiden tarjoamia mahdollisuuksia myös itsenäiseen opiskeluun (verkko-opinnot). Hänen tulee osata hyödyntää tietotekniikan tarjoamia mahdollisuuksia elinikäiseen oppimiseen ja yhteistyöhön verkoston/verkkojen avulla. Opiskelijan on osattava käyttää hakupalveluita, suhtautua kriittisesti löytäänsä informaatioon ja muuttaa sitä toimivaksi. Hänen on osattava käyttää tiedon välittämiseen erilaisia tietoliikennepalveluja.
Keskeinen sisältö	Esitysgraafikka- ja piirtoohjelma. Digikuvan perusteet. Tietokantojen perusteet. Sähköpostin käyttö Tekstinkäsittelyn osaamisen syventäminen. Taulukkolaskennan osaamisen syventäminen.
Toteutustapa	Oppitunnit, oppitunneilla jaettavat oppimistehtävät, verkkoalustalla jaettavat oppimistehtävät ja mahdolliset kokeet.
Kytkenät muihin opintoihin	Tietotekniikan perusteet 1 ov
Arvioinnin toteutus	Arvosana muodostuu opetukseen osallistumisesta, annettujen oppimistehtävien suorittamisesta ja mahdollisten kokeiden hyväksytyistä suorituksista. Kurssin arvioi kurssin opettanut opettaja tai mahdollisen viivästyneen suorituksen voi arvioida muu tietotekniikan opettaja.

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelijan on osattava käyttää yhtä tekstinkäsittelyohjelmaa, hakea, tallen-	Opiskelijan on osattava käyttää tieto- ja viestintätekniikkaa tiedon hankinnan ja	Opiskelijan on osattava aktiivisesti ja vastuullisesti käyttää tieto- ja viestintä-

<p>taa ja kopioida tiedostoja. Hänen on osattava etsiä internetistä tarvitsemaan- sa tietoa, osattava käyttää sähköpostia ja käyttää ohjattuna tietoliikennepalvelu- ja. Hänen on osattava kirjautua verkko- alustalle.</p>	<p>käsittelyn ja viestinnän välineenä omaan alaansa kuuluvissa tehtävissä, omissa opinnoissaan. Hänen tulee osata käsi- tellä tiedostoja eli hakea tallentaa ja kopioida niitä ymmärtäen missä tiedos- tot sijaitsevat, lisäksi hänen tulee osata lähettää tiedostoja sähköpostina. Opis- kelijan ymmärtää salasanojen merkitys. Hänen on osattava käyttää tekstinkäsit- tely-, taulukkolaskenta-, piir- to/esitysgrafiikka ja liittää taulukoita ja kuvia tekstiin. Hänen on osattava käyt- tää tietoteknisiä laitteita ja niiden tarjo- amia mahdollisuuksia myös itsenäiseen opiskeluun (verkko-opinnot). Opiskelijan on osattava käyttää hakupalveluita, suh- tautua kriittisesti löytämäänsä informaa- tion ja muuttaa sitä toimivaksi. Hänen on osattava käyttää tiedon välittämiseen erilaisia tietoliikennepalveluja. Hänen on osattava kirjautua verkkoalustalle.</p>	<p>tekniikkaa tiedon hankinnan ja käsittelyn sekä tiedon tuottamisen ja viestinnän välineenä omaan alaansa kuuluvissa tehtävissä, omissa opinnoissaan sekä osallistuvana yhteiskunnan jäsenenä. Hänen tulee osata käsitellä tiedostoja eli hakea tallentaa ja kopioida niitä ymmär- täen missä tiedostot sijaitsevat, lisäksi hänen tulee osata lähettää tiedostoja sähköpostina. Opiskelijan tulee osata hyödyntää verkkoympäristön tarjoamia palveluja ja samalla ymmärtää salasa- nojen ja yksityisyyden merkitys. Hänen on osattava käyttää tekstinkäsittely-, taulukkolaskenta-, piirto/esitysgrafiikka ja tietokantaohjelmia sekä liittää taulu- koita ja kuvia tekstiin. Hänen on osatta- va monipuolisesti käyttää tietoteknisiä laitteita ja niiden tarjoamia mahdolli- suuksia myös itsenäiseen opiskeluun (verkko-opinnot). Hänen tulee osata hyödyntää tietotekniikan tarjoamia mah- dollisuuksia elinikäiseen oppimiseen ja yhteistyöhön verkostojen/verkkojen avulla. Opiskelijan on osattava käyttää hakupalveluita, suhtautua kriittisesti löytämäänsä informaatioon ja muuttaa sitä toimivaksi. Hänen on osattava käyt- tää tiedon välittämiseen erilaisia tietoli- kennepalveluja.</p>
---	--	--

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintojakso	Tietotekniikan ammattisovellukset
Laajuus	1 ov
Tavoitteet	Opiskelijan on osattava käyttää vähintään yhtä hänen omaan ammattialaan liittyvää tietotekniikan sovellusohjelmaa. Hänen tulee omata valitun sovelluksen peruskäyttö ja valmiudet käyttää ohjelmaa oman alan tehtävissä. Lisäksi hänen tulee omata val- miudet hakea lisäkoulutusta alakohtaisiin sovellusohjelmiin.
Keskeinen sisältö	Alakohtaisesti valittu tietotekniikan sovellusohjelma.
Toteutustapa	Oppitunnit, oppitunneilla jaettavat oppimistehtävät, verkkoalustalla jaettavat oppimis- tehtävät ja mahdolliset kokeet.
Kytkenät muihin opintoihin	Tietotekniikan perusteet 1ov Tietotekniikan jatkokurssi 1 ov
Arvioinnin toteutus	Arvosana muodostuu opetukseen osallistumisesta, annettujen oppimistehtävien suorittamisesta ja mahdollisten kokeiden hyväksytyistä suorituksista. Kurssin arvioi kurssin opettanut opettaja tai mahdollisen viivästyneen suorituksen voi arvioida muu tietotekniikan opettaja.

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelija osaa valitun ammattisovelluk- sen peruskäytön.	Opiskelija osaa valitun ammattisovelluk- sen käytön ja osaa soveltaa sen käyttöä omalla ammattialallaan.	Opiskelija osaa valitun ammattisovelluk- sen käytön ja osaa soveltaa sen käyttöä omalla ammattialallaan. Hän pystyy itseopiskeluna omaksuma ohjelman laajemmankin käytön. Tarvittaessa hän pystyy toimimaan ohjelman vertaistuke- na muille opiskelijoille.

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintojakso	Syventävä tietotekniikka
Laajuus	1 ov
Tavoitteet	Opiskelijan on osattava aktiivisesti ja vastuullisesti käyttää tieto- ja viestintätekn- iikkaa tiedon hankinnan ja käsittelyn sekä tiedon tuottamisen ja viestinnän väli- neenä omaan alaansa kuuluvissa tehtävissä, omissa opinnoissaan sekä osallis- tuvana yhteiskunnan jäsenenä.

	Hänen on osattava tekstinkäsittely-, taulukkolaskenta- ja esitysgraafiikka-ohjelmien yhteiskäyttö ja osattava muokata digikuvia kuvankäsittelyohjelmalla. Hänen on osattava monipuolisesti käyttää tietoteknisiä laitteita ja niiden tarjoamia mahdollisuuksia myös itsenäiseen opiskeluun. Hänen on osattava käyttää tietokantaohjelmaa ja luoda uusia tietokantoja Opiskelijan on osattava käyttää hakupalveluita ja suhtautua kriittisesti löytämäänsä informaatioon.
Keskeinen sisältö	Esitysgraafiikkaohjelma. Kuvankäsittelyohjelma. Tietokantojen luominen ja käyttö. Tekstinkäsittelyn osaamisen syventäminen. Taulukkolaskennan osaamisen syventäminen.
Toteutustapa	Oppitunnit, oppitunneilla jaettavat oppimistehtävät, verkkoalustalla jaettavat oppimistehtävät ja mahdolliset kokeet.
Kytkennot muihin opintoihin	Tietotekniikan perusteet 1 ov Tietotekniikan jatkokurssi 1 ov
Arvioinnin toteutus	Arvosana muodostuu opetukseen osallistumisesta, annettujen oppimistehtävien suorittamisesta ja mahdollisten kokeiden hyväksytyistä suorituksista. Kurssin arvioi kurssin opettanut opettaja tai mahdollisen viivästyneen suorituksen voi arvioida muu tietotekniikan opettaja.

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelijan on osattava käyttää tieto- ja viestintätekniikkaa tiedon hankinnan ja käsittelyn sekä tiedon tuottamisen ja viestinnän välineenä omaan alaansa kuuluvissa tehtävissä. Hän osaa suhtautua harkiten löytämäänsä informaatioon. Hänen on osattava käyttää tekstinkäsittely- ja esitysgraafiikka-ohjelmia. Hänen on osattava ohjattuna taulukkolaskennan perusteet. Hänen on osattava ohjattuna muokata digikuvia kuvankäsittely-ohjelmalla (esim.kuvan rajaus). Hänen on osattava ohjattuna käyttää tietokantaohjelmaa.	Opiskelijan on osattava vastuullisesti käyttää tieto- ja viestintätekniikkaa tiedon hankinnan ja käsittelyn sekä tiedon tuottamisen ja viestinnän välineenä omaan alaansa kuuluvissa tehtävissä. Hänen on osattava tekstinkäsittely-, taulukkolaskenta- ja esitysgraafiikka-ohjelmien yhteiskäyttö ja osattava muokata digikuvia kuvankäsittelyohjelmalla. Hänen on osattava käyttää tietoteknisiä laitteita ja niiden tarjoamia mahdollisuuksia opiskeluun. Hänen on osattava käyttää tietokantaohjelmaa ja luoda uusia tietokantoja. Opiskelijan on osattava käyttää hakupalveluita ja suhtautua kriittisesti löytämäänsä informaatioon.	Opiskelijan on osattava aktiivisesti ja vastuullisesti käyttää tieto- ja viestintätekniikkaa tiedon hankinnan ja käsittelyn sekä tiedon tuottamisen ja viestinnän välineenä. Hänen on osattava monipuolisesti tekstinkäsittely-, taulukkolaskenta- ja esitysgraafiikka-ohjelmien yhteiskäyttö ja osattava muokata digikuvia kuvankäsittelyohjelmalla. Hänen on osattava käyttää tietoteknisiä laitteita ja niiden tarjoamia mahdollisuuksia myös itsenäiseen opiskeluun. Hänen on osattava käyttää tietokantaohjelmaa ja luoda ja suunnitella uusia tietokantoja. Opiskelijan on osattava käyttää monipuolisesti, hakupalveluita ja suhtautua kriittisesti löytämäänsä informaatioon.

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintokokonaisuus	TYÖELÄMÄTIETO
Laajuus	1 ov
Yleistavoitteet	Opiskelija perehtyy työmarkkina- ja työsopimusikäntöön oman alansa näkökulmasta. Hän tuntee työelämän organisaatioita, osallistumisjärjestelmiä ja sopimusmenettelyjä niin, että kykenee osallistumaan niiden toimintaan ja kehittämiseen. Hän pystyy kehittämään omaa työtään ja työympäristönsä turvallisuutta ja viihtyisyyttä. Opiskelija perehtyy oman alansa tarpeiden mukaisesti keskeiseen työlaainsäädäntöön, sen tavoitteisiin ja valvontaan sekä Suomessa että ulkomailla.
Keskeinen sisältö / Opintojaksot	Työnhaku ja työsopimus. Työntekijän ja työnantajan perusoikeudet ja -velvollisuudet. Ammatillinen järjestäytyminen, työehtosopimustietous, oman alan työehtosopimuksen ydinasiat. Työriidat ja niiden sovittelu. Työaikalaki, vuosilomalaki. Työntekijän sosiaaliturva. Työsuojelu ja työturvallisuus. Työvoima ja työllisyys. Työsuhteen päätyminen.
Toteutustapa	Lähiopetus kirjalliset tehtävät
Kytkennot muihin opintokokonaisuuksiin	Työn- ja ammatin opetus työssäoppiminen
Arvioinnin toteutus: - arvosanan muodostuminen	-vaadittavat opintosuoritukset, harjoitustyöt, koe, jatkuva näyttö -lähiopetukseen osallistuminen säännöllisesti, koe

-arvioija
-vaadittavat suoritukset

-opettaja
-opetukseen osallistuminen, koe

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
<p>Opiskelijan on tunnettava perusasiat suomalaisesta työelämästä.</p> <p>Hänellä on oltava taitoa etsiä työtä ja tehdä työsopimus ja päättää työsuhde.</p> <p>Opiskelijan on tunnettava työntekijän perusoikeuksia ja -velvollisuuksia.</p> <p>Opiskelijan pitää tuntea työehtosopimuksen idea ja oman alan sopimuksen perusteet.</p> <p>Työntekijän perussosiaaliturvan tunteminen.</p>	<p>Opiskelijan on tunnettava keskeisiä suomalaisen työelämän asioita.</p> <p>Hänen on osattava suullinen, kirjallinen ja sähköinen työn hakeminen ja työsopimuksen tekeminen koeaikoineen. Hänen on tunnettava työsuhteen päättäminen.</p> <p>Opiskelijan on tunnettava oman alansa työehtosopimuksen keskeisimmät asiat.</p> <p>Opiskelija tuntee pääpiirteisesti työntekijän työsuhteeseen liittyvän sosiaaliturvan.</p>	<p>Opiskelijan on osattava itsenäisesti etsiä vastauksia kysymyksiin suomalaisen työelämän ilmiöihin.</p> <p>Hän osaa arvioida omat mahdollisuutensa työnhakijana ja työntekijänä.</p> <p>Opiskelija tuntee hyvin työntekijän ja työnantajan oikeudet ja velvollisuudet.</p> <p>Opiskelija ymmärtää hyvin työehtosopimuksen merkityksen js pääsisällön.</p> <p>Opiskelija tuntee työriidat, niiden sovittelun sekä neuvottelumenettelyn.</p> <p>Opiskelija osaa hyvin työsuhteesta johtuvan sosiaaliturvansa.</p> <p>Hän osaa oma-aloitteisesti etsiä tietoja ja ratkaisuja työelämän jokapäiväisiin ongelmiin ja ristiriitoihin.</p>

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintokokonaisuus	ETIIKKA
Laajuus	1 ov
Yleistavoitteet	<p>Opiskelija osaa eritellä omaa elämäänsä, ihmissuhteisiin, yhteiskuntaan, ympäristöön, työelämään, yritystoimintaan ja ammatteihin liittyviä arvoja ja eettisiä ongelmia. Opiskelijan osaa arvioida arvojen, normien, hyveiden ja katsomusten merkitystä omassa elämässään ja ihmisten välisissä suhteissa. Hän osaa keskustella eettisistä ja katsomuksellisista kysymyksistä, käsitellä niitä ja esittää niistä perusteltuja näkemyksiä.</p> <p>Opiskelija osaa perustella omia arvovalintojaan ja arvioida niiden vaikutuksia ihmisarvon, oikeudenmukaisuuden ja kestäväen kehityksen kannalta. Ammatillisissa ristiriitatilanteissa opiskelija osaa toimia vastuullisesti ja eettisesti kestäväällä tavalla. Opiskelija on halukas osallistumaan oman ammattialansa arvopohjan ja eettisten periaatteiden kehittämiseen.</p>
Keskeinen sisältö / Opintojaksot	Etiikka ja elämäntaito Ammattietiikka ja yhteiskuntaetiikka Oman alan ammattietiikka Yritys- ja liike-elämäetiikka Globaali etiikka
Kytkenät muihin opintokokonaisuuksiin	Ammattialojen mukaan soveltaen.
Arvioinnin toteutus: - arvosanan muodostuminen - arvioijat - vaadittavat suoritukset	Arvioidaan T1-K5 Opettajat Lähiopetukseen osallistuminen sekä oppimistehtävien ja/tai kurssin kokeen hyväksytyt suorittaminen

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
<p>Opiskelijan on osattava käsitellä omaan elämäänsä liittyviä arvoja sekä eettisiä ja elämäntieteellisiä kysymyksiä</p> <p>osattava perustella omia arvovalintojaan</p>	<p>Opiskelijan on osattava eritellä omaan elämäänsä, ihmissuhteisiinsa ja ympäristöön liittyviä arvoja ja eettisiä ongelmia</p> <p>osattava tehdä eettisesti perusteltuja arvovalintoja ja arvioida niiden vaikutuk-</p>	<p>Opiskelijan on osattava eritellä omaan elämäänsä, ihmissuhteisiin, yhteiskuntaan, ympäristöön, työelämään, yritystoimintaan ja ammatteihin liittyviä arvoja ja eettisiä ongelmia</p> <p>osattava tehdä eettisesti perusteltuja arvovalintoja ja arvioida niiden vaikutuk-</p>

osattava ratkaista toisten kanssa omaan alaan liittyviä arvo- ja normiristiriitoja eettisesti kestäväällä tavalla	sia ihmisarvon näkökulmasta osattava ratkaista itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa arvo- ja normiristiriitoja eettisesti hyväksyttävällä tavalla	sia ihmisarvon, oikeudenmukaisuuden ja kestäväen kehityksen kannalta osattava ratkaista itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa arvo- ja normiristiriitoja eettisesti hyväksyttävällä tavalla erityisesti oman alansa työelämän kysymyksissä
osattava toimia vastuullisesti ja eettisesti kestäväällä tavalla omaan ammattiin liittyvissä ristiriitatilanteissa	osattava toimia vastuullisesti ja eettisesti kestäväällä tavalla ristiriitaisissa tilanteissa ja ymmärrettävä oman ammattialan arvopohjan ja eettisten periaatteiden tärkeyden	osattava toimia vastuullisesti ja eettisesti kestäväällä tavalla ristiriitaisissa tilanteissa ja on oltava halukas osallistumaan oman ammattialansa arvopohjan ja eettisten periaatteiden kehittämiseen

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintokokonaisuus	PSYKOLOGIA
Laajuus	2 ov
Yleistavoitteet	Opiskelija perehtyy oppimisen perusmekanismeihin ja pystyy kehittämään omaa oppimisen taitoaan. Hän hankkii perustietoa havaitsemisesta, ajattelusta, persoonallisuudesta, tunteista ja muista käyttäytymistä säätelevistä tekijöistä. Tämän tiedon avulla hän pystyy ymmärtämään ja selittämään sekä omaa että muiden ihmisten käyttäytymistä. Hän oppii tunnistamaan omia ja toisten tunteita ja asenteita sekä hallitsemaan niitä tilanteen mukaan. Hän osaa soveltaa psykologista tietoa eri tilanteissa ja kykenee kehittämään itsetuntemuksessa. Opiskelija perehtyy ryhmän ja tiimin toimintaan vaikuttaviin tekijöihin ja osaa soveltaa psykologista tietoa ryhmän ihmissuhteista ja vuorovaikutuksesta asiakaspalvelussa ja muussa vuorovaikutuksessa. Hän ymmärtää työpaikan ihmissuhteiden ja ilmapiirin merkityksen sekä osaa toimia erilaisissa rooleissa yhteistyökykyisesti. Lisäksi hän kykenee yhteistyöhön erilaisten ihmisten kanssa. Hän tunnistaa erilaisia johtamistapoja ja työkuultureja ja osaa toimia niiden mukaan. Opiskelija tietää motivaation vaikutuksen ihmisen tavoitteelliseen toimintaan työssä ja vapaa-aikana. Hän tietää motivaation ylläpitämisestä ja edistämisestä. Lisäksi hän oppii, miten sitoudutaan työhön ja samaistutaan ryhmään. Opiskelija tietää psyykkiseen työ- ja toimintakykyyn vaikuttavia tekijöitä. Hän osaa huolehtia omasta psyykkisestä työ- ja toimintakyvystään, ylläpitää sitä ja ehkäistää sen heikkenemistä. Hän tietää omaan jaksamiseensa vaikuttavista psyykkisistä tekijöistä ja osaa välttää jaksamista uhkaavia tekijöitä. Hän tietää, millaisia psyykkisiä ongelmia, kriisejä ja mielenterveyshäiriöitä ihmisellä voi olla, osaa tunnistaa niitä itsessään ja osaa tarvittaessa hakea apua niihin.
Keskeinen sisältö / Opintojaksot	Psykologia 1 ov Ammatti- ja työpsykologia 1 ov
Kytkenät muihin opintokokonaisuuksiin	Ammattialojen mukaan soveltaen.
Arvioinnin toteutus: - arvosanan muodostuminen - arvioijat - vaadittavat suoritukset	Arvioidaan T1-K5. Kumpikin opintojakso arvioidaan itsenäisenä. Opettajat Lähiopetukseen osallistuminen ja oppimistehtävien ja/tai kokeen hyväksytyt suoritukset

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelijan on osattava oppimistapahtumaan vaikuttavat keskeiset tekijät ja ymmärrettävä omien oppimistaitojen kehittämisen tärkeyden tiedettävä psykologiset käsitteet ja ymmärrettävä, mitä ne tarkoittavat pyrittävä lisäämään itsetuntemustaan ja ymmärtämään omaa käyttäytymistään	Opiskelijan on osattava oppimistapahtumaan vaikuttavat keskeiset tekijät ja ymmärrettävä oppimistaitojen kehittämisen tärkeyden ja pystyttävä ohjattuna kehittämään omaa oppimisen taitoaan tiedettävä psykologiset käsitteet, ymmärrettävä ne ja osattava käyttää niitä ymmärrettävä havaitsemisen, ajattelun, persoonallisuuden, tunteiden ja muiden käyttäytymistä säätelevien tekijöiden merkityksen ihmisen käyttäytymiselle sekä kyettävä tunnistamaan omia tunteitaan ja asenteitaan	Opiskelijan on osattava ja ymmärrettävä oppimistapahtuman keskeiset mekanismit ja pystyttävä aktiivisesti kehittämään omaa oppimisen taitoaan tiedettävä psykologiset käsitteet, ymmärrettävä ne ja osattava käyttää psykologista tietoa soveltaen sitä eri tilanteissa ymmärrettävä havaitsemisen, ajattelun, persoonallisuuden, tunteiden ja muiden käyttäytymistä säätelevien tekijöiden merkityksen ihmisen käyttäytymiselle ja kyettävä selittämään ihmisen toimintaa niiden avulla sekä kyettävä tunnistamaan omia ja toisten tunteita sekä asenteita sekä hallitsemaan niitä tilan-

osattava käyttää psykologista tietoa asiakaspalvelussa, työryhmässä ja tiimeissä sekä muussa vuorovaikutuksessa	osattava käyttää psykologista tietoa asiakaspalvelussa, työryhmässä ja tiimeissä sekä muussa vuorovaikutuksessa sekä tunnistettava erilaisia johtamistapoja ja työkulttuureja	teen mukaan osattava käyttää psykologista tietoa soveltaen asiakaspalvelussa, työryhmässä ja tiimeissä sekä muussa vuorovaikutuksessa, tunnistettava erilaisia johtamistapoja ja työkulttuureja ja osattava toimia niiden mukaan sekä ymmärrettävä työpaikan ihmisuhteiden dynamiikkaa ja osattava toimia erilaisissa rooleissa yhteistyökykyisesti
tiedettävä motivoituneeseen toimintaan vaikuttavat perusasiat	ymmärrettävä motivaation vaikutus ihmisen tavoitteelliseen toimintaan, tiedettävä motivaation ylläpitämisestä ja edistämisestä sekä samaistumisen merkityksestä ihmisen toiminnalle	ymmärrettävä motivaation vaikutus ihmisen tavoitteelliseen toimintaan ja tiedettävä sen ylläpitämisestä ja edistämisestä sekä osattava soveltaa sitä omaan toimintaansa sekä ymmärrettävä samaistumisen merkitys ihmisen toiminnalle
tiedettävä, mitkä tekijät vaikuttavat työhön sitoutumiseen ja ryhmään samautumiseen	tiedettävä, mitkä tekijät vaikuttavat työhön sitoutumiseen ja ryhmään samautumiseen sekä ymmärrettävä niiden merkitys työyhteisön toiminnalle	tiedettävä, mitkä tekijät vaikuttavat työhön sitoutumiseen ja ryhmään samautumiseen, ymmärrettävä niiden merkitys työyhteisön toiminnalle sekä osattava toimia itse sitoutumista ja samaistumista edistävästi
tiedettävä psyykkiseen työ- ja toimintakykyyn vaikuttavia tekijöitä ja miten omaa toimintakykyä voidaan pitää yllä	tiedettävä psyykkiseen työ- ja toimintakykyyn vaikuttavia tekijöitä ja osattava huolehtia omasta psyykkisestä hyvinvoinnistaan	tiedettävä psyykkisen työ- ja toimintakykyyn vaikuttavista tekijöistä, osattava huolehtia omasta työ- ja toimintakyvystään, ylläpitää sitä ja ehkäistä sen heikkenemistä sekä tietää omaan jaksamiensa vaikuttavista tekijöistä ja osattava välttää niitä
tiedettävä, mistä saa apua, tietoja ja neuvoja psyykkisiin ongelmiin	tiedettävä, millaisia psyykkisiä ongelmia, kriisejä ja mielenterveyshäiriöitä ihmisellä voi olla sekä tiedettävä mistä niihin saa apua ja neuvoja	tiedettävä, millaisia psyykkisiä ongelmia, kriisejä ja mielenterveyshäiriöitä ihmisellä voi olla, osattava tunnistaa niitä itsessään ja tarvittaessa hakea apua niihin

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintojakso	Psykologian perusteet
Laajuus	1 ov
Tavoitteet	Opiskelija perehtyy oppimisen perusmekanismeihin ja pystyy kehittämään omaa oppimisen taitoaan. Hän hankkii perustietoa havaitsemisesta, ajattelusta, persoonallisuudesta, tunteista ja muista käyttäytymistä säätelevistä tekijöistä. Tämän tiedon avulla hän pystyy ymmärtämään ja selittämään sekä omaa että muiden ihmisten käyttäytymistä. Hän oppii tunnistamaan omia ja toisten tunteita ja asenteita sekä hallitsemaan niitä tilanteen mukaan. Hän osaa soveltaa psykologista tietoa eri tilanteissa ja kykenee kehittämään itsetuntemuksessa. Opiskelija tietää motivaation vaikutuksen ihmisen tavoitteelliseen toimintaan työssä ja vapaa-aikana. Hän tietää motivaation ylläpitämisestä ja edistämisestä.
Keskeinen sisältö	Oppiminen Ajattelu Havaitseminen Persoonallisuuden ja minän kehittyminen Tunteiden hallinta Toiminnan tavoitteellisuus Motivaatio Samaistuminen ja sitoutuminen sosiaalisina ilmiöinä
Toteutustapa	Lähiopetustunnit Oppimistehtävät
Kytkenät muihin opintoihin	Ammattialojen mukaan soveltaen
Arvioinnin toteutus	Arvioidaan T1-K5. Arvosana muodostuu oppimistehtävien ja/tai kokeen perusteella. Arvioijana opettaja.

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelijan on osattava oppimistapahtumaan vaikuttavat keskeiset tekijät ja ymmärrettävä omien oppimistaitojen kehittämisen tär-	Opiskelijan on osattava oppimistapahtumaan vaikuttavat keskeiset tekijät ja ymmärrettävä oppimistaitojen kehittämisen tärkeyden	Opiskelijan on osattava ja ymmärrettävä oppimistapahtuman keskeiset mekanismit ja pystyttävä aktiivisesti kehittämään omaa oppi-

keyden	ja pystyttävä ohjattuna kehittämään omaa oppimisen taitoaan	misen taitoaan
tiedettävä psykologiset käsitteet ja ymmärrettävä, mitä ne tarkoittavat	tiedettävä psykologiset käsitteet, ymmärrettävä ne ja osattava käyttää niitä	tiedettävä psykologiset käsitteet, ymmärrettävä ne ja osattava käyttää soveltaen niitä eri tilanteissa
pyrittävä lisäämään itsetuntemustaan ja ymmärtämään omaa käyttäytymistään	ymmärrettävä havaitsemisen, ajattelun, persoonallisuuden, tunteiden ja muiden käyttäytymistä säätelevien tekijöiden merkityksen ihmisen käyttäytymiselle sekä kyettävä tunnistamaan omia tunteitaan ja asenteitaan	ymmärrettävä havaitsemisen, ajattelun, persoonallisuuden, tunteiden ja muiden käyttäytymistä säätelevien tekijöiden merkityksen ihmisen toiminnalle ja kyettävä selittämään ihmisen käyttäytymistä niiden avulla sekä kyettävä tunnistamaan omia ja toisten tunteita sekä asenteita sekä hallitsemaan niitä tilanteen mukaan
tiedettävä motivoituneeseen toimintaan vaikuttavat perusasiat	ymmärrettävä motivaation vaikutus ihmisen tavoitteelliseen toimintaan, tiedettävä motivaation ylläpitämisestä ja edistämisestä sekä samaistumisen merkityksestä ihmisen toiminnalle	ymmärrettävä motivaation vaikutus ihmisen tavoitteelliseen toimintaan ja tiedettävä sen ylläpitämisestä ja edistämisestä sekä osattava soveltaa sitä omaan toimintaansa sekä ymmärrettävä samaistumisen merkitys ihmisen toiminnalle

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintojakso	Ammatti- ja työpsykologia
Laajuus	1 ov
Tavoitteet	Opiskelija perehtyy ryhmän ja tiimin toimintaan vaikuttaviin tekijöihin ja osaa soveltaa psykologista tietoa ryhmän ihmissuhteista ja vuorovaikutuksesta asiakaspalvelussa ja muussa vuorovaikutuksessa. Hän ymmärtää työpaikan ihmissuhteiden ja ilmapiirin merkityksen sekä osaa toimia erilaisissa rooleissa yhteistyökykyisesti. Lisäksi hän kykenee toimimaan erilaisten ihmisten kanssa työyhteisössä. Hän tunnistaa erilaisia johtamistapoja ja työkuultuureja ja osaa toimia niiden mukaan. Hän oppii, miten sitoudutaan työhön ja samaistutaan ryhmään. Opiskelija tietää psyykkiseen työ- ja toimintakykyyn vaikuttavia tekijöitä. Hän osaa huolehtia omasta psyykkisestä työ- ja toimintakyvystään, ylläpitää sitä ja ehkäistä sen heikkenemistä. Hän tietää omaan jaksamiseensa vaikuttavista psyykkisistä tekijöistä ja osaa välttää jaksamista uhkaavia tekijöitä. Hän tietää, millaisia psyykkisiä ongelmia, kriisejä ja mielenterveyshäiriöitä ihmisellä voi olla, osaa tunnistaa niitä itsessään ja osaa tarvittaessa hakea apua niihin.
Keskeinen sisältö	Työpaikan, ryhmän ja tiimin vuorovaikutus- ja ihmissuhdetiedot Johtamistavat ja erilaiset työkuultuurit ja niiden vaikutus toimintaan Psyykkisen työ- ja toimintakyvyn ylläpitäminen Samaistuminen ja sitoutuminen sosiaalisina ilmiöinä Elämänhallinta Työssäjaksaminen Stressinhallinta
Toteutustapa	Lähiopetustunnit Oppimistehtävät
Kytkenät muihin opintoihin	Ammattialojen mukaan soveltaen
Arvioinnin toteutus	Arvioidaan T1-K5. Arvosana muodostuu arvioitavan oppimistehtävän ja/tai kokeen perusteella. Arvioijana opettaja.

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelijan on osattava käyttää psykologista tietoa asiakaspalvelussa, työryhmässä ja tiimeissä sekä muussa vuorovaikutuksessa	Opiskelijan on osattava käyttää psykologista tietoa asiakaspalvelussa, työryhmässä ja tiimeissä sekä muussa vuorovaikutuksessa sekä tunnistettava erilaisia johtamistapoja ja työkuultuureja	Opiskelijan on osattava käyttää psykologista tietoa soveltaen asiakaspalvelussa, työryhmässä ja tiimeissä sekä muussa vuorovaikutuksessa, tunnistettava erilaisia johtamistapoja ja työkuultuureja ja osattava toimia niiden mukaan sekä ymmärrettävä työpaikan ihmissuhteiden dynamiikkaa ja osattava toimia erilaisissa rooleissa yhteistyökykyisesti
tiedettävä, mitkä tekijät vaikuttavat työhön sitoutumiseen ja ryhmään samastumiseen	tiedettävä, mitkä tekijät vaikuttavat työhön sitoutumiseen ja ryhmään samastumiseen sekä ymmärrettävä niiden merkitys työyhteisön toiminnalle	tiedettävä, mitkä tekijät vaikuttavat työhön sitoutumiseen ja ryhmään samastumiseen, ymmärrettävä niiden merkitys työyhteisön toiminnalle sekä osattava

tiedettävä psyykkiseen työ- ja toimintakykyyn vaikuttavia tekijöitä ja kuinka omaa toimintakykyä voidaan pitää yllä	tiedettävä psyykkiseen työ- ja toimintakykyyn vaikuttavia tekijöitä ja osattava huolehtia omasta psyykkisestä hyvinvoinnistaan	toimia itse sitoutumista ja samaistumista edistävästi
tiedettävä, mistä saa apua, tietoja ja neuvoja psyykkisiin ongelmiin	tiedettävä, millaisia psyykkisiä ongelmia, kriisejä ja mielenterveyshäiriöitä ihmisellä voi olla sekä tiedettävä, mistä niihin saa apua ja neuvoja	tiedettävä psyykkisen työ- ja toimintakykyyn vaikuttavista tekijöistä, osattava huolehtia omasta työ- ja toimintakyvystään, ylläpitää sitä ja ehkäistä sen heikkenemistä sekä oltava tietoinen omaan jaksamiseensa vaikuttavista tekijöistä ja osattava välttää niitä
		tiedettävä, millaisia psyykkisiä ongelmia, kriisejä ja mielenterveyshäiriöitä ihmisellä voi olla, osattava tunnistaa niitä itsessään ja tarvittaessa hakea apua niihin

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintokokonaisuus	YRITYSTOIMINTA
Laajuus	1-3ov
Yleistavoitteet	Opiskelija ymmärtää yrittäjyyden työllistymismahdollisuutena. Opiskelija osaa suhtautua yrittäjyyteen oikein sekä oppii jäsentämään omaa työtään.
Keskeinen sisältö / Opintojaksot	- Yrityksen perustamiseen liittyvät prosessit ja perustoiminnot - yritystoiminnan merkitys yhteiskunnassa - asiakas palvelu - yrityksen talous
Kytkenät muihin opintokokonaisuuksiin	
Arvioinnin toteutus: - arvosanan muodostuminen - arvioijat - vaadittavat suoritukset	Aktiivinen osallistuminen opetukseen, oppimistehtävät ja tentit. Opiskelijan itsearviointi ja kokonaisuutta opettavat opettajat.

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelijan on osattava tunnistaa yritystoiminnan peruskäsitteet ja hahmottaa yrityksen perustoiminnot	Opiskelijan on osattava yritystoiminnan peruskäsitteet hahmottaa yrityksen perustoiminnot sekä niiden päätehtävät ja toimintaprosessit	Opiskelijan on osattava yritystoiminnan peruskäsitteet ja soveltaa niitä omalle ammattialalleen hahmottaa yrityksen perustoiminnot sekä niiden päätehtävät ja toimintaprosessit sekä toimintojen vaikutus kannattavuuteen
tietää yrityksen perustamiseen liittyvät asiakirjat	laatia ohjatusti yrityksen perustamiseen liittyvät asiakirjat	laatia yrityksen perustamiseen liittyvät asiakirjat itsenäisesti
kuvata yritystoiminnan ja yrittäjyyden merkitys yhteiskunnalle	hahmottaa yritystoiminnan ja yrittäjyyden omassa ammatissaan	ymmärtää yritystoiminnan ja yrittäjyyden omassa ammatissaan

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintojakso	Yritystoiminta 1
Laajuus	1 ov
Yleistavoitteet	- Opiskelija osaa yritystoiminnan peruskäsitteet ja hänen on oppii hahmottamaan yritystoimintaa oman ammattialansa näkökulmasta. - Opiskelijan osaa eri yritysmuodot ja yritysmuodon valintakriteerit. - Opiskelijan osaa eri yritysmuotojen perustamiseen liittyvät asiakirjat. - Opiskelijan osaa toimia kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti.
Keskeinen sisältö / Opintojaksot	- Yritystoiminnan perustoiminnot ja toimintaprosessit - Yritystoiminnan merkitys yhteiskunnassa - Yrityksen perustaminen - Yritysmuodot ja niiden merkitys yritystoiminnassa - Yrityksen kokonaisrahoitus - Kestävä kehitys yritystoiminnassa
Kytkenät muihin opintokokonaisuuksiin	
Arvioinnin toteutus: - arvosanan muodostuminen	Tentit, oppimistehtävät ja aktiivinen osallistuminen opetukseen. Itsearviointi, vertaisarviointi ja opettaja (opettajan valinnan mukaan)

- arvioijat - vaadittavat suoritukset	Tenttien ja oppimistehtävien hyväksytysti suorittaminen
--	---

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelijan on osatta va tunnistaa yritystoiminnan peruskäsitteet hahmottaa yrityksen perustoiminnot sekä niiden päätehtävät tietää yrityksen perustamiseen liittyvät asiakirjat selvittää ohjatusti yritystoiminnan ympäristövaikutuksia	Opiskelijan on osattava yritystoiminnan peruskäsitteet hahmottaa yrityksen perustoiminnot sekä niiden päätehtävät ja toimintaprosessit laatia ohjatusti yrityksen perustamiseen liittyvät asiakirjat ottaa huomioon yritystoiminnan ympäristövaikutuksia	Opiskelijan on osattava yritystoiminnan peruskäsitteet ja soveltaa niitä omalle ammattialalleen hahmottaa yrityksen perustoiminnot sekä niiden päätehtävät ja toimintaprosessit sekä toimintojen vaikutus kannattavuuteen laatia yrityksen perustamiseen liittyvät asiakirjat itsenäisesti selvittää yritystoiminnan ympäristövaikutuksia omalla alallaan ja ottaa ne huomioon toiminnassaan

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintojakso	Yritystoiminta 2
Laajuus	1 ov
Yleistavoitteet	Tavoitteena on, että opiskelija suhtautuu myönteisesti yrittäjyyteen ja hänellä on asenteelliset edellytykset omatoimiseen yrittämiseen. Opiskelija oppii ymmärtämään, että yrittäjyys perustuu kunkin omaan yritteliäisyyteen sekä aktiiviseen ja luovaan toimintaan. Opiskelija oppii perustiedot yritystoiminnasta ja pystyy hahmottamaan yritystoimintaa oman ammattialan ja ammatissa toimimisen näkökulmasta, jolloin hänelle kehittyy realistinen käsitys omista mahdollisuuksistaan oman alansa yrittäjänä.
Keskeinen sisältö / Opintojaksot	Yrittäjyys Yrityksen toiminta-ajatus Liiketoimintasuunnitelma Yritysmuodot Perustamistoimet Markkinointi Yrityksen talous
Toteutustapa	Ammattialojen mukaan soveltaen opintosuoritukset, harjoitustyöt, koe, jatkuva näyttö
Kytkenät muihin opintokokonaisuuksiin	Ammattialojen mukaan soveltaen
Arvioinnin toteutus: - arvosanan muodostuminen - arvioijat - vaadittavat suoritukset	opintosuoritukset, harjoitustyöt, koe, jatkuva näyttö opettaja lähiopetukseen osallistuminen säännöllisesti, vaadittujen opintosuoritusten tekeminen, koe

Aarviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelijan on Tiedettävä elinkeinotoimintaan vaikuttavien säännösten keskeinen sisältö. Oma-aloitteisesti osattava arvioida mahdollisuuksiaan toimia yrittäjänä. Osattava ohjatusti kehitellä pienimuotoisia liikeideoita sekä osattava laskea mahdollisen liiketoimintansa tuotot ja kustannukset.	Opiskelijan on tunnettava yrityksen perustamisvaiheet. Opiskelijan on osattava hakea tietoa itsenäisesti yrityksen perustamiseen tarvittavista seikoista.	Opiskelijan on Osattava kehittää ja arvioida erilaisia liikeideoita ja valita niistä itselleen sopiva. Opiskelijan on osattava asettaa liikeidealleen taloudellisia tavoitteita. Opiskelijan osattava laatia yrityksen perustamiseen liittyvät asiakirjat. Opiskelijan tulee hallita keskeiset asiakaspalveluun ja myyntiin vaikuttavat näkökohdat. Opiskelijan on osattava kustannuslaskennan perusteet sekä tuntea keskeiset laskelmat ja tunnusluvut.

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintojakso	Yritystoiminta 3
Laajuus	2 ov
Yleistavoitteet	Opiskelijan tulee osata hahmottaa yrityksen perustoiminnot ja toimintaprosessit sidosryhmäajattelun, yrityksen elinkaariajattelun ja yritystoiminnan ominaispiirteet. Opiskelijan osaa toimia kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
Keskeinen sisältö / Opintojaksot	Yritystoiminnan merkitys yhteiskunnassa Yritystoiminnan ominaispiirteet Yrityksen perustoiminnot ja toimintaprosessit Yrityksen sidosryhmät Kokonaisrahoitus Riskien hallinta Kestävä kehitys yritystoiminnassa Henkilöstöhallinto
Kytkenät muihin opintokokonaisuuksiin	
Arvioinnin toteutus: - arvosanan muodostuminen - arvioijat - vaadittavat suoritukset	Tentit, oppimistehtävät ja aktiivinen osallistuminen opetukseen. Itsearviointi, vertaisarviointi ja opettaja (opettajan valinnan mukaan) Tenttien ja oppimistehtävien hyväksytyt suoritukset

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelijan on osattava Ohjatusti yritystoiminnan peruskäsitteet Kuvata yritystoiminnan ja yrittäjyyden merkitys yhteiskunnalle Hahmottaa yrityksen perustoiminnot sekä niiden päätehtävät Selvittää yrityksen kokonaisrahoituksen muodostuminen ja tuntee joitakin yrityksen rahanlähteitä Selvittää yrityksen yritystoiminnan ympäristövaikutuksia Tunnistaa tavanomaisempia yritystoiminnan liike- ja vahinkoriskejä Työsuhteeseen liittyvät oikeudet ja velvollisuudet ja osata toimia niitä noudattaen Tunnistaa yrityksen tyypillisimmät sidosryhmät	Opiskelijan on osattava Osattava yritystoiminnan peruskäsitteet Kuvata yritystoiminnan ja yrittäjyyden merkityksen yhteiskunnalle liiketaloudessa vakiintunein käsittein Hahmottaa yrityksen perustoiminnot sekä niiden päätehtävät ja toimintaprosessit Selvittää yrityksen kokonaisrahoituksen muodostuminen ja selvittää yrityksen rahanlähteet ja rahan käyttö Selvittää yritystoiminnan ympäristövaikutuksia ja toimia ympäristövaikutukset huomioiden Tunnistaa yritystoiminnan liike- ja vahinkoriskejä ja toimia niiden hallitsemiseksi Sidosryhmäajattelu ja pohtia verkostoitumisen etuja yrityksen kannalta ja tuntee joitakin verkostoitumismuotoja Yrityksen elinkaariajattelun ja jatkuvuuden merkitys Työyhteisöön liittyvät oikeudet ja velvollisuudet ja toimia niitä noudattaen	Opiskelijan on osattava Yritystoiminnan peruskäsitteet ja soveltaa niitä Kuvata yritystoiminnan ja yrittäjyyden merkitys yhteiskunnalle liiketaloudessa vakiintunein käsittein Hahmottaa yrityksen perustoiminnot sekä niiden päätehtävät ja toimintaprosessit sekä toimintojen vaikutuksen kannattavuuteen Selvittää yrityksen kokonaisrahoituksen muodostuminen ja selvittää yrityksen rahanlähteet sekä rahan käytön ja rahoituksen ongelmat pääpiirteissään Selvittää yritystoiminnan ympäristövaikutuksia toimia ympäristövaikutukset huomioiden Tunnistaa yritystoiminnan liike- ja vahinkoriskejä ja toimia niiden hallitsemiseksi Sidosryhmäajattelu ja pohtia verkostoitumisen etuja ja tuntee useita verkostoitumistapoja. Yrityksen elinkaariajattelun ja jatkuvuuden merkitys ja edellytykset Työsuhteisiin liittyvät oikeudet ja velvollisuudet ja toimia niitä noudattaen ja työyhteisöään kehittäen ja tukien

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintokokonaisuus	TERVEYSTIETO, VALINNAINEN
Laajuus	1 ov
Yleistavoitteet	Opiskelija osaa vaikuttaa terveyskäyttäytymiseensä vapaa-aikana ja työympäristössä.
Keskeinen sisältö /Opintojaksot	Terveys ja sen edistäminen. Tavallisimpien kansantautien ehkäisy. Kasvu ja kehitys, ihmissuhteet, mielenterveys ja hyvinvointi. Pakollisen terveystiedon kurssin sisältöjen syventäminen.
Arvioinnin toteutus: - arvosanan muodostuminen - arvioijat - vaadittavat suoritukset	Arviointi aktiivisuuden, harjoitustöiden ja kokeen perusteella.

Tavoitteet ja arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
---------------------	---------------	---------------------

<p>Opiskelijan on</p> <ul style="list-style-type: none"> - tiedettävä joitakin kansantauteja ehkäiseviä ja terveyttä edistäviä tekijöitä - ymmärrettävä joidenkin omien elämäntapojen yhteyden terveyteen - tiedettävä ihmissuhteiden merkitys mielenterveydelle ja mainittava joitakin mielenterveyden ongelmien ehkäisykeinoja - suoritettava tunneilla tehtävät harjoitteet - suoritettava loppupentti 	<p>Opiskelijan on</p> <ul style="list-style-type: none"> - tiedettävä keskeiset tekijät kansantautien ehkäisyssä ja terveyden edistämässä - pohdittava omien elämäntapojen merkitystä terveydelle ja oltavavalmis muuttamaan niitä terveelliseen suuntaan - ymmärrettävä mielenterveyden merkitys itsensä kannalta - tiedettävä yleisimmät mielenterveyden häiriöt ja niiden ehkäisykeinot - suoritettava tunneilla tehtävät harjoitteet hyvin - suorittaa hyvin tai kohtalaisesti annetut tehtävät 	<p>Opiskelijan on</p> <ul style="list-style-type: none"> - tiedettävä ja kansantautien yhteydet elämäntapoihin ja toimittava terveyttä edistävasti - osattava perustella omia valintojaan terveyden näkökulmasta - ymmärrettävä myönteisten ihmissuhteiden merkityksen mielenterveydelle itsensä ja ympäristönsä kannalta - toimittava elinympäristössään oman ja muiden ihmisten kannalta terveellä tavalla - tiedettävä yleisimmät mielenterveyden ongelmia ja häiriöitä aiheuttavia tekijöitä sekä niiden ehkäisy- ja hoitokeinoja - suoritettava tunneilla tehtävät harjoitteet kiitettävästi - suorittaa kiitettävästi tai hyvin annetut tehtävät
--	---	---

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintokokonaisuus	LIIKUNTA
Laajuus	1-3 ov
Yleistavoitteet	Opiskelija osaa hyödyntää asuin- ja työpaikan liikuntatarjontaa oman hyvinvoinnin sekä toiminta- ja työkykyisyyden edistämiseksi niin opiskelun kuin työnteon aikana..
Keskeinen sisältö / Opintojaksot	Liikunnan harjoittaminen erilaisissa oppimisympäristöissä vuodenaikojen ja opintojen jaksotusten mukaisesti. Vaihtoehtoisin liikuntalajeihin tutustuminen. Vaihtoehtoisesti oman liikuntasuunnitelman laatiminen, toteuttaminen ja seuranta opettajan harkinnan mukaan.
Arvioinnin toteutus:	Arvosana muodostuu aktiivisuudesta, asenteesta, taidosta, fyysisestä kunnosta ja yhteistyökykyisyydestä. Opettaja arvioi.
- arvosanan muodostuminen - arvioijat - vaadittavat suoritukset	Vaadittaviin suorituksiin kuuluvat fyysisen kunnan testit.

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
<p>Opiskelijan on</p> <ul style="list-style-type: none"> - osallistuttava järjestettyyn opetuksen asianmukaisiin välinein ja varustein - suoritettava omien edellytysten mukaiset liikuntasuoritukset opettajan opastuksella - osoitettava kiinnostusta omien liikunnallisten tietojen, taitojen ja fyysisen kunnan kehittämiseen - oltava halua toimia ryhmässä ja oppia ryhmätoiminnan periaatteet - suorittaa annetut tehtävät 	<p>Opiskelijan on</p> <ul style="list-style-type: none"> - osoitettava kiinnostusta terveysliikunnan myönteisiä vaikutuksia kohtaan - osoitettava kiinnostusta oman fyysisen kunnan ja liikuntataitojen ja tietojen kehittämiseen - oltava liikunnallisilta taidoiltaan ja fyysisen kunnan osalta hyvä tai kohtalainen - omattava riittävä fyysinen toimintakyky jokapäiväisestä elämästä selviämiseen - osaa ryhmätoiminnan perusperiaatteet - suorittaa hyvin tai kohtalaisesti annetut tehtävät 	<p>Opiskelijan on</p> <ul style="list-style-type: none"> - ymmärrettävä terveysliikunnan myönteinen merkitys omalle hyvinvoinnille ja aktiivisesti toteutettava sen periaatteita - oltava liikunnallisilta tiedoiltaan, taidoiltaan ja fyysisen kunnan osalta kiitettävä tai hyvä - asennoiduttava erittäin myönteisesti liikunnan tarjoamiin mahdollisuuksiin - oltava kiinnostunut käyttämään (ja myös käyttää itseään kehittäen) yhteiskunnan tarjoamia vapaa-ajan liikuntamahdollisuuksia - kykenee toimimaan itsenäisesti - osaa toimia ryhmässä sen henkeä rakentavasti - suorittaa kiitettävästi tai hyvin annetut tehtävät

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintojakso	Terveysliikunta
Laajuus	1 ov
Yleistavoitteet	Opiskelija osaa hyödyntää asuin- ja työpaikan terveysliikuntatarjontaa oman hyvin-

	voinnin sekä toiminta- ja työkykyisyyden edistäjänä sekä opiskelun että työnteon aikana..
Keskeinen sisältö /Opintojaksot	Toiminta- ja työkykyä edistävän terveystieteiden eri muotoihin tutustuminen erilaisissa oppimisympäristöissä vuodenaikojen ja opintojen jaksotusten mukaisesti.
Arvioinnin toteutus: - arvosanan muodostuminen - arvioijat - vaadittavat suoritukset	Oppiminen tapahtuu kontaktiopetuksessa, ja arviointi jatkuvan seurannan pohjalta. Arvioinnissa huomioidaan aktiivisuus ja asenne sekä fyysinen kuntoisuus ja yhteistyökykyisyys. Arvioinnin suorittaa opettaja. Vaadittaviin suorituksiin kuuluvat fyysisen kunnan testit.

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelijan on osallistuttava järjestettyyn opetukseen asianmukaisin välinein ja varustein suoritettava omien edellytysten mukaiset liikuntasuoritukset opettajan opastuksella osoitettava kiinnostusta omien liikunnallisten tietojen, taitojen ja fyysisen kunnan kehittämiseen oltava halua toimia ryhmässä ja oppia ryhmätoiminnan periaatteet suorittaa annetut tehtävät	Opiskelijan on osoitettava kiinnostusta terveysliikunnan myönteisiä vaikutuksia kohtaan osoitettava kiinnostusta oman fyysisen kunnan ja liikuntataitojen ja -tietojen kehittämiseen oltava liikunnallisilta taidoiltaan ja fyysisen kunnan osalta hyvä tai kohtalainen omattava riittävä fyysinen toimintakyky jokapäiväisestä elämästä selviämiseen osaa ryhmätoiminnan perusperiaatteet suorittaa hyvin tai kohtalaisesti annetut tehtävät	Opiskelijan on - ymmärrettävä terveysliikunnan myönteinen merkitys omalle hyvinvoinnille ja aktiivisesti toteutettava sen periaatteita oltava liikunnallisilta tiedoiltaan, taidoiltaan ja fyysisen kunnan osalta kiitettävä tai hyvä asennoiduttava erittäin myönteisesti liikunnan tarjoamiin mahdollisuuksiin oltava kiinnostunut käyttämään (ja myös käyttää itseään kehittäen) yhteiskunnan tarjoamia vapaa-ajan liikuntamahdollisuuksia kykenee tarvittaessa toimimaan itsenäisesti osaa toimia ryhmässä sen henkeä rakentavasti suorittaa kiitettävästi tai hyvin annetut tehtävät

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintojakso	Talviliikunta
Laajuus	1 ov
Yleistavoitteet	Opiskelija oppii lajitaitoja, kokee ulkoliikunnan mielekkäänä ja saa fyysistä rasitusta. Opiskelija oppii käyttämään lähiympäristön liikuntamahdollisuuksia hyväkseen sekä löytää oman tavan harrastaa talvilajeja.
Keskeinen sisältö / Opintojaksot	Koulun mahdollisuukisen ja opiskelijaryhmän valintojen mukaan, hiihto, luistelu, jääpelit ja laskettelu. Lajikohtaiset perustekniikat ja taidot. Fyysisen kunnan kohotus.
Toteutustapa	Lähiopetustunnit Opintosuoritukset
Kytkenät muihin opintokokonaisuuksiin	Opiskelijan liikunnallisuuden lisääminen
Arvioinnin toteutus: -arvosanan muodostuminen -arvioijat - vaadittavat suoritukset	-vaadittavat opintosuoritukset, jatkuva näyttö -opettaja -lähiopetukseen osallistuminen säännöllisesti.

Aarviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelijan on -opittava perustaidot ja tiedot -pystyttävä sekä itsenäiseen että ryhmätyöskentelyyn. -osallistuttava asiallisin varustein tunneille. -pystyttävä noudattamaan annettuja aikatauluja	Opiskelijan on -omattava hyvät lajitaidot ja tiedot. -oltava asenteeltaan positiivinen, yritteliäs ja aktiivinen.	Opiskelijan on -hallittava useimmat lajit. -oltava vastuullinen sekä itseään että muita kohtaan. -osattava käyttää paikkakunnan liikuntapalveluita. -pystyttävä kehittämään omaa kuntoa.

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintojakso	Joukkue- ja mailapelit
Laajuus	1 ov
Yleistavoitteet	Opiskelija kokee yhdessä pelaamisen iloa, nauttii taidoista ja fyysisestä ponnistelusta sekä sisäistää reilun pelin periaatteet. Opiskelija oppii kurssiin kuuluvien pallope-

	lien perusteet ja säännöt.
Keskeinen sisältö / Opintojaksot	Jalkapallo, koripallo, lentopallo, käsipallo, sähly, salibandy. Sulkapallo ja tennis. Lajiharjoitteet, lajien erityispiirteet, pelikäsitteiden kehittyminen ja sääntöjen oppiminen.
Toteutustapa	Lähiopetustunnit, pelit Opintosuoritukset
Kytkenä muihin opintokokonaisuuksiin	peruskurssien taitojen ja tietojen syventäminen
Arvioinnin toteutus: -arvosanan muodostuminen -arvioijat -vaadittavat suoritukset	-vaadittavat opintosuoritukset, koe, jatkuva näyttö -opettaja -lähiopetukseen osallistuminen säännöllisesti

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelijan on -pystyttävä osallistumaan peleihin oppien säännöt ja noudattamaan niitä. Asusteet on oltava lajiin sopivat.	Opiskelijan on -omattava hyvät pelitaidot ja tiedot. -oltava aktiivinen ja kannustava pystytävä toimimaan ryhmässä ja omatoimisesti.	Opiskelijan on -hallitsee useimpien pelien perusteet ja pystyy toimimaan tuomarina tarvittaessa.

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintokokonaisuus	TAIDE JA KULTTUURI, VALINNAINEN
Laajuus	1 ov
Yleistavoitteet	Yksilö toimii monikulttuurisessa yhteiskunnassa työntekijänä ja yhteiskunnan jäsenenä. Työelämässä tarvitaan eri kulttuurien, erityisesti eurooppalaisen kulttuurin, taiteen vuorovaikutuksellisuuden ja käden taitojen ymmärtämistä. Kansainvälistyvään yritystoimintaan kuuluu kansallisen kulttuurin syvä tuntemus ja tietoja muista kulttuureista. Kulttuurien ytimessä on aina taide. Taito- ja taideaineen opinnot ovat tärkeitä ammatillisuuden saamiseksi ja luovan persoonallisuuden monipuolisuuden kehittämiseksi. Tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää taiteen merkityksen omassa elämässään ja tuntee sen ilmenemismuotoja monikulttuurisessa yhteiskunnassa. Hänen tulee tiedostaa esteettisen, visuaalisen ja auditiivisen ilmeen merkitys sekä miten niitä voi hyödyntää ja kehittää taiteessa sekä omassa ammatissa. Opiskelijan tulee osata hankkia tietoa eri lähteistä ja hänen tulee osata muodostaa niistä kokonaisuuksia. Opiskelijan on osattava hyödyntää ammattialansa perinteitä. Hänen on osattava ottaa huomioon omassa toiminnassaan asiakkaan kulttuuriin liittyviä arvoja, jolloin hänen tulee olla tietoinen, että taide ilmenee eri kulttuureissa erilaisena. Opiskelijan tulee osata suunnitella ja tehdä omien ajatuksiensa ja mielikuviansa avulla jokin taiteen tai taiteiden tuotos. Materiaalien valinnassa ja työskentelyssä hänen on osattava ottaa huomioon ekologisen kestävyuden ja taloudellisen työskentelyn vaatimuksia. Opiskelijan on osattava kriittisesti arvioida omaa ja muiden työskentelyä ja tuotoksia ja käyttää saamaansa palautetta työskentelynsä kehittämiseen. Opiskelijan oman taideharrastuksen sisäistäminen.
Keskeinen sisältö /Opintojaksot	Taide ja kulttuuri 1 ov / Pakollisten opintojen valinnaiset lisäopinnot
Kytkenä muihin opintokokonaisuuksiin	Ammattialojen mukaan soveltaen
Arvioinnin toteutus: -arvosanan muodostuminen -arvioijat -vaadittavat suoritukset	- arvosana muodostuu: jatkuva näyttö, vaadittavat opintosuoritukset ja harjoitustyöt, koe -opettaja / opiskelijan itsearviointi -lähiopetukseen osallistuminen säännöllisesti, vaadittavien opintosuoritusten, harjoitustehtävien ja kokeen suorittaminen

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelijan on saavutettava osittain oppimäärän tavoitteet ja ymmärrettävä taide- ja kulttuuriarvojen tärkeys ammatissa ja yhteiskunnassa tiedollisella alueella ymmärrettävä taiteen ja kulttuurin käsitteitä ja kyettävä ohjattuna hankkimaan tietoa ja muodostaa niistä yksinkertaisia kokonaisuuksia	Opiskelijan on saavutettava pääosin oppimäärän tavoitteet ja ymmärrettävä taide- ja kulttuurikysymysten yleisiä merkityksiä yksilön ja yhteiskunnan kannalta tiedollisella alueella ymmärrettävä taiteen ja kulttuurin käsitteitä ja kyettävä hankkimaan ohjattuna tietoa ja muodostaa niistä kokonaisuuksia	Opiskelijan on saavutettava oppimäärälle asetetut kokonaisavoitteet ja osoitettava aktiivista kiinnostusta ja osallistumista taide- ja kulttuurikysymyksiin tiedollisella alueella oltava selvillä taiteen ja kulttuurin käsitteistä ja kyettävä hankkimaan itsenäisesti uutta tietoa ja muodostaa niistä kiitettäviä kokonaisuuksia

<p>suuksia pystyttävä tuottamaan ohjatusti omia tuotoksia taiteessa ja kulttuurissa</p> <p>ymmärrettävä esteettisten arvojen merkitys taiteessa ja omassa ammatissa</p> <p>osallistuttava säännöllisesti opetukseen ja tehtävä vaadittavat opintosuoritukset.</p>	<p>-pystyttävä tuottamaan hyviä tuotoksia ja esityksiä taiteessa ja kulttuurissa</p> <p>-osattava soveltaa esteettisiä arvoja taiteessa ja omassa ammatissaan</p> <p>osattava antaa kritiikkiä omista ja muiden tuotoksista ja kehittää omia tuotoksiaan kritiikin perusteella</p> <p>osallistuttava säännöllisesti opetukseen ja tehtävä vaadittavat opintosuoritukset.</p>	<p>suuksia pystyttävä itsenäisesti tuottamaan laadukkaita tuotoksia ja esityksiä taiteen ja kulttuurin parissa</p> <p>kyettävä soveltamaan taide- ja kulttuurioppimäärän sisällöstä osa-alueita oman koulutusalan käytäntöön ja ymmärrettävä esteettisten arvojen merkitys taiteessa ja omassa ammatissaan</p> <p>osattava kriittisesti eritellä oppimäärään kuuluvia ilmiöitä sekä kyettävä esittämään kritiikkiä omista ja muiden teke- mistä töistä</p> <p>osallistuttava säännöllisesti opetukseen ja tehtävä vaadittavat opintosuoritukset.</p>
---	--	--

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintokokonaisuus	KULTTUURIEN TUNTEMUS
Laajuus	1 ov
Yleistavoitteet	<p>Opiskelijan on oltava selvillä siitä, että kulttuurisia tietoja - ja taitoja tarvitaan kaikissa sosiaalisissa tilanteissa. Kulttuurien tunteminen lisää kykyä ymmärtää myös omaa kulttuuriaan ja käyttäytymistään.</p> <p>Opiskelija on selvillä siitä, miten ihmisten päivittäinen toiminta eroaa eri kulttuureissa. Tähän kuuluvat esim. tutustuminen, tervehtiminen, vieraiden vastaanotto, fyysinen reviiiri, sopivuuden rajat keskusteltaessa sekä miesten ja naisten erilaiset roolit. Hänen tulee tuntea myös pukeutumiseen ja käyttäytymiseen liittyviä ohjeita, sääntöjä ja menettelytapoja. Hänen on osattava toimia eri kulttuureista tulevien ihmisten kanssa niin kotonaan kuin työympäristössään.</p> <p>Opiskelijan on osattava esittää toisten kulttuurien edustajille maansa kulttuuri- piirteitä, kuten keskeistä historiaa, nähtävyyksiä, taiteita, urheilu- saavutuksia ja viihdettä sekä tarkemmin oman alansa taitoja, työtapoja saavutuksia.</p> <p>Opiskelijan tulee tuntea oman ammattialansa erikoispiirteitä omassa maassaan ja muissa maissa.</p>
Keskeinen sisältö / Opintojaksot	<p>-käyttäytyminen ja pukeutuminen eri tilanteissa sekä työtovereiden, asiakkaiden ja vieraiden kohtaaminen</p> <p>-organisaatioympäristön ja tehtävän mukaan joustava käyttäytyminen</p> <p>-tavallisimpien oman maansa kulttuuri- piirteiden tietämys, tunnistaminen ja esitte- leminen</p> <p>-Suomen ja lähimaiden keskeisen kulttuuri- historian ja nykytilanteen tunteminen ja vertaileminen</p> <p>-oman ammattialan erikoispiirteiden tunteminen ja kyky kertoa ne ulkomaalaisille</p>
Toteutustapa	Lähiopetustunnit Opintosuoritukset ja harjoitustehtävät
Kytkenät muihin opintokokonai- suuksiin	Ammattialojen mukaan soveltaen
Arvioinnin toteutus:	
-arvosanan muodostuminen -arvioijat - vaadittavat suoritukset	-vaadittavat opintosuoritukset, harjoitustyöt, koe, jatkuva näyttö -opettaja -lähiopetukseen osallistuminen säännöllisesti, vaadittavien opintosuoritusten- ja kokeen suorittaminen

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
<p>Opiskelijan on</p> <p>-osattava ohjattuna etsiä tietoa eroista ihmisten päivittäisessä toiminnassa Suomessa ja joissakin muissa maissa</p> <p>-pystyttävä kohtaamaan myös ulkomaalaiset työtoverit, asiakkaat ja vieraat.</p> <p>-osattava kertoa ulkomaalaisille vieraille joitakin keskeisiä asioita Suomesta ja ammattialastaan</p>	<p>Opiskelijan on</p> <p>-ymmärrettävä normaaliin kanssakäymiseen liittyvää tapakulttuuria ja osattava toimia vieraasta kulttuurista tulevien ihmisten kanssa</p> <p>-tunnettava ammattialansa perinteitä ja Suomen keskeisiä kulttuuri- piirteitä ja osattava esittää niitä toisen kulttuurin edustajille</p>	<p>Opiskelijan on</p> <p>-osattava toimia eri kulttuurista tulevien ihmisten kanssa ja ymmärrettävä normaaliin kanssakäymiseen liittyvä tapa- kulttuuri, myöskin kirjoittamattomat säännöt ja menettelyt</p> <p>-on oltava selvillä siitä, miten ihmisten päivittäinen toiminta eroaa eri kulttuuri- reissa. Tähän kuuluvat esim. tutustumi-</p>

<p>-osattava hakea ohjattuna tietoa vieraismaista ja niiden kulttuurista</p> <p>-osallistuttava säännöllisesti opetukseen ja tehtävä vaaditut opintosuoritukset.</p>	<p>-osattava hakea omatoimisesti tietoa Suomen- ja muiden maiden kulttuureista sekä tunnistettava tuotteista ja työtapoista eri maista olevia kulttuuripiirteitä</p> <p>-osallistuttava säännöllisesti opetukseen ja tehtävä vaaditut opintosuoritukset.</p>	<p>nen, tervehtiminen, vieraiden vastaanotto, fyysinen reviiiri, sopivuuden rajat keskusteltaessa sekä miesten ja naisten erilaiset roolit.</p> <p>Hänen tulee tuntee myös pukeutumiseen ja käyttäytymiseen liittyviä ohjeita, sääntöjä ja menettelytapoja. Hänen on osattava toimia eri kulttuureista tulevien ihmisten kanssa.</p> <p>- on osattava esittää toisten kulttuurien edustajille maansa kulttuuripiirteitä, kuten keskeistä historiaa, nähtävyyksiä, taiteita, urheilusaavutuksia ja viihdettä sekä tarkemmin oman alansa taitoja, työtapoja ja innovatiivisia saavutuksia.</p> <p>-tunnettava oman ammattialansa erikoispiirteitä omasta maastaan ja joistakin muista maista.</p> <p>-osallistuttava säännöllisesti opetukseen ja tehtävä vaaditut opintosuoritukset.</p>
--	--	---

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

AMMATILLISET OPINNOT

Opintokokonaisuus	ESTEETTINEN, VISUAALINEN JA KULTTUURIOSAAMINEN
Laajuus	10 ov
Yleistavoitteet	Opiskelija tuntee käsi- ja taideteollisuusalan historiaa ja kulttuuriperintöä. Hän osaa käyttää ja soveltaa visuaalisia esitystapoja esteettisesti ilmaisun ja kommunikoinnin välineenä.
Keskeinen sisältö / Opintojaksot	Kuvalliset ilmaisun perusasiat 4 ov Piirustuksen ja maalauksen sekä grafiikan erilaisia tekniikoita, väriopin ja plastisen sommittelun harjoituksia. Väri- ja materiaalisovellukset 3 ov Väriopin soveltamista perustuen oman ammattialan materiaaleihin ja tekniikoihin. Taiteen ja kulttuurin historia 3 ov Perehdytään taiteen ja käsi- ja taideteollisuuden historiaan ja kulttuuriperintöön
Työssäoppiminen	Ei sisällä työssäoppimista.
Kytkenät muihin opintoihin	Ei kytkenäjä muihin opintoihin
Arvioinnin toteutus	Arvosana muodostuu hyväksytysti suoritettujen opintojaksojen ja näytön perusteella. Arvioinnin suorittavat opintojaksojen opettajat ja näytön arviointiin osallistuvat henkilöt. Opiskelija tekee myös itsearvioinnin. Näytön arvioijina toimivat työssäoppimissuunnitelmassa nimetyt henkilöt, ammatillisten aineiden opettajat ja työpaikkaohjaajat yhdessä tai erikseen tai oppilaitosnäytössä ammatillisten aineiden opettajat.
Opintojen ohjaus	Opintokokonaisuus sisältää mm. ammatillisiin opintoihin ohjaamista, ammatillisen osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen sekä henkilökohtaisen opetussuunnitelman teon.

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelijan on osattava Opiskelijan on osattava käyttää ohjeiden mukaan sommittelun sekä väri- ja muoto-opin perusasioita suunnittelun ja ammattityön apuna visuaalisesti esittää omia ideoita ja suunnitelmia ohjattuna etsiä käsi- ja taideteollisuuden historian ja kansanperinteen tietoa lähdeaineistoa käyttäen tunnistaa ja erottaa tuotteen aikakausien tunnuspiirteitä koota ohjeiden mukaan aihekohtaisia dokumentteja	Opiskelijan on osattava käyttää sommittelun sekä väri- ja muoto-opin perusasioita suunnittelun ja ammattityön apuna yhdistää suunnitelmallisesti väri-, muoto- ja tilasomittelun vaikutukset materiaali-, rakenne- ja työtaparatkaisuihin tuoda ohjattuna esille ideoita, suunnitelmia ja tuotoksia esitysteknisin keinoin tehdä ohjattuna visuaalisesti toimivia aihekohtaisia luonnoksia, malleja, dokumentteja, joita käyttää kommunikoinnin välineenä ammattialalla etsiä käsi- ja taideteollisuuden historian ja kansanperinteen tietoa tunnistaa ja erottaa tuotteiden ja rakennetun ympäristön aikakausien tunnuspiirteitä etsiä käsi- ja taideteollisuuden historian ja kansanperinteen tietoa etsiä kulttuurihistorian tietoa ja käyttää sitä ohjattuna ammattialan pienimuotoisten tutkielmien ja dokumenttien tekemisessä	Opiskelijan on osattava käyttää esteettistä ja visuaalista tietoa ammattityössä käyttää ilmaisussaan väri-, muoto- ja tilasomittelua ja yhdistää niiden vaikutukset materiaali-, rakenne- ja työtaparatkaisuihin ja ekologisiin seuraamuksiin tuoda esille ideoita, suunnitelmia ja tuotoksia esitysteknisin keinoin tehdä esteettisiä, visuaalisesti toimivia aihekohtaisia luonnoksia, malleja ja dokumentteja sekä osattava käyttää niitä kommunikoinnin välineenä soveltaa taiteen, luovan toiminnan ja teknisten ilmaisuvälineiden työtapoja ammattialansa suunnittelutyössä sekä valmistuksen, toteutuksen ja markkinoinnin apuna käyttää käsi- ja taideteollisuusalan kulttuurihistoriaa asiantuntemuksena ammattialan työtehtävissä ja on tunnettava suomalaisen kulttuurin juuret, kansanperinnettä ja sen kehittymistä sekä käsi- ja taideteollisuuden historiaa ja nykyaikaa tunnistaa käsityön ja muotoilun suomalainen tuote-, ympäristö- ja tapakulttuuri osana kansainvälisyyttä tulkita näkemäänsä rakennettua ympäristöä, tuotteita ja teoksia tunnistaa ja ajoittaa yleisen taidehistorian kronologiaa ja erityispiirteitä etsiä kulttuurihistorian tietoa ja käyttää sitä pienimuotoisten tutkielmien ja dokumenttien tekemiseen

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki Hyvä 3:een vaadittavat tavoitteet ja osin kiitettävä 5 tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki Tyydyttävä 1:een vaadittavat tavoitteet ja osin Hyvä 3 tavoitteet.

Näyttö

Keskeinen osaaminen, mikä näytetään	Keskeinen sisältö on: visuaalisten esitystapojen esteettinen soveltaminen ilmaisun ja kommunikoinnin välineinä käsi- ja taideteollisuuden historia ja kulttuuriperintö Tämä opintokokonaisuus näytetään yhdessä tuotteen tekninen valmistus ja käden- taidot opintokokonaisuuden kanssa
Näyttöympäristö	Näyttö suoritetaan työpaikalla tai oppilaitoksessa. Opiskelijalla tulee olla tarvittavat työvälineet näytön suorittamiseen.
Näytön ajankohta	1. vuosi, kevätlukukausi
Arviointikriteerit	Arviointikriteerit ja näytön yksityiskohtainen kuvaus liitteenä.

Arvioinnin kohteet	Arviointikriteerit		
	TYYYDYTTÄVÄ (T1)	HYVÄ (H3)	KIITETTÄVÄ (K5)
	Opiskelija	Opiskelija	Opiskelija
Työtehtävän hallinta Väri-, muoto- ja tilasommittelun ja visuaalisten esitystapojen sekä kulttuurihistoriallisen tiedon käyttö ammattialan suunnittelutyössä sekä valmistuksen, toteutuksen ja markkinoinnin apuna	käyttää ohjeiden mukaan sommittelun sekä väri- ja muoto-opin perusasioita sekä käsi- ja taideteollisuuden historian tietoa suunnittelun ja ammattityön apuna.	käyttää ja ohjattuna soveltaa sommittelun sekä väri- ja muoto-opin perusasioita sekä käsi- ja taideteollisuuden historian tietoa ammattityön apuna.	käyttää ja soveltaa ilmaisusaan väri-, muoto- ja tilasommittelua sekä käyttää esteettistä ja visuaalista tietoa sekä käsi- ja taideteollisuuden historian tietoa ammattityössä. tulkitsee näkemäänsä rakennettua ympäristöä, tuotteita ja teoksia.
Työn perustana olevan tiedon hallinta Sommittelun perusasiat sekä käsi- ja taideteollisuuden historia, kansanperinne ja taidehistoria ammattialaan sovellettuna	tunnistaa ja erottaa lähteaineistoja käyttäen tuotteen aikakausien tunnuspiirteitä. esittää omia ideoitaan ja suunnitelmiaan visuaalisesti.	yhdistää ohjattuna väri-, muoto- ja tilasommittelun vaikutukset sekä käsi- ja taideteollisuuden historian, kansanperinteen ja taidehistoriallisen tiedon materiaali-, rakenne- ja työtaparatkaisuihin.	yhdistää väri-, muoto- ja tilasommittelun vaikutukset sekä käsi- ja taideteollisuuden historian, kansanperinteen ja taidehistoriallisen tiedon materiaali-, rakenne- ja työtaparatkaisuihin ja ekologiin seuraamuksiin.

Opintojakso	Kuvallisen ilmaisun perusasiat
Laajuus	4 ov
Tavoitteet	Opiskelija pystyy ilmaisemaan itseään kuvallisesti käyttäen apuna erilaisia tekniikoita ja välineitä. Opitaan erilaisten sommittelu ja kuvanrakentamiselementtien hallinta ja soveltamista ammatillisessa toiminnassa. Opiskelija löytää kuvalliset keinot ilmaista suunnitelmiaan ja ideoitaan ja toisaalta hän pystyy suunnittelemaan tuotteilleen visuaalisen ilmeen, kuten pakkaukset, esitteet, logon yms.
Keskeinen sisältö	Perehdytään taiteen- ja käsi- ja taideteollisuuden historiaan ja kulttuuriperintöön. Opintojakso muodostuu osasuorituksista: Värioppi Kuvallinen ilmaisu
Toteutustapa	Aihealueeseen tutustutaan ryhmätöiden, luentojen ja elokuvien avulla. Opintojakso koostuu portfolioiksi. Opintojakson opittuja asioita arvioidaan tentin avulla.
Kytkenät muihin opintoihin	Opintojakso voidaan kytkeä esim. projektien yhteyteen tai omaan ammatilliseen suunnitteluprojektiin.
Arvioinnin toteutus	Arvosana muodostuu hyväksytysti suoritettujen tehtävien ja näytön perustella.

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelijan on osattava käyttää ohjeiden mukaan sommittelun sekä väri- ja muoto-opin perusasioita suunnittelun ja ammattityön apuna tehdä ohjattuna pienimuotoinen portfolioita ja tutkielmia	Opiskelijan on osattava käyttää sommittelun sekä väri- ja muoto-opin perusasioita suunnittelun ja ammattityön apuna yhdistää suunnitelmallisesti väri- ja muoto- ja tilasommittelun vaikutukset materiaali-, rakenne- ja työtaparat-	Opiskelijan on osattava huolehtia omista työvälineistään ja niiden mukana olemisesta hyödyntää visuaalisia mahdollisuuksia saavuttaa esteettiset tavoitteet työskentelyssään käyttää ilmaisussaan apuna väri-, muo-

	<p>kaisuihin tuoda ohjattuna esille ideoita, suunnitelmia ja tuotoksia esitysteknisin keinoin</p> <p>tehdä ohjattuna visuaalisesti toimivia aihekohtaisia luonnoksia, malleja dokumentteja joita voidaan käyttää kommunikoinnin välineenä ammatialalla</p>	<p>to- ja tilasomittelua ottaa huomioon materiaali-, rakenne ja työtaparatkaisujen ekologiset perusteet tehdä pienimuotoisia portfolioita ja tutkielmia ja osattava hankkia tarvittavaa tietoa eri medioista</p> <p>soveltaa oppimiaan asioita persoonallisesti.</p> <p>esittää ideoita ja suunnitelmia visuaalisesti ja luoda esteettisiä, visuaalisesti toimivia, persoonallisia aihekokonaisuuksia malleja ja dokumentteja työskennellä itsenäisesti ja toiset huomioon ottaen ja pystyttävä kertomaan ideoistaan ja suunnitelmistaan muulle ryhmälle</p> <p>soveltaa taiteen ja teknisten ilmaisuvälineiden työtapoja ammattialansa suunnittelutyössä sekä valmistuksen, toteutuksen ja markkinoinnin apuna</p>
--	--	---

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin

Opintojakso	Väri- ja materiaalisovellukset
Laajuus	3 ov
Tavoitteet	Opiskelija hallitsee väriopin peruskäsitteet ja osaa soveltaa niitä apuna ammatillisissa tehtävissä. Osaa käyttää värejä eri materiaaleilla ja ymmärtää värien luonteen ja soveltuvuuden erilaisissa suunnittelutehtävissä
Keskeinen sisältö	Perehdytään taiteen- ja käsi- ja taideteollisuuden historiaan ja kulttuuriperintöön. Opintojakso muodostuu osasuorituksista: Käytännön värioppi Väri- ja materiaalikokeilut
Toteutustapa	Aihealueeseen tutustutaan ryhmätöiden, luentojen ja elokuvien avulla. Opintojakso koostuu portfolioiksi. Opintojakson opittuja asioita arvioidaan tentin avulla.
Kytkenät muihin opintoihin	Opintojakso voidaan kytkeä esim. projektien yhteyteen tai omaan ammatilliseen suunnitteluprojektiin.
Arvioinnin toteutus	Arvosana muodostuu hyväksytysti suoritettujen tehtävien ja näytön perustella.

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelijan on osattava	Opiskelijan on osattava	Opiskelijan on osattava
käyttää ohjeiden mukaan sommittelun sekä väri- ja muoto-opin perusasioita visuaalisesti esittää ohjattuna omia ideoita ja suunnitelmia tehdä ohjattuna pienimuotoinen portfolioita ja tutkielmia	käyttää sommittelun sekä väri- ja muoto-opin perusasioita suunnittelun ammattityön apuna yhdistää suunnitelmallisesti väri-, muoto- ja tilasomittelun vaikutukset materiaali-, rakenne- ja työtaparatkaisuihin kronologinen järjestys tehdä pienimuotoisia tutkielmia ja portfolioita käyttää työvälineitä ja huolehtia työtöistä	etsiä ja soveltaa väriopin ja materiaalisovelluksista saatavaa tietoa kirjallisista ja kuvallisista lähteistä käyttää ilmaisussaan apuna väri-, muoto- ja tilasomittelua osattava kertoa ideoistaan ja suunnitelmistaan muulle ryhmälle ja toimia ryhmässä kannustavasti soveltaa oppimiaan asioita persoonallisesti. laatia kokonaisuuksia, joissa ilmenee väriopin soveltamistaito eri materiaaleihin laatia portfolio, jossa väriopin pääkohtien hallinta ja soveltaminen tulee ilmetä persoonallisella tavalla

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin

Opintojakso	Taiteen- ja kulttuurin historia
Laajuus	3 ov
Tavoitteet	Opiskelija osaa erottaa taiteen ja kulttuurien ominaispiirteitä taidehistorian eri aikakausia ja omaksuu oman kulttuurimme erityispiirteitä. Hän pystyy hyödyntämään opittuja asioita ammatillisissa työtehtävissä ja suunnittelun apuna.

	Opiskelija osaa havainnoida rakennuttua ja suunniteltua ympäristöä avoimesti ja kriittisesti. Hänelle muodostuu kuva kansaperinteestä suomalaisen identiteetin perustana.
Keskeinen sisältö	Perehdytään taiteen- ja käsi- ja taideteollisuuden historiaan ja kulttuuriperintöön. Opintojakso muodostuu osasuorituksista: Taiteen historia Kulttuuri ja ympäristö
Toteutustapa	Aihealueeseen tutustutaan ryhmätöiden, luentojen ja elokuvien avulla. Opintojakso kootaan portfolioiksi. Opintojakson opittuja asioita arvioidaan tentin avulla.
Kytkenät muihin opintoihin	Opintojakso voidaan kytkeä esim. projektien yhteyteen tai omaan ammatilliseen suunnitteluprojektiin.
Arvioinnin toteutus	Arvosana muodostuu hyväksytysti suoritettujen tehtävien ja näytön perustella.

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelijan on osattava ohjattuna etsiä käsi- ja taideteollisuuden historian ja kansanperinteen tietoa lähdeaineistona erottaa aikakausien tunnuspiirteitä tehdä ohjattuna pienimuotoinen portfolioita ja tutkielmia	Opiskelijan on osattava etsiä käsi- ja taideteollisuuden historian ja kansanperinteen tietoa eri medioista tunnistaa ja erottaa tuotteiden ja rakennetun ympäristön aikakausien tunnuspiirteitä hahmottaa aikakausien eroja ja yhteneväisyyksiä tunnistaa aikakausien kronologinen järjestys tehdä pienimuotoisia tutkielmia ja portfolioita käyttää työvälineitä ja huolehtia työtilasta	Opiskelijan on osattava etsiä ja soveltaa hyödyntää tietoa suomalaisesta taiteesta ja kansanperinteestä omassa työskentelyssä olla avoin suomalaisen kulttuurin ja muotoilun vanhoille ja uusille tuotteille ja olla valmis arvioimaan rakennettua ja suunniteltua ympäristöä ja tuotteita tunnistaa ja ajoittaa yleisen taidehistorian kronologiaa ja kunkin ajan ja kulttuurin erityispiirteitä tehdä pienimuotoisia portfolioita ja tutkielmia ja osattava hankkia tarvittavaa tietoa eri medioista soveltaa oppimiaan asioita persoonallisesti. työskennellä itsenäisesti ja toiset huomioon ottaen hahmottaa kokonaisuuksia ja merkityksiä taiteessa ja kulttuureissa

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki *hyvä 3*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *kiitettävä 5* tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki *tyydyttävä 1*:een vaadittavat tavoitteet ja osin *hyvä 3* tavoitteet.

Opintokokonaisuus	TUOTTEEN TEKNINEN VALMISTUS JA KÄDENTÄIDOT
Laajuus	20 ov
Yleistavoitteet	Ammattialan vaatima tuotevalmistuksen tekninen ja työturvallinen osaaminen sekä käden taito.
Keskeinen sisältö / Opintojaksot	Kivialan perustyötavat 14 ov Kivityöstön perustyötavat ja koneiden huolto, jalokivien tunnistaminen, käsityökalujen käyttö, huolto ja valmistus, muiden kuin kivimateriaalien käyttö, työpiirustusten piirtäminen ja lukeminen. Jalometallitöiden perusteet 3 ov Perustyötavat jalometallitöissä Tuotteen valmistus 3 ov Tuotteen valmistus annettujen työpiirustusten mukaan Oppilaanohjaus: Opintokokonaisuus sisältää ammatillisiin opintoihin ohjaamista
Työssäoppiminen	Opintokokonaisuus ei sisällä työssäoppimista.
Kytkenät muihin opintokokonaisuuksiin	Ei esitetä vaatimuksia
Arvioinnin toteutus: -arvosanan muodostuminen -arvioijat -vaadittavat suoritukset	Arviointi muodostuu hyväksytysti suoritettujen opintojaksojen ja näytön perusteella. Arvioinnin suosittavan opintojaksoja opettajat ja näytön arviointiin osallistuvat henkilöt. Näytön arvioijana toimivat opiskelijan työssäoppimissuunnitelmassa nimetyt henkilöt tai ammatillisten aineiden opettajat

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
---------------------	---------------	---------------------

<p>Opiskelijan on osattava</p> <p>käyttää valmistuksen keskeisiä työvälineitä, koneita ja laitteita</p> <p>ohjeiden mukaan valmistaa alan tuote alusta loppuun työpiirustuksia käyttäen</p> <p>toimia ammattialan työsuojelumääräysten mukaan</p> <p>ohjeiden mukaan käyttää alan perinteisiä työtapoja, materiaaleja ja tuoterakenteita tuotevalmistuksessa ja kädentaidon kehittämisessä</p> <p>työskennellä tavoitteellisesti ohjeiden mukaan sekä yksin että työryhmässä</p>	<p>Opiskelijan on osattava</p> <p>käyttää ammattialan keskeisiä työmenetelmiä, -välineitä, koneita ja laitteita, sekä valita ne työtehtävien mukaan</p> <p>valmistaa ammattialansa yksittäistuote alusta loppuun valmiin mallin, työpiirustusten ja tarvittaessa työohjauksen mukaan</p> <p>huoltaa ohjeiden mukaan ammattialansa työvälineet, koneet ja laitteet</p> <p>toimia alan työsuojelumääräysten mukaan</p> <p>käyttää ammattialan käsityön työmenetelmiä, välineitä ja materiaaleja</p> <p>pystyttävä hyvään työn jälkeen</p> <p>tulee toimia työympäristössään järjestelmällisesti</p> <p>tunnistaa alan laatuvaatimukset ja osattava valita sopivat valmistusmenetelmät</p> <p>työskennellä tavoitteellisesti yksin ja ryhmän jäsenenä</p>	<p>Opiskelijan on osattava</p> <p>käyttää ammattialan keskeisiä työmenetelmiä, -välineitä, koneita ja laitteita, sekä valita ja käyttää niitä soveltaen alan työtehtävien, valmistus- ja tuotantotapojen mukaan</p> <p>itsenäisesti valmistaa ammattialansa yksittäistuote alusta loppuun</p> <p>valmistaa tuote valmiin mallin, työpiirustusten ja sovellettavien työohjeiden mukaan</p> <p>huoltaa ja pitää käyttökuntoisina ammattialansa työvälineet, koneet ja laitteet</p> <p>toimia alan työsuojelumääräysten mukaan</p> <p>käyttää ammattialan käsityön keskeisiä työmenetelmiä, välineitä ja materiaaleja</p> <p>osattava tehdä perinteiset liitokset ja rakenteet</p> <p>tehdä viimeistelyä työn jälkeä</p> <p>kehittää työympäristöään ja toimia siinä järjestelmällisesti</p> <p>valita, soveltaa ja kehittää valmistusmenetelmiä niin, että tuote voidaan valmistaa taloudellisesti ottaen huomioon alan laatuvaatimukset</p> <p>työskennellä asetettujen tavoitteiden mukaan yksin ja ryhmän jäsenenä</p> <p>toimia ammattialansa tuotevalmistuksen työntekijänä yrityksessä toisen palveluksessa sekä itsenäisenä ammatinharjoittajana</p> <p>kehittää teknistä osaamista ja kädentaitojaan</p>
--	--	--

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki Hyvä 3:een vaadittavat tavoitteet ja osin kiitettävä 5 tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki Tyydyttävä 1:een vaadittavat tavoitteet ja osin Hyvä 3 tavoitteet.

Näyttö

Keskeinen osaaminen, mikä näytetään	Keskeinen sisältö on -ammattialan vaatimusten mukainen tuotevalmistuksen tekninen ja työturvallinen osaaminen
Näyttöympäristö	Näyttö suoritetaan oppilaitoksessa. Opiskelijalla tulee olla tarvittavat työvälineet näytön suorittamiseen.
Näytön ajankohta	1. vuosi, kevätlukukausi
Arviointikriteerit	Arviointikriteerit ja näytön yksityiskohtainen kuvaus liitteenä.

Arvioinnin kohteet	Arviointikriteerit		
	TYDYTTÄVÄ (T1)	HYVÄ (H3)	KIITETTÄVÄ (K5)
	Opiskelija	Opiskelija	Opiskelija
Työprosessin hallinta Valmistusprosessin hallinta ammattialalla	valmistaa ohjeen mukaan alan tuotteen alusta loppuun työpiirroksia käyttäen.	arvioi ja kehittää teknistä osaamistaan ja kädentaitojaan.	arvioi ja kehittää teknistä osaamistaan ja kädentaitojaan.

		kehittää ohjattuna valmistusmenetelmiä niin, että tuote voidaan valmistaa taloudellisesti.	valitsee, soveltaa ja kehittää valmistusmenetelmiä niin, että tuote voidaan valmistaa taloudellisesti ottaen huomioon ammattialan laatuvaatimukset.
		valmistaa ammattialan tuotteen alusta loppuun valmiin mallin tai työpiirroksen mukaan.	valmistaa ammattialan yksittäistuotteen alusta loppuun valmiin mallin, työpiirustusten ja sovellettavien työohjeiden mukaan.
Työtehtävän hallinta Ammattialan keskeisten työmenetelmien, -välineiden, koneiden ja laitteiden hallinta	käyttää ammattialan keskeisiä työvälineitä, koneita ja laitteita. valmistaa ohjeen mukaan ammattialan tuotteen alusta loppuun työpiirroksia käyttäen. käyttää ohjeen mukaan ammattialan perinteisiä työtapoja, materiaaleja ja tuoterakenteita.	käyttää ammattialan keskeisiä työmenetelmiä, välineitä, koneita ja laitteita alan työtehtävissä ja tuotteiden valmistuksessa. valmistaa ammattialan tuotteen alusta loppuun valmiin mallin tai työpiirroksen mukaan. tekee perinteiset liitokset ja rakenteet ammattialan materiaaleista.	valitsee ja käyttää ammattialan keskeisiä työmenetelmiä, -välineitä, koneita ja laitteita soveltaen niitä alan työtehtävien, valmistus- ja tuotantotapojen mukaan. valmistaa ammattialan yksittäistuotteen alusta loppuun valmiin mallin, työpiirustusten ja sovellettavien työohjeiden mukaan. tekee perinteiset liitokset ja rakenteet ja pystyy viimeistelyyn työnjälkeen.
Työturvallisuuden hallinta Ammattialan työsuojelumääräykset	toimii ammattialan työsuojelumääräysten mukaan.	toimii ammattialan työsuojelumääräysten mukaan. pitää ammattialansa työvälineet, koneet ja laitteet käyttökuntoisina.	toimii ammattialan työsuojelumääräysten mukaan. pitää ammattialansa työvälineet, koneet ja laitteet käyttökuntoisina ja huoltaa ne. kehittää työympäristöään ja toimii siinä järjestelmällisesti.
Kaikille aloille yhteinen ydinosaaminen Yhteistyötaidot	työskentelee tavoitteellisesti ohjeen mukaan yksin sekä ohjattuna työryhmässä.	työskentelee asetettujen tavoitteiden mukaan yksin ja ryhmän jäsenenä.	työskentelee asetettujen tavoitteiden mukaan yksin ja ryhmän jäsenenä. toimii ohjeiden mukaan yrityksessä ammattialansa tuotevalmistuksen työntekijänä.

Opintojakso	Kivialan perustyötavat
Laajuus	14 ov
Tavoitteet	Kivialan perustyötapojen ja – koneiden hallinta.
Keskeinen sisältö	Opiskelija oppii kivityöstön perustyötavat ja koneiden käytön ja huollon. Hän tuntee alan työturvallisuuden ja osaa toimia säännösten mukaan. Hän tunnistaa käytetyt kivimateriaalit ja osaa käyttää gemmologisia menetelmiä jalokivien tunnistamisessa. Hän osaa käyttää ja huoltaa alan yleisimpiä käsityökaluja. Hän osaa käyttää ja osin valmistaa alan yleisimpiä käsityökaluja. Hän osaa lukea ja piirtää työpiirustuksia. Opiskelija omaksuu ammattimaisen työasenteen joka näkyy mm. työaikaohjeiden noudattamisessa, työn mittatarkkuudessa ja koneiden käytössä.
Toteutustapa	Työpajatyöskentely, luokkahuonetyöskentely, itsenäinen opiskelu, aktiivinen, harjoitustyöt.
Kytkenäät muihin opintoihin	
Arvioinnin toteutus	Arviointi muodostuu hyväksytysti suoritetuista harjoitustyöistä, tenteistä, kirjallisista tehtävistä ja aktiivisesta osallistumisesta opintojaksolla.

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelijan on osattava ohjattuna käyttää kivialan perustyökaluja ja koneita	Opiskelijan on osattava hyvin kivityöstön perustyötavat: piirrotus, sahaus, hionta ja kiillotus. Hallitsee myös tasohionnan ja kaiverruksen alkeet.	Opiskelijan on osattava kiitettävästi kivityöstön perustyötavat: piirrotus, sahaus, hionta ja kiillotus. Hallitsee myös tasohionnan ja kaiverruksen alkeet.
tuntea kaikki työturvallisuuteen liittyvät tekijät	tuntea kaikki työturvallisuuteen liittyvät tekijät	tuntea kaikki työturvallisuuteen liittyvät tekijät
ohjattuna käyttää töissä tarvittavia käsityökaluja	käyttää töissä tarvittavia käsityökaluja	käyttää töissä tarvittavia käsityökaluja
ohjauksen mukaan piirtää ja lukea työpiirustuksia	piirtää ja lukea työpiirustuksia	piirtää ja lukea työpiirustuksia kiitettävästi
noudattaa työaikoja	noudattaa työaikoja	noudattaa työaikoja
ohjatusti valmistaa työkappaleita	valmistaa mittatarkkoja työkappaleita pienin puuttein	valmistaa mittatarkkoja työkappaleita
puhdistaa ja huoltaa työkoneet ja käsityökalut	puhdistaa ja huoltaa työkoneet ja käsityökalut	puhdistaa ja huoltaa työkoneet ja käsityökalut
pitää huolta työtilojen siisteydestä	pitää huolta työtilojen siisteydestä	pitää huolta työtilojen siisteydestä
	tunnistaa laatueroja työn jäljessä	tunnistaa laatueroja työn jäljessä
	seurata työskentelyään sekä ottaa vastaan rakentavaa palautetta	käyttää ammattitaitoaan sekä kehittää kädentaitojaan
Työn jäljessä, mittatarkkuudessa ja aikatauluissa on huomautettavaa.	Työn jälki on laadukasta pienin puuttein.	Työn jälki on laadukasta, mittatarkkaa ja suunnitelman mukaista.

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki Hyvä 3:een vaadittavat tavoitteet ja osin Kiitettävä 5 tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki Tyydyttävä 1:een vaadittavat tavoitteet ja osin Hyvä 3 tavoitteet.

Opintojakso	Jalometallitöiden perusteet
Laajuus	3 ov
Tavoitteet	Opiskelija tuntee jalometallien ominaisuuksia ja osaa työstää niitä materiaaleina käsityömenetelmin
Keskeinen sisältö	Opiskelija perehtyy jalometalleihin liittyvään materiaalioppiin ja valmistaa kivi-jalometalliesineen mallin tai annetun ammattipiirustuksen mukaan perinteisin käsityömenetelmin.
Toteutustapa	Luennot ja työpajatyöskentely.
Kytkennät muihin opintoihin	
Arvioinnin toteutus	Arviointi muodostuu hyväksytysti suoritetuista harjoitustöistä, tenteistä, kirjallisista tehtävistä ja aktiivisesta osallistumisesta opintojaksolla.

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelijan on osattava käyttää valmistuksessa keskeisiä työvälineitä, koneita ja laitteita	Opiskelijan on osattava ammattialan keskeiset peruskäsityömenetelmät, osattava käyttää tarvittavia käsityökaluja, koneita ja laitteita sekä materiaaleja työtehtävien mukaan	Opiskelijan on osattava kiitettävästi ammattialan keskeiset peruskäsityömenetelmät, osattava käyttää tarvittavia käsityökaluja, koneita ja laitteita sekä materiaaleja työtehtävien mukaan soveltaen
ohjeiden mukaan valmistaa alan tuotteen ammattipiirustuksen mukaan	valmistaa ohjatusti alan yksittäistuotteen valmiin mallin tai työpiirustuksen mukaan	valmistaa yksittäistuotteen alusta loppuun valmiin mallin tai työpiirustuksen mukaan
pyrkii kehittämään teknistä osaamistaan työskentelyssään ja tavoitella viimeisteltyä ja mittojen mukaista työnjälkeä	kehittää teknistä osaamistaan ja kädentaitojaan ja valmistettavien tuotteiden työnjälki on pieniä huomautuksia lukuun ottamatta viimeis-	soveltaen kehittää teknistä osaamistaan ja kädentaitojaan ja valmistettavien tuotteiden työnjälki on viimeisteltyä ja mittojen mukaista

ohjeiden mukaan käyttää alan perustyötapoja, materiaaleja ja tuoterakenteita tuotevalmistuksessa ja kädentaidon kehittämisessä ja osaa toimia ammattialan työsuojelumääräysten mukaan	teltyä ja mittojen mukaista.	
noudattaa työskentelyssään annettua aikataulua	pitää kunnossa työskentelyyn liittyvät työvälineet, koneet ja laitteet sekä huolehtii omatoimisesti työskentelyympäristön siisteydestä ja työsuojelumääräysten noudattamisesta	huoltaa ja pitää kunnossa työskentelyyn liittyvät työvälineet, koneet ja laitteet sekä huolehtii omatoimisesti työskentelyympäristön siisteydestä ja työsuojelumääräysten noudattamisesta
Opiskelija on suorittanut hyväksytvästi jalometalleihin liittyvän materiaaliopin tentin	noudattaa työskentelyssään annettua aikataulua	noudattaa työskentelyssään annettua aikataulua
	Opiskelija on suorittanut hyväksytvästi jalometalleihin liittyvän materiaaliopin tentin	Opiskelija on suorittanut hyväksytvästi jalometalleihin liittyvän materiaaliopin tentin

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki Hyvä 3:een vaadittavat tavoitteet ja osin Kiitettävä 5 tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki Tyydyttävä 1:een vaadittavat tavoitteet ja osin Hyvä 3 tavoitteet.

Opintojakso	Tuotteen valmistus
Laajuus	3 ov
Tavoitteet	Tuotteen valmistus annettujen piirustusten mukaan.
Keskeinen sisältö	Opiskelija osaa lukea työpiirustuksia ja valmistaa tuotteen piirustusten pohjalta. Hän osaa valita oikeat työstömenetelmät, työjärjestyksen sekä noudattaa alan laatuvaatimuksia.
Toteutustapa	Työpajatyöskentely, luokahuonetyöskentely.
Kytkenät muihin opintoihin	
Arvioinnin toteutus	Arviointi muodostuu hyväksytysti suoritetusta harjoitustyöstä, ja aktiivisesta osallistumisesta opintojaksolla.

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelijan on osattava lukea työpiirustuksia ohjattuna käyttää ammattitaitoaan ohjattuna arvioida ja kehittää valmistustekniikoita tunnistaa työn jäljen tasoeroja käyttää tavanomaisia valmistustekniikoita	Opiskelijan on osattava lukea työpiirustuksia käyttää ja soveltaa ammattitaitoaan käyttää ammattitaitoaan viimeistellyn työn jäljen aikaansaamiseksi tunnistaa ja arvioida työn jäljen tasoeroja seurata omaa työskentelyään ja ottaa vastaan palautetta käyttää oikeita työmenetelmiä yksittäisen ja sarjatyövalmistuksen tuotteen valmistamiseen	Opiskelijan on osattava lukea työpiirustuksia käyttää ja soveltaa ammattitaitoaan itsenäisesti valmistaa viimeistelyjä ja virheettömiä tuotteita sovituissa aikatauluissa tunnistaa ja arvioida kädentaidon ja työn jäljen tasoeroja seurata ja arvioida omaa työskentelyään sekä ottaa vastaan ulkopuolista palautetta käyttää oikeita työmenetelmiä yksittäisen ja sarjatyövalmistuksen tuotteen valmistamiseen kehittäen niitä

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki Hyvä 3:een vaadittavat tavoitteet ja osin Kiitettävä 5 tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki Tyydyttävä 1:een vaadittavat tavoitteet ja osin Hyvä 3 tavoitteet.

Opintokokonaisuus	PERINTEEN TAITAMINEN Oman ammattialan perinteen tuntemus
Laajuus	5 ov
Yleistavoitteet	Opiskelija tuntee oman ammattialan merkityksen ja kehityksen osana kulttuurihistoriaa sekä osaa perinteisiä työtapoja ja -tekniikoita työstää materiaaleja.
Keskeinen sisältö / Opintojaksot	Opiskelija käyttää ammattialan perinteisiä materiaaleja, työkoneita ja -tekniikoita sekä soveltaa ja kehittää niitä edelleen tuotevalmistuksen näkökulmasta. Kivenhionnassa perinteisiä työtekniikoita ovat esimerkiksi veistäminen, kiilaus, erilaisten viistekivien hionta sekä metallitöissä sahaus, viilaus ja pakotus. Ammattialan historia / kivi Ammattialan kulttuurihistorian tunteminen

	Perinteiset työtavat Tuntee alan perinteisiä työtapoja ja –tekniikoita ja osaa soveltaa niitä esinesuunnittelussa ja – valmistuksessa.
Työssäoppiminen	Opintojakso ei sisällä työssäoppimista
Kytkenät muihin opintokokonaisuuksiin	
Arvioinnin toteutus: -arvosanan muodostuminen -arvioijat -vaadittavat suoritukset	Arviointi muodostuu hyväksytysti suoritettujen opintojaksojen ja näytön perusteella. Arvioinnin suosittavan opintojaksoja opettajat ja näytön arviointiin osallistuvat henkilöt. Näytön arvioijina toimivat työssäoppimissuunnitelmassa nimetyt henkilöt, ammatillisten aineiden opettajat ja työpaikkaohjaajat yhdessä tai erikseen tai oppilaitosnäytössä ammatillisten aineiden opettajat.

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelijan on osattava tunnistaa ammattialan käytännön ja taideteollisuuden historian kehityksen pääpiirteet tunnistettava ammattialan esineiden ja tuotteiden tyylisuuntien ominaispiirteet lähdeaineistoa käyttäen erottaa ammattialan perinteiset ja nykyaikaiset materiaalit ja menetelmät ja osattava käyttää niitä ohjeiden mukaan ottaen huomioon kohderyhmä ja kulttuurialue	Opiskelijan on osattava tunnistaa pääpiirteissään suomalaisen esinevalmistuksen, käsityön ja taideteollisen tuotannon menneisyyttä ja nykytilaa. tunnistaa ammattialan esineiden ja tuotteiden valmistamiseen ja käyttöön liittyvä kulttuurihistoria käyttää ammattialan perinteisiä ja nykyaikaisia materiaaleja ja menetelmiä nykyajan tuotevalmistuksen näkökulmasta tunnistaa perinteisen ja nykyaikaisten materiaalien ja työtekniikoiden erot ja yhtäläisyydet	Opiskelijan on osattava ammattialan historian perusteella tunnistaa, ajoittaa ja sijoittaa oikein alansa tuotteet ja tunnuspiirteet tunnettava suomalaisen esinevalmistuksen, käsityön ja taideteollisen tuotannon menneisyyttä ja nykytilaa. osattava pääpiirteissään tuotteen valmistamiseen ja käyttöön liittyvä kulttuurihistoria sekä tunnettava siinä keskeiset tyylit ja merkittävät tuotteet sekä niiden käyttötavat käyttää ammattialansa perinteisiä materiaaleja, rakenteita ja työmenetelmiä aikakausien ja tyylisuuntausten mukaisella tavalla sekä osattava soveltaa ja kehittää niitä nykyajan tuotevalmistuksen laadun ja arvostuksen näkökulmasta tunnistettava perinteisen ja nykyaikaisten materiaalien ja työtekniikoiden erot ja yhtäläisyydet käyttää kulttuuritietoa niin, että hän osaa työskentelyssään ottaa huomioon tuotteen kohderyhmän ja kulttuurialueen.

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki Hyvä 3:een vaadittavat tavoitteet ja osin kiitettävä 5 tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki Tyydyttävä 1:een vaadittavat tavoitteet ja osin Hyvä 3 tavoitteet.

Näyttö

Keskeinen osaaminen, mikä näytetään	Keskeinen sisältö on -ammattialan kulttuurihistorian tunteminen ja soveltaminen esinesuunnittelussa ja -valmistuksessa Tämä opintokokonaisuus näytetään yhdessä tuotteen asiakaslähtöinen valmistus ja kädentaidot ja valmistus opintokokonaisuuksien kanssa.
Näyttöympäristö	Näyttö suoritetaan työpaikalla tai oppilaitoksessa. Opiskelijalla tulee olla tarvittavat työvälineet näytön suorittamiseen.
Näytön ajankohta	3. vuosi, syyslukukausi
Arviointikriteerit	Arviointikriteerit ja näytön yksityiskohtainen kuvaus liitteenä.

Arvioinnin kohteet	Arviointikriteerit		
	TYYYDYTTÄVÄ (T1)	HYVÄ (H3)	KIITETTÄVÄ (K5)
	Opiskelija	Opiskelija	Opiskelija
Työtehtävän hallinta Perinteisten materiaalien, rakenteiden ja työmenetelmien käyttö	erottaa toisistaan ammattialan perinteiset ja nykyaikaiset	käyttää ammattialansa perinteisiä materiaaleja, ra-	käyttää ammattialansa perinteisiä materiaaleja, rakenteita

ammattialan työtehtävissä nykyajan arvostusten mukaan	materiaalit ja työmenetelmät ja käyttää niitä ohjattuna kohderyhmän ja kulttuurialueen vaatimusten mukaan.	kenteita ja työmenetelmiä aikakausien tuotteiden tunnuspiirteiden mukaan. kehittää ohjattuna materiaaleja, rakenteita ja työmenetelmiä nykyajan tuotteen laadun näkökulmasta. käyttää ohjattuna työskentelyssään kulttuuritietoa ottaen huomioon tuotteen kohderyhmän.	ja työmenetelmiä aikakausien tuotteiden tunnuspiirteiden mukaan. soveltaa ja kehittää materiaaleja, rakenteita ja työmenetelmiä nykyajan tuotteen laadun ja arvostuksen näkökulmasta. käyttää työskentelyssään kulttuuritietoa ottaen huomioon tuotteen kohderyhmän ja kulttuurialueen.
Työn perustana olevan tiedon hallinta Ammattialan käsi- ja taideteollisuuden historian tuntemus	tunnistaa ammattialan käsityön ja taideteollisuuden historian pääpiirteet. tunnistaa ammattialan esineiden ja tuotteiden tyylisuuntien ominaispiirteet lähdeaineistoa käyttäen.	tuntee suomalaisen esinevalmistuksen, käsityön ja taideteollisen tuotannon menneisyyttä ja nykytilaa. tuntee ohjattuna tuotteen valmistuksen ja tuotteiden käyttötavat siten, että ohjattuna pystyy soveltamaan niitä esinesuunnittelussa ja -valmistuksessa.	tuntee suomalaisen esinevalmistuksen, käsityön ja taideteollisen tuotannon menneisyyttä ja nykytilaa. tuntee tuotteen valmistuksen ja käytön keskeiset tyylit, merkittävät tuotteet ja tuotteiden käyttötavat siten, että pystyy soveltamaan niitä esinesuunnittelussa ja -valmistuksessa.
		tunnistaa perinteisten ja nykyaikaisten materiaalien ja työtekniikoiden erot ja yhtäläisyydet siten, että pystyy käyttämään niitä esinesuunnittelussa ja -valmistuksessa. tunnistaa ja ajoittaa ohjattuna alansa tuotteet ja tunnuspiirteet.	tuntee perinteisten ja nykyaikaisten materiaalien ja työtekniikoiden erot ja yhtäläisyydet siten, että pystyy käyttämään niitä esinesuunnittelussa ja -valmistuksessa. tunnistaa, ajoittaa ja sijoittaa oikein alansa tuotteet ja tunnuspiirteet.

Opintojakso	Ammattialan historia
Laajuus	1 ov
Tavoitteet	Tutustutaan kivialan historiaan luentojen, esitelmien ja mahdollisten museo- / näyttelyvierailujen avulla.
Keskeinen sisältö	Opiskelija tutustuu kivialan historian keskeisiin ilmiöihin luentojen, mahdollisten museovierailujen ja kirjoittamansa sekä esittelemänsä esitelmän avulla. Kivialan historian tuntien aiheina ovat mm. kivikauden kivityöstöt, suomalaiset hautausmuistomerkit, Eremitaasi, Fabergé, pyramidit, inkojen kivityöstötaito, pääsiäissaaren kivi-pää ja suomalainen kuvanveisto.
Toteutustapa	Luennot, museovierailut, esitelmän kirjallinen ja suullinen tuotos.
Kytkenät muihin opintoihin	
Arvioinnin toteutus	Arvosana muodostuu tuntiaktiivisuudesta sekä esitelmästä.

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelijan on osattava	Opiskelijan on osattava	Opiskelijan on osattava
perehtyä esitelmänsä aiheeseen lähdeaineistoa hyväksi käyttäen	perehtyä itsenäisesti esitelmänsä aiheeseen lähdeaineistoa hyväksi käyttäen etsiä tietoa monipuolisesti	itsenäisesti perehtyä esitelmänsä aiheeseen lähdeaineistoa hyväksi käyttäen etsiä tietoa monipuolisesti ja laajasti eri kanavia käyttäen
tehdä esitelmän annetusta aiheesta	tehdä hyvä esitelmä annetusta aiheesta	tehdä laadukas ja selkeä esitelmä annetusta aiheesta.
esittää esitelmänsä tyydyttävästi	esittää esitelmänsä hyvin	esittää esitelmänsä asiantuntevasti

Opiskelija osallistuu tunneille ja mahdollisiin museo- / näyttelyvierailuihin vaadituissa puitteissa.	Opiskelija osallistuu aktiivisesti tunneille, sekä mahdollisiin museo- / näyttelyvierailuihin.	laajaa kuva-aineistoa hyväksi käyttäen Opiskelija osallistuu aktiivisesti tunneille ja siellä käytävään keskusteluun, sekä mahdollisiin museo- / näyttelyvierailuihin.
---	--	---

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki Hyvä 3:een vaadittavat tavoitteet ja osin Kiitettävä 5 tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki Tyydyttävä 1:een vaadittavat tavoitteet ja osin Hyvä 3 tavoitteet.

Opintojakso	Perinteiset työtavat
Laajuus	4 ov
Tavoitteet	Opiskelija osaa ammattialaan liittyviä perinteisiä työtapoja ja – tekniikoita sekä osaa soveltaa niitä esinesuunnittelussa ja – valmistuksessa. Kivialalla opintojaksoon liittyy esim. perinteisten viestikivien valmistaminen ja sorvaus. Metallitöissä opintojaksoon liittyy erilaisten käsityömenetelmiin perustuvien erikoistekniikoiden harjoittelu esim. hiekkavalu ja metallin pakotus.
Keskeinen sisältö	Opiskelija perehtyy kivialalla käytettäviin perinteisiin työvälineisiin, – menetelmiin ja aineisiin, ammattialan koneisiin, laitteisiin sekä niiden toimintaan, johon kuuluu myös tarvittavat huoltotoimenpiteet. Kivialan opintojaksolla opiskelija syventyy tarkemmin työhön soveltuvan kivimateriaalin valintaan. Metallitöissä opiskelija perehtyy erilaisiin perinteisiin työtapoihin ja – tekniikoihin harjoitustöiden avulla kokeilemalla. Opintojakso muodostuu osasuorituksista Kivialan perinteiset työtavat Jalometallialan perinteiset työtavat
Toteutustapa	Työpajatyöskentely, luokkahuonetyöskentely
Kytkenät muihin opintoihin	
Arvioinnin toteutus	Arviointi muodostuu hyväksytysti suoritetuista harjoitustöistä, tenteistä ja opintojaksolla läsnäolosta.

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelijan on osattava tuntea esinevalmistuksen, käsityön ja taideteollisen tuotannon perinteiset valmistustekniikat käyttää annettujen ohjeiden mukaan ammattialan perinteisiä materiaaleja, rakenteita ja työmenetelmiä tunnistaa perinteisen ja nykyaikaisen materiaalien ja työtekniikoiden erot ja yhtäläisyydet noudattaa työskentelyssään annettua aikataulua Työnjäljessä työn jäljessä ja mitoissa on huomautettavaa	Opiskelijan on osattava tuntea esinevalmistuksen, käsityön ja taideteollisen tuotannon perinteiset valmistustekniikat käyttää ammattialan perinteisiä materiaaleja, rakenteita ja työmenetelmiä tunnistaa perinteisen ja nykyaikaisen materiaalien ja työtekniikoiden erot ja yhtäläisyydet noudattaa työskentelyssään annettua aikataulua Työn jälki on pieniä huomauksia lukuun ottamatta viimeisteltyä ja mittojen mukaista	Opiskelijan on osattava tuntea esinevalmistuksen, käsityön ja taideteollisen tuotannon perinteiset valmistustekniikat ja osattava soveltaa niitä käyttää ammattialan perinteisiä materiaaleja, rakenteita ja työmenetelmiä sekä soveltaa niitä nykyajan tuotevalmistuksen laadun näkökulmasta tunnistaa perinteisen ja nykyaikaisen materiaalien ja työtekniikoiden erot ja yhtäläisyydet kehittää kokeilujen avulla teknistä osaamistaan ja kädentaitojaan noudattaa työskentelyssään annettua aikataulua Työn jälki on viimeisteltyä ja mittojen mukaista

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki Hyvä 3:een vaadittavat tavoitteet ja osin Kiitettävä 5 tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki Tyydyttävä 1:een vaadittavat tavoitteet ja osin Hyvä 3 tavoitteet.

Opintokokonaisuus	ESINEVALMISTUKSEN SUUNNITTELU
Laajuus	5 ov
Yleistavoitteet	Opiskelija hallitsee tuotesuunnitteluprosessin ja osaa käyttää erilaisia ideointimenetelmiä ja tiedonhankintatapoja. Hän osaa havainnollistaa suunnitelmat esityskuvoin, hahmomallein, työpiirustuksin ja työohjein.

Keskeinen sisältö / Opintojaksot	Kivialan tuotteen suunnittelu 3 ov Tuotesuunnitteluprosessin perusteet, ideointimenetelmät, tiedon hankinta, hahmomallit. Esitystekniikka ja valokuvaus 2 ov Esitystekniset menetelmät ja valokuvauksen perusteet.
Työssäoppiminen	Opintokokonaisuus ei sisällä työssäoppimista.
Kytkenät muihin opintokokonaisuuksiin	
Arvioinnin toteutus: -arvosanan muodostuminen -arvioijat -vaadittavat suoritukset	Arviointi muodostuu hyväksytysti suoritettujen opintojaksojen ja näytön perusteella. Arvioinnin suosittavan opintojaksoja opettajat ja näytön arviointiin osallistuvat henkilöt. Näytön arvioijana toimivat opiskelijan työssäoppimissuunnitelmassa nimetyt henkilöt tai ammatillistenaineiden opettajat

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelijan on osattava tehdä kuvallisesti näkyväksi ammattialansa tuoteideoiden rakenteita ja malleja käsivaraisin ja teknisin menetelmin käyttää alan teknisiä piirustuksia tehdä mallin mukaan työvaiheiden valmistusohjeita ohjeiden mukaan etsiä ja käyttää ideoinnissa ja tuotevalmistuksessa lähdeaineistoja ja asiantuntijatietoa työskennellä tuotevalmistajana yhteistyössä suunnittelijan kanssa	Opiskelijan on osattava tuntea alansa käytännön tuotesuunnittelutapoja käyttää lähdeaineistoa tuotesuunnitteluprosessin tukena käydä tuotesuunnitteluprosessi läpi valmistajan näkökulmasta käyttää ja laatia alansa teknisiä piirustuksia valmistaa pienoys- ja hahmomalleja esittää alansa ja tuotteita visuaalisesti, kirjallisesti ja suullisesti arvioida alansa tuotteiden ominaisuuksia	Opiskelijan on osattava työskennellä valmistajana tuotekehittelyn eri työvaiheissa asiakkaan ja suunnittelijan kanssa ja tunnettava ammattialansa käytännön tuotesuunnittelutapojen etsiä ja käyttää ammattialansa muotoilun, tuotekehittelyn, teknisen valmistuksen, tuotannosuunnittelun ja kaupankäynnin lähdeaineistoja ja asiantuntijatietoa valita ja hankkia esineisiin ja tuotteisiin tavoitteiden mukaisesti materiaalit ja tarvikkeet käyttää ammattialan tavanmukaisia käsivaraisia, mekaanisia ja tietoteknisiä menetelmiä rakenteiden ja mallien ideoinnissa, esittämisessä ja dokumentoinnissa käyttää ja laatia alansa teknisiä piirustuksia, tuotevalmistuksen työohjeita ja dokumentteja valmistaa pienoys- ja hahmomalleja esittää alansa ja tuotteita visuaalisesti, kirjallisesti ja suullisesti arvioida alansa tuotteiden ominaisuuksia markkinoinnin, kulttuurin ja kestävän kehityksen näkökulmasta verrata tuotteiden esteettistä ja teknistä laatua sekä tarkoituksenmukaisuutta

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki Hyvä 3:een vaadittavat tavoitteet ja osin kiitettävä 5 tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki Tyydyttävä 1:een vaadittavat tavoitteet ja osin Hyvä 3 tavoitteet.

Näyttö

Keskeinen osaaminen, mikä näytetään	Keskeinen sisältö on -ammattialan tuotekehittelyn ja valmistusprosessin työtapojen käyttö yhteistyön ja suunnitelmallisen työskentelyn välineenä Tämä opintokokonaisuus näytetään yhdessä tuotteen suunnittelu ja valmistus ja yritystoiminta ja valmistus opintokokonaisuuksien kanssa.
Näyttöympäristö	Näyttö suoritetaan työpaikalla tai oppilaitoksessa. Opiskelijalla tulee olla tarvittavat työvälineet näytön suorittamiseen.

Näytön ajankohta	2. vuosi, kevätlukukausi
Arviointikriteerit	Arviointikriteerit ja näytön yksityiskohtainen kuvaus liitteenä.

Arvioinnin kohteet	Arviointikriteerit		
	TYYYDYTTÄVÄ (T1)	HYVÄ (H3)	KIITETTÄVÄ (K5)
	Opiskelija	Opiskelija	Opiskelija
Työprosessin hallinta Tuotekehitysprosessin hallinta dokumentointi, tekniset piirustukset, tuotevalmistuksen työohjeet, valmistus prosessin eri vaiheissa, arviointi ja esittely	työskentelee tuotevalmistajana yhteistyössä suunnittelijan kanssa.	työskentelee valmistajana tuotekehittelyn eri vaiheissa asiakkaan ja suunnittelijan kanssa. arvioi ohjattuna tuotteiden ominaisuuksia. esittelee ammattialaansa suullisesti ja tuotteita joko visuaalisesti, kirjallisesti tai suullisesti.	työskentelee valmistajana tuotekehittelyn eri vaiheissa asiakkaan ja suunnittelijan kanssa ja tuntee käytännön tuotesuunnittelutapoja. arvioi tuotteiden ominaisuuksia markkinoinnin, kulttuurin ja kestävän kehityksen näkökulmasta ja vertaa tuotteiden esteettistä ja teknistä laatua sekä tarkoituksenmukaisuutta. esittelee ammattialaansa ja tuotteita visuaalisesti, kirjallisesti ja suullisesti.
Työtehtävän hallinta Käsivaraisten, mekaanisten ja tietoteknisten tuotesuunnittelu- menetelmien käyttö tuotekehitys- prosessin eri vaiheissa	esittää kuvallisesti tuoteideoiden rakenteita ja malleja käsivaraisten ja teknisten menetelmin. tekee mallin mukaan työvaiheiden valmistusohjeita ja käyttää teknisiä piirustuksia.	käyttää ammattialan tavanmukaisia käsivaraisten, mekaanisten tai tietoteknisiä menetelmiä joko rakenteiden ja mallien ideoinnissa, esittämisessä tai dokumentoinnissa. hankkii esineisiin ja tuotteisiin tavoitteiden mukaiset materiaalit ja tarvikkeet ja valmistaa ohjattuna pienoisten ja hahmomalleja. käyttää ja laatii ohjattuna alansa teknisiä piirustuksia ja tuotevalmistuksen työohjeita.	käyttää ammattialan tavanmukaisia käsivaraisten, mekaanisten ja tietoteknisten menetelmiä rakenteiden ja mallien ideoinnissa, esittämisessä ja dokumentoinnissa. valitsee ja hankkii esineisiin ja tuotteisiin tavoitteiden mukaiset materiaalit ja tarvikkeet ja valmistaa pienoisten ja hahmomalleja. käyttää ja laatii alansa teknisiä piirustuksia, tuotevalmistuksen työohjeita ja dokumentteja.
Työn perustana olevan tiedon hallinta Käsivaraisten, mekaanisten ja tietoteknisten tuotesuunnittelu- menetelmien tuntemus ja tiedonhankinta tuotekehitysprosessin eri vaiheissa	etsii ja ohjattuna käyttää ideoinnissa ja tuotevalmistuksessa lähdeaineistoja ja asiantuntijatietaoa.	etsii ja käyttää ideoinnissa ja tuotevalmistuksessa lähdeaineistoja ja asiantuntijatietaoa.	etsii ja käyttää muotoilun, tuotekehittelyn, teknisen valmistuksen, tuotannonsuunnittelun ja kaupankäynnin lähdeaineistoja ja asiantuntijatietaoa.

Opintojakso	Kivialan tuotteen suunnittelu
Laajuus	3 ov
Tavoitteet	Opiskelija oppii tuotesuunnitteluprosessin perusteet vaihe vaiheelta, hän tutustuu erilaisiin ideointimenetelmiin ja tiedonhankintatapoihin. Hän osaa ottaa huomioon erilaisia näkökulmia esim. asiakkaan tai materiaalin suhteen tuotteen suunnitteluvaiheissa. Hän osaa tehdä luonnoksia monipuolisesti ja esittää ideoitaan hahmomallein ja työpiirustuksin.
Keskeinen sisältö	Perehdytään hyvän ja huonon tuotteen eroihin, sarjatuotteeseen, piensarjatuotteeseen ja uniikkiin tuotteeseen. Perehdytään tuotesuunnitteluprosessin eri vaiheisiin, erilaisiin ideointi- ja tiedonhankintamenetelmiin. Perehdytään erilaisiin näkökulmiin ja erilaisiin materiaaleihin tuotetta suunniteltaessa. Perehdytään kivimateriaalin ongelmiin ja etuihin tuotesuunnittelun näkökulmasta. Tutustutaan muihin kuin kivimateriaaleihin. Opitaan työstämään erilaisia hahmomallimateriaaleja ja tekemään hahmomalleja tuotesuunnittelun avuksi. Suunnitellaan tuote valmiiksi siten, että opiskelijan ohjeiden, hahmomallien ja työpiirustusten avulla ammattilainen osaa sen tehdä.
Toteutustapa	Luennot, työpajatyöskentely, harjoitustyöt.
Kytkenät muihin opintoihin	
Arvioinnin toteutus	Arviointi koostuu aktiivisesta osallistumisesta luennoilla, työpajatyöskentelystä ja

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
<p>Opiskelijan on osattava osallistua työskentelyyn ja käydä tuotesuunnitteluprosessin vaiheet läpi</p> <p>luonnostella monipuolisesti ja runsaasti.</p> <p>työstää erilaisia hahmomallimateriaaleja ja valmistaa hahmomalleja ohjeiden mukaan.</p> <p>valmistaa tuotteestaan työpiirustukset</p>	<p>Opiskelijan on osattava osallistua aktiivisesti työskentelyyn, kokeilla erilaisia ideointimenetelmiä ja käydä tuotesuunnitteluprosessin vaiheet läpi</p> <p>ottaa huomioon erilaisia näkökulmia tuotteen suunnittelussa.</p> <p>tiedostaa tuotesuunnittelun työmäisyyden.</p> <p>luonnostella monipuolisesti ja runsaasti.</p> <p>työstää erilaisia hahmomallimateriaaleja ja valmistaa hahmomalleja.</p> <p>valmistaa tuotteestaan työpiirustukset.</p>	<p>Opiskelijan on osattava osallistua aktiivisesti työskentelyyn, kokeilla monipuolisesti erilaisia ideointimenetelmiä ja käydä tuotesuunnitteluprosessin vaiheet läpi</p> <p>ottaa huomioon ja käyttää hyväkseen erilaisia näkökulmia tuotteen suunnittelussa.</p> <p>tiedostaa tuotesuunnittelun työmäisyyden.</p> <p>luonnostella monipuolisesti, runsaasti ja innovatiivisesti eri vaihtoehtoja kokeillen</p> <p>ottaa huomioon kiven erityisyyden tuotesuunnittelussa</p> <p>työstää erilaisia hahmomallimateriaaleja ja valmistaa havainnollisia hahmomalleja luonnoksiinsa pohjautuen</p> <p>laatia suunnitelmastaan työpiirustukset ja ohjeet siten, että joku toinen osaa tuotteen valmistaa</p>

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki Hyvä 3:een vaadittavat tavoitteet ja osin Kiitettävä 5 tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki Tyydyttävä 1:een vaadittavat tavoitteet ja osin Hyvä 3 tavoitteet.

Opintojakso	Esitystekniikka ja valokuvaus
Laajuus	2 ov
Tavoitteet	Opiskelija oppii ammatissa tarvittavien esityskuvien tekemisen. Hän tuntee esitystekniikassa käytettäviä menetelmiä ja materiaaleja. Opiskelija hallitsee järjestelmäkameran käytön ja mv kuvien valmistusprosessin.
Keskeinen sisältö	Opitaan yleisimpien esitystekniikoiden ja tarvittavien materiaalien käyttö. Hallitaan järjestelmäkameran käyttö ja mv kuvien valmistusprosessi.
Toteutustapa	Luokkahuonetyöskentely, erilaiset harjoitustyöt.
Kytkenät muihin opintoihin	
Arvioinnin toteutus	Arviointi muodostuu hyväksytysti suoritetuista harjoitustöistä ja aktiivisesta osallistumisesta opintojaksolla.

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
<p>Opiskelijan on osattava ohjatusti käyttää esitysteknisiä menetelmiä</p> <p>ohjattuna selviytyä tavanomaisista kuvaustilanteista ja osattava mv kuvien valmistusprosessi</p> <p>selviytyy ohjattuna tavanomaisista kuvaustilanteista ja tuntee mv- kuvien valmistusprosessia</p>	<p>Opiskelijan on osattava käyttää joitakin esitysteknisiä menetelmiä.</p> <p>hallita tavanomaisia kuvaustilanteita ja osattava mv kuvien valmistusprosessi</p> <p>selviytyy tavanomaisista kuvaustilanteista ja osaa mv kuvien valmistusprosessin.</p>	<p>Opiskelija on osattava käyttää kulloinkin soveliaita esitysteknisiä menetelmiä</p> <p>hallita valokuvaustekniikoita ja luovasti mv kuvien valmistusprosessi</p> <p>hallita kuvaustekniikat ja luovasti mv kuvien valmistusprosessin.</p>

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki Hyvä 3:een vaadittavat tavoitteet ja osin Kiitettävä 5 tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki Tyydyttävä 1:een vaadittavat tavoitteet ja osin Hyvä 3 tavoitteet.

Opintokokonaisuus	TUOTTEEN SUUNNITTELU JA VALMISTUS
Laajuus	10 ov
Yleistavoitteet	Opiskelija osaa tuotesuunnitteluprosessin tiedon hakemisesta valmiiseen tuotteeseen. Opiskelija osaa valmistaa esteettisesti toimivan, tarkoituksenmukaisen ja alan laatuvaatimukset täyttävän tuotteen asianmukaisin menetelmin. Opiskelijan on osattava ottaa huomioon tuotteen valmistuksen ja muotoilun välinen yhteys ja pystyttävä sen mukaan valitsemaan materiaalit, tuotteiden mittasuhteet ja tekniset rakenteet..
Keskeinen sisältö / Opintojaksot	Kivialan tuotteen suunnittelu ja valmistus 10 ov Tuotteen suunnittelu ja tuotekehitysprosessi sekä tuotteen valmistus. Jo opittujen kiven työstö ja jalometallitoiden taitojen syventäminen.
Työssäoppiminen	opintokokonaisuus ei sisällä työssäoppimista
Kykennät muihin opintokokonaisuuksiin	
Arvioinnin toteutus: -arvosanan muodostuminen -arvioijat -vaadittavat suoritukset	Arviointi muodostuu hyväksytysti suoritettujen opintojaksojen ja näytön perusteella. Arvioinnin suosittavan opintojaksoja opettajat ja näytön arviointiin osallistuvat henkilöt. Näytön arvioijina toimivat työssäoppimissuunnitelmassa nimetyt henkilöt, ammatillisten aineiden opettajat ja työpaikkaohjaajat yhdessä tai erikseen tai oppilaitosnäytössä ammatillisten aineiden opettajat.

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelijan on osattava ohjeiden perusteella valita tuotteeseen käyttötarkoitukseen sopivat materiaalit ja rakenteet toimia tuotevalmistuksessa suunnittelijan apuna valmistaa tuote suunnitteluun pohjautuvien valmistusohjeiden mukaan	Opiskelijan on osattava käyttää lähdeaineistoa tuotesuunnitteluprosessin tukena valmistaa alansa tuotteita teknisten piirustusten ja hahmomallien perusteella käyttää tuotteille sopivinta valmistusmenetelmää ja sopivimpia materiaaleja työskennellä yhteistyössä suunnittelijoiden ja muotoilijoiden kanssa arvioida tuotteen työn jäljen ja suunnittelun laatua	Opiskelijan on osattava valmistaa esteettisesti toimiva, tarkoituksenmukainen ja markkinointikelpoinen tuote laatuvaatimusten mukaisesti etsiä ja käyttää tuotteen valmistukseen ja muotoiluun liittyvää tietoa ja lähdeaineistoja kehittää ja ideoida työtapoja ja valmistusteknisiä ratkaisuja ottaa huomioon tuotteen valmistuksen ja muotoilun välinen yhteys ja pystyttävä sen mukaan valitsemaan materiaalit, tuotteiden mittasuhteet ja tekniset rakenteet soveltaa muoto-, väri- ja tilasommittelun perusasioita sekä kulttuurin asettamia vaatimuksia arvioida eri ratkaisuvaihtoehtojen kustannusvaikutuksia ja merkityksiä tuotteen arvostukseen valmistaa alansa tuotteita luonnosten, teknisten piirustusten ja hahmomallien ja esitekuviin perusteella työskennellä suunnittelijoiden ja muotoilijoiden toimeksiannosta kehittää käsityönä valmistettu tuote sarjavalmistukseksi toimia valmistajana tuotekehittelyprosessissa, jolloin hänen on tunnettava ammattialan tuotesuunnittelua, tuotantotapoja, taloudellista ajattelua sekä tuotevastuun ja tekijänoikeuksien perusasiat arvioida tuotteiden laatutasoa, markkinointimahdollisuuksia ja kestävän kehi-

		tyksen periaatteita
tuntee oman alan tuotteita	etsiä tietoa alan tuotte/esinetarjonnasta ja tunnettava oman alan tuotteita	etsiä tietoa laajasti alan tuotte/esinetarjonnasta ja tunnettava oman alan tuotteita
ohjatusti käydä läpi tuotesuunnittelu-prosessin	käydä läpi tuotesuunnitteluprosessin arvioiden omaa työskentelyään	käydä läpi tuotesuunnitteluprosessin arvioiden ja kehittäen omaa työskentelyään
suunnitella ja valmistaa oman alan tuotteita	suunnitella ja valmistaa oman alan hyviä tuotteita	suunnitella ja valmistaa oman alan laadukkaita ja innovatiivisia tuotteita
tunnistaa uniikin ja sarjavalmisteen tuotteen erot	tietää uniikin ja sarjavalmisteen tuotteen erot suunnitteluprosessin ja valmistuksen aikana	tietää uniikin ja sarjatuotannollisen tuotteen erot suunnittelu ja valmistusprosessin aikana
ohjatusti käyttää alan sarjatuotannollisia menetelmiä	käyttää alan sarjatuotannollisia menetelmiä	käyttää alan sarjatuotannollisia menetelmiä
ohjatusti välitä työhön sopivat materiaalit	valita työhön kulloinkin sopivat materiaalit ja valmistusmenetelmät	valita sopivat materiaalit ja valmistusmenetelmät tapauskohtaisesti kehittäen niitä
ohjatusti työskennellä projektimaisesti	työskennellä projektimaisesti	työskennellä projektimaisesti
työskennellä yhteistyössä eri tahojen kanssa	työskennellä yhteistyössä eri tahojen kanssa	työskennellä yhteistyössä eri tahojen kanssa

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki Hyvä 3:een vaadittavat tavoitteet ja osin kiitettävä 5 tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki Tyydyttävä 1:een vaadittavat tavoitteet ja osin Hyvä 3 tavoitteet.

Näyttö

Keskeinen osaaminen, mikä näytetään	Keskeinen sisältö on -suunnitteluun pohjautuva tuotevalmistus Tämä opintokokonaisuus näytetään yhdessä esinevalmistuksen suunnittelu ja yritystoiminta ja valmistus opintokokonaisuuksien kanssa.
Näyttöympäristö	Näyttö suoritetaan työpaikalla tai oppilaitoksessa. Opiskelijalla tulee olla tarvittavat työvälineet näytön suorittamiseen.
Näytön ajankohta	2. vuosi, kevätlukukausi
Arviointikriteerit	Arviointikriteerit ja näytön yksityiskohtainen kuvaus liitteenä.

Arvioinnin kohteet	Arviointikriteerit		
	TYYDYTTÄVÄ (T1)	HYVÄ (H3)	KIITETTÄVÄ (K5)
	Opiskelija	Opiskelija	Opiskelija
Työprosessin hallinta Tuotesuunnittelu ja valmistus tuotekehitysprosessissa		kehittää ohjattuna käsityönä valmistetun tuotteen sarjavalmistaiseksi.	kehittelee ja ideoi työtapoja ja valmistusteknisiä ratkaisuja. kehittää käsityönä valmistetun tuotteen sarjavalmistaiseksi.
	valmistaa tuotteen suunnitteluun pohjautuvien valmistusohjeiden mukaan.	etsii tuotteen valmistukseen ja muotoiluun liittyvää tietoa ja lähdeaineistoja ja ohjattuna soveltaa hankkimaansa tietoa tuotteen valmistukseen ja muotoiluun. valmistaa tarkoituksenmukaisen tuotteen laatuvaatimusten mukaisesti. arvioi ohjattuna eri ratkai-	etsii ja käyttää tuotteen valmistukseen ja muotoiluun liittyvää tietoa ja lähdeaineistoja. valmistaa esteettisesti toimivan, tarkoituksenmukaisen ja markkinoitukelpoisen tuotteen laatuvaatimusten mukaisesti luonnosten, teknisten piirustusten, hahmomallien ja esitekuvienv perusteella. arvioi eri ratkaisuvaihtoehtojen

		suvaihtoehtojen kustannusvaikutuksia ja merkitystä tuotteen arvostukseen.	kustannusvaikutuksia ja merkitystä tuotteen arvostukseen.
Työn perustana olevan tiedon hallinta Ammattialan tuotesuunnittelu- ja tuotantotapojen sekä tuotevastuun ja tekijänoikeuksien perusasioiden tuntemus ja taloudellinen ajattelu	valmistaa tuotteen tuotesuunnittelun valmistusohjeiden mukaan.	tuntee ammattialan tuotesuunnittelua ja tuotantotapoja siten, että pystyy valmistamaan tarkoituksenmukaisen tuotteen laatuvaatimusten mukaan. tuntee ohjattuna tuotevastuun ja tekijänoikeuksien perusasiat siten, että pystyy neuvottelemaan tuotteen vaatimuksista.	tuntee ammattialan tuotesuunnittelua, tuotantotapoja ja taloudellista ajattelua siten, että pystyy valmistamaan esteettisesti toimivan, tarkoituksenmukaisen ja markkinointikelpoisen tuotteen laatuvaatimusten mukaisesti luonnosten, teknisten piirustusten, hahmomallien ja esitekuvien perusteella. tuntee tuotevastuun ja tekijänoikeuksien perusasiat siten, että pystyy neuvottelemaan tuotteen vaatimuksista.
Kaikille aloille yhteinen ydinosaaminen Ongelmanratkaisutaidot	valitsee ohjeiden perusteella käyttötarkoitukseen sopivat materiaalit ja rakenteet.	ottaa huomioon muotoilun ja valmistuksen välisen yhteyden ja valitsee ohjattuna materiaalit, mittasuhteet ja tekniset rakenteet.	ottaa huomioon muotoilun ja valmistuksen välisen yhteyden ja valitsee sen mukaan materiaalit, mittasuhteet ja tekniset rakenteet.
Yhteistyötaidot	toimii suunnittelijan apuna tuotevalmistuksessa.	työskentelee yhteistyössä suunnittelijan kanssa.	soveltaa muoto-, väri- ja tilasommittelun perusasioita sekä kulttuurin asettamia vaatimuksia. arvioi tuotteiden laatutasoa, markkinointimahdollisuuksia ja kestäväen kehityksen periaatteita. työskentelee suunnittelijan toimeksiannosta.

Opintojakso	Kivialan tuotteen suunnittelu ja valmistus
Laajuus	10 ov
Tavoitteet	Opiskelija osaa valmistaa esteettisesti toimivan, tarkoituksenmukaisen ja alan laatuvaatimukset täyttävän tuotteen asianmukaisin menetelmin.
Keskeinen sisältö	Tutustutaan alan tuotetarjontaan. Käydään läpi tuotesuunnitteluprosessi kokonaisuudessaan. Suunnitellaan ja valmistetaan laadukkaita alan tuotteita piensarjamenetelmin.
Toteutustapa	Työpajatyöskentely, luokahuonetyöskentely.
Kytkenät muihin opintoihin	
Arvioinnin toteutus	Arviointi muodostuu hyväksytysti suoritetuista harjoitustöistä ja aktiivisesta osallistumisesta opintojaksolla.

Opintokokonaisuus	TUOTTEEN ASIAKASLÄHTÖINEN VALMISTUS
Laajuus	10 ov
Yleistavoitteet	Tuotesuunnitteluprosessin taitojen monipuolistaminen ja syventäminen ulkopuolisen tilaajan tai kohderyhmän näkökulmasta.
Keskeinen sisältö / Opintojaksot	Oppilas syventää aiemmin oppimiaan taitoja tuotteen suunnittelussa ja valmistuksessa huomioiden mm. asiakkaan tai kohderyhmän vaatimukset. Oppilas osaa toimia vuorovaikutuksessa asiakkaan kanssa. Suunnitteluprosessissa hyödynnetään esitysteknisiä menetelmiä. Kivityöstön erikoistekniikat 4 ov Jalometallityöt 5 ov Tuotevalokuvaus 1 ov
Työssäoppiminen	Opintokokonaisuus ei sisällä työssäoppimista
Kytkenät muihin opintokoko-	

naisuuksiin	
Arvioinnin toteutus: -arvosanan muodostuminen -arvioijat -vaadittavat suoritukset	Arviointi muodostuu hyväksytysti suoritettujen opintojaksojen ja näytön perusteella. Arvioinnin suosittavan opintojaksoja opettajat ja näytön arviointiin osallistuvat henkilöt. Näytön arvioijana toimivat opiskelijan työssäoppimissuunnitelmassa nimetyt henkilöt tai ammatillistenaineiden opettajat

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelijan on osattava ohjeiden mukaan valmistaa tuote asiakkaalle ohjeiden mukaan työskennellä ja kommunikoida suoraan asiakkaan kanssa hankkia tuotteen valmistamiseen tarvittavia materiaaleja ja tarvikkeita laskea valmistamansa tuotteen materiaalikustannukset työskennellä sovitun aikataulun mukaan	Opiskelijan on osattava valmistaa asiakkaalle laadukas ja käyttötarkoitukseen sopiva tuote työskennellä ja neuvotella asiakkaan kanssa valmistettavasta tuotteesta hankkia tuotteen vaatimat materiaalit ja tarvikkeet laskea materiaalikustannukset ja hinnoitella työ noudattaa asiakkaan kanssa sovittua valmistusaikataulua toimia joustavasti muuttuvissa tilanteissa ja osattava etsiä uusia ratkaisumalleja	Opiskelijan on osattava valmistaa ammattialan esteettisesti laadukkaita ja käyttötarkoitukseen sopivia tuotteita asiakkaalle sopia asiakastapaamiset neuvotella valmistettavan tuotteen taustatiedoista, tuotteen vaatimuksista ja valmistuksesta sekä sopia valmistuskataulusta hankkia tuotteen vaatimat materiaalit ja tarvikkeet laskea materiaalikustannukset ja hinnoitella työ valmistaa asiakkaan vaatimusten mukaan tuote sovittuun käyttötarkoitukseen, tilaan, ympäristöön tai kulttuuriin suunnitella valmistuksen aikataulu ja noudattaa sitä esittää ideansa ja osattava kommunikoida asiakkaan kanssa yleiskielellä ja alan ammattikielellä toimia tuotevastuulain mukaisesti tehdä tuotteen valmistajana tarjouksia, tilauksia, hankkia tavaraa ja laskuttaa työnsä toimia joustavasti muuttuvissa tilanteissa ja osattava etsiä uusia ratkaisumalleja koota tietoa tuotteesta ja sen valmistuksesta asiakkaalle

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki Hyvä 3:een vaadittavat tavoitteet ja osin kiitettävä 5 tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki Tyydyttävä 1:een vaadittavat tavoitteet ja osin Hyvä 3 tavoitteet.

Näyttö

Keskeinen osaaminen, mikä näytetään	Keskeinen sisältö on -tuotteen valmistaminen asiakkaan tarpeen mukaan Tämä opintokokonaisuus näytetään yhdessä perinteen taitaminen, kädentaidot ja valmistus sekä esteettinen, visuaalinen ja kulttuuriosaaminen opintokokonaisuuksien kanssa.
Näyttöympäristö	Näyttö suoritetaan työpaikalla tai oppilaitoksessa. Opiskelijalla tulee olla tarvittavat työvälineet näytön suorittamiseen.
Näytön ajankohta	3. vuosi, kevätlukukausi
Arviointikriteerit	Arviointikriteerit ja näytön yksityiskohtainen kuvaus liitteenä.

Arvioinnin kohteet	Arviointikriteerit		
	TYÖDYTTÄVÄ (T1)	HYVÄ (H3)	KIITETTÄVÄ (K5)
	Opiskelija	Opiskelija	Opiskelija
Työprosessin hallinta Valmistusajataulun suunnittelu: asiakastapaamisten ajankohdat, tarjousten, hinnoittelun, tilauksien, tavarahankinnan ja laskutuksen käytänteet	työskentelee sovitun aikataulun mukaan. hankkii tuotteen valmistamiseen tarvittavia materiaaleja ja tarvikkeita sekä ohjeiden mukaan laskee valmistamansa tuotteen materiaalikustannukset.	suunnittelee ohjattuna valmistusajataulun. työskentelee sovitun aikataulun mukaan. tekee ohjattuna tarjouksia, tilauksia ja laskuja ja hinnoittelee ohjattuna työn kokonaiskustannukset.	suunnittelee valmistusajataulun ja noudattaa sitä. tekee valmistajana tarjouksia ja tilauksia, laskuttaa ja hankkii tavaroita ja hinnoittelee työn kokonaiskustannukset.
Työtehtävän hallinta Asiakastapaamiset ja tuotevaatimuksista ja valmistuksesta neuvottelemisen	työskentelee ja kommunikoi ohjattuna suoraan asiakkaan kanssa.	työskentelee ja kommunikoi ohjattuna suoraan asiakkaan kanssa. neuvottelee ohjattuna tuotteen vaatimuksista ja valmistuksesta.	sopii asiakastapaamisista. neuvottelee tuotteen vaatimuksista ja valmistuksesta.
Kaikille aloille yhteinen ydinosaaminen Vuorovaikutus- ja viestintätaidot Yhteistyötaidot		kokoaa ohjattuna asiakkaalle tietoa tuotteesta ja sen valmistuksesta. esittää ideansa ja kommunikoi asiakkaan kanssa yleiskielellä. toimii ohjattuna muuttuvissa tilanteissa ja etsii ohjattuna uusia ratkaisumalleja.	kokoaa asiakkaalle tietoa tuotteesta ja sen valmistuksesta. esittää ideansa ja kommunikoi asiakkaan kanssa yleis- ja ammattikielellä. toimii joustavasti muuttuvissa tilanteissa ja etsii uusia ratkaisumalleja.
Yhteiset painotukset Laadukas ja asiakaslähtöinen toiminta	valmistaa tuotteen asiakkaalle ohjeiden mukaan.	valmistaa ohjattuna tuotteen, joka vastaa asiakkaan vaatimuksia ja sopii sovittuun käyttötarkoitukseen. työskentelee valmistuksessa ottaen ohjattuna tuotevastuulain huomioon.	valmistaa asiakkaan vaatimusten mukaan tuotteen sovittuun käyttötarkoitukseen. työskentelee valmistuksessa ottaen huomioon tuotevastuulain.

Opintojakso	Kivialan erikoistekniikat
Laajuus	4 ov
Tavoitteet	Syvennetään jo opittuja kivialan ammattitaitoja ja perehdytään erikoistekniikoihin.
Keskeinen sisältö	Kivialan tuotteen valmistukseen liittyvät ammattityöt asiakastyön näkökulmasta. Kivialan erikoistekniikat.
Toteutustapa	Työsalityöskentely, luokkahuonetyöskentely.
Kytkenäät muihin opintoihin	
Arvioinnin toteutus	Arviointi muodostuu hyväksytysti suoritetuista harjoitustöistä ja aktiivisesta osallistumisesta opintojaksolla.

Arviointikriteerit

Tydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelijan on osattava	Opiskelijan on osattava	Opiskelijan on osattava
tehdä ohjatusti vaaditut harjoitustyöt perehtyen kivityöstön erikoistekniikoihin	tehdä hyvin vaaditut harjoitustyöt perehtyen kivityöstön erikoistekniikoihin	tehdä kiitettävästi vaaditut harjoitustyöt perehtyen kivityöstön erikoistekniikoihin
syventää aikaisemmin opittuja kivityöstötaitoja	syventää aikaisemmin opittuja kivityöstötaitoja	syventää aikaisemmin opittuja kivityöstötaitoja kehittämällä työmenetelmiä
yhdistää kiveen tarvittaessa muita ma-	yhdistää kiveen tarvittaessa muita ma-	yhdistää kiveen tarvittaessa muita ma-

teriaaleja ohjatusti teknisin menetelmin	teriaaleja tarkoituksen mukaisin menetelmin	teriaaleja tarkoituksen mukaisin ja monipuolisin teknisin menetelmin
ohjatusti valmistaa asiakkaan tilauksesta kivialan työ	valmistaa asiakkaan tilauksesta kivialan työ	valmistaa asiakkaan tilauksesta kivialan työ joka täyttää korkeat laatuvaatimukset
ohjatusti toimia yhteistyössä asiakkaan kanssa	toimia yhteistyössä asiakkaan kanssa	toimia yhteistyössä asiakkaan kanssa ja valita kulloiseenkin työhön sopivimmat valmistusmenetelmät
Opiskelijan työn jälki on tyydyttävää, mittatarkkuudessa on huomautettavaa.	Opiskelijan työn jälki on hyvää ja mittatarkkaa.	Opiskelijat kivityön jälki on laadukasta ja mittatarkkaa.

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki Hyvä 3:een vaadittavat tavoitteet ja osin Kiitettävä 5 tavoitteet. **Tyydyttävä 2** Opiskelijan on osattava kaikki Tyydyttävä 1:een vaadittavat tavoitteet ja osin Hyvä 3 tavoitteet.

Opintojakso	Jalometallityöt
Laajuus	5 ov
Tavoitteet	Opiskelija osaa omissa suunnitelmissaan käyttää jalometallialan tekniikoita tarkoituksenmukaisella tavalla yhdessä kivimateriaalin kanssa. Hän tuntee jalometallialan sarjatyömenetelmiä kuten valu ja prässäys sekä erilaisia metallin pintakäsittelymenetelmiä.
Keskeinen sisältö	Opiskelija perehtyy jalometallialan sarjatyömäiseen työskentelytapaan suunnittelemaan ja valmistamalla annettujen kriteerien mukaan tuotesarjan, jonka materiaaleina käytetään sekä metallia ja kiveä.
Toteutustapa	Työsalityöskentely, luokkahuonetyöskentely.
Kytkenät muihin opintoihin	
Arvioinnin toteutus	Hyväksytyt harjoitustyöt ja aktiivinen osallistuminen opintojaksolla.

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelijan on osattava valmistaa tuote ohjatusti	Opiskelijan on osattava valmistaa tuote tehtävässä annettujen kriteerien mukaan	Opiskelijan on osattava valmistaa tuote tehtävässä annettujen kriteerien mukaan
edetä ohjatusti suunnitteluprosessissa, siihen liittyvästä tiedonhaussa ja tarvittavissa kokeiluissa	edetä tarvittaessa ohjatusti suunnitteluprosessissa, siihen liittyvässä tiedonhaussa ja tarvittavissa kokeiluissa niin materiaali kuin teknisten ongelmienkohdalla	edetä itsenäisesti suunnitteluprosessissa, siihen liittyvässä tiedonhaussa ja tarvittavien materiaalikokeilujen ja teknisten ongelmien ratkaisuisissa
esittää tuotteen liittyen ideoitaan sekä suullisesti että luonnoksin, materiaalinäyttein tai muulla tavalla havainnollistaen	esittää tuotteen ominaisuuksiin, valmistukseen ja käytettäviin ratkaisuihin liittyen ideoitaan sekä suullisesti että luonnoksin, materiaalinäyttein tai muulla tavalla havainnollistaen	esittää tuotteen ominaisuuksiin, valmistukseen ja käytettäviin ratkaisuihin liittyen omia ideoitaan ja asiantuntemustaan sekä suullisesti että luonnoksin, materiaalinäyttein tai muulla tavalla havainnollistaen
omissa suunnitelmissa käyttää ohjatusti jalometalleja ja niiden sarjatyömenetelmiä ja -tekniikoita viimeisteltyyn työnjälkeen.	omissa suunnitelmissa käyttää jalometalleja ja niiden sarjatyömenetelmiä ja -tekniikoita sekä yhdistää kiveä materiaalina valmistettavan esineeseen	omissa suunnitelmissa käyttää jalometalleja ja niiden sarjatyömenetelmiä ja -tekniikoita, yhdistää kiveä materiaalina valmistettavan esineeseen sekä soveltaa niitä tuotteen valmistuksessa tarkoituksen mukaisella tavalla
noudattaa annettua aikataulua	noudattaa annettua aikataulua	noudattaa annettua aikataulua
Valmistettavien tuotteiden työnjäljessä on huomautettavaa.	Valmistettavien tuotteiden työnjälki on lähes viimeisteltyä ja suunnitelman mukaista.	Valmistettavien tuotteiden työnjälki on viimeisteltyä ja suunnitelmanmukaista.

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki Hyvä 3:een vaadittavat tavoitteet ja osin Kiitettävä 5 tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki Tyydyttävä 1:een vaadittavat tavoitteet ja osin Hyvä 3 tavoitteet.

Opintojakso	Tuotevalokuvaus
Laajuus	1 ov

Tavoitteet	Opiskelija hallitsee ammatin liittyvän esinevalokuvauksen prosessin.
Keskeinen sisältö	Harjoitellaan tuotevalokuvaukseen liittyen taustan, valaistuksen, sommittelun, tunnelman ja tehokeinojen hallintaa perinteisen valokuvauksen ja digitaalisen kuvankäsittelyn avulla.
Toteutustapa	Luokkahuonetyöskentely, kuvausharjoituksia.
Kytkenät muihin opintoihin	
Arvioinnin toteutus	Arviointi muodostuu hyväksytysti suoritetuista harjoitustöistä ja aktiivisesta osallistumisesta opintojaksolla.

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelijan on osattava hallita muutamia perustapoja esinekuvauksessa. ohjattuna käyttää kuvankäsittelyn perustoimintoja	Opiskelijan on osattava selviytyä useimmista kuvaustilanteista tuntea perusteet valaistuksen merkityksestä kuvan laadun ja tunnelman luomisessa digitaalisen kuvankäsittelyn perusominaisuudet, mutta tarvitsee opastusta erikoistilanteissa	Opiskelijan on osattava hallita valokuvauksessa mahdollisten tehokeinojen käytön kuvaustilanteessa tuntea valaistuksen merkityksen ja mahdollisuudet kuvan laadun ja tunnelman luomisessa digitaalisen kuvankäsittelyn perusominaisuudet ja erikoistilanteet

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki Hyvä 3:een vaadittavat tavoitteet ja osin Kiitettävä 5 tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki Tyydyttävä 1:een vaadittavat tavoitteet ja osin Hyvä 3 tavoitteet.

Opintokokonaisuus	KÄDENTÄIDOT JA VALMISTUS
Laajuus	10 ov
Yleistavoitteet	Opiskelija perehtyy ammattialansa projektimaiseen työskentelyyn ja siihen liittyviin eri työvaiheisiin. Hän käyttää monipuolisesti aiemmin oppimiaan tuotesuunnittelu- ja tuotteen valmistusmenetelmiä sekä tuotteen esitysteknisiä taitojaan kehittämällä niitä edelleen.
Keskeinen sisältö / Opintojakso	Keskeinen sisältö on tuoteidean kehittäminen ja korkeatasoisten tuotteiden valmistus. Projektityö sisältää tuotesuunnittelua, ammattipiirustusta ja valittujen materiaalien työtaitojen syventämistä sekä esitystekniikkaa. Opintojaksoon sisältyy opinnäytetyö. Opiskelija valitsee opinnäytetyönsä aiheen ja hyväksyttää sen opettajilla. Hän työskentelee itsenäisesti oman suunnitelmansa pohjalta ohjausta hyväksi käyttäen suunnitellen ja valmistuen tuotteen tai tuotesarjan. Hän kirjoittaa prosessista kirjallisen raportin ja opinnäytetyö esitellään opinnäytetyöseminaarissa projektin päätteeksi. Ammattialan tuotteen kehittäminen ja valmistus 10 ov Oppilaanohjaus: Opintokokonaisuus sisältää ohjausta ja opintojen loppuunsaattamisen tukemisen
Työssäoppiminen	Opintokokonaisuus ei sisällä työssäoppimista
Kytkenät muihin opintokokonaisuuksiin	
Arvioinnin toteutus: -arvosanan muodostuminen -arvioijat -vaadittavat suoritukset	Arviointi muodostuu hyväksytysti suoritettujen opintojaksojen ja näytön perusteella. Arvioinnin suosittavan opintojaksoja opettajat ja näytön arviointiin osallistuvat henkilöt. Näytön arvioijina toimivat työssäoppimissuunnitelmassa nimetyt henkilöt, ammatillisten aineiden opettajat ja työpaikkaohjaajat yhdessä tai erikseen tai oppilaitosnäytössä ammatillisten aineiden opettajat.

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelijan on osattava ohjeiden mukaan arvioida ja kehittää tuoteideaansa ja tuotettaan tunnistaa työnjäljen tasoeroja	Opiskelijan on osattava käyttää ammattitaitoaan sekä kehittää kädentaitojaan niin, että työn jälki on viimeisteltyä tunnistaa ja arvioida kädentaidon ja työnjäljen tasoeroja	Opiskelijan on osattava käyttää ja soveltaa ammattitaitoaan sekä kehittää kädentaitojaan niin, että valmiit tuotteet ovat virheettömiä ja työn jälki on viimeisteltyä tunnistaa ja arvioida kädentaidon ja työnjäljen tasoeroja

<p>ohjeiden mukaan kehittää valmistuksen työvaiheita</p> <p>toteuttaa työhön valitut rakenneratkaisut ja käyttää valittuja materiaaleja</p> <p>käyttää tavallisimpia koneita ja laitteita kädentaidon apuna</p>	<p>seurata omaa työskentelyään ja työn laatua prosessin eri vaiheissa sekä ottaa vastaan rakentavaa, ulkopuolista palautetta</p> <p>kehittää valmistamansa tuotteen työvaiheita ja menetelmiä</p> <p>valmistaa laadukkaita tuotteita</p> <p>erottaa uniikin yksittäistuotteen ja sarjatyönä valmistettavan tuotteen valmistustavat ja tuoteominaisuudet</p>	<p>seurata ja arvioida omaa työskentelyään ja työn laatua prosessin eri vaiheissa sekä ottaa vastaan rakentavaa, ulkopuolista palautetta</p> <p>kehittää sekä uniikin yksittäistuotteen että sarjatyövalmistetun tuotteen työvaiheita ja -menetelmiä</p> <p>valmistaa esteettisesti ja teknisesti korkealaatuisia tuotteita</p> <p>kehittää tuoteideaansa ja tuotetaan, jolloin hänen on osattava erottaa uniikin yksittäistuotteen ja sarjatyönä valmistettavan tuotteen valmistustavat ja tuoteominaisuudet</p> <p>valmistaa toimivia, selkeitä, esteettisiä, viimeisteltyjä ja korkealaatuisia uniikki- ja piensarjatuotteita</p>
<p>Opiskelijan on osattava</p> <p>ohjattuna käydä läpi tuotteen suunnittelu ja valmistusprosessi</p> <p>ohjatusti työskennellä projektimaisesti.</p> <p>saavuttaa tyydyttävä ammattialan tuotteen ja käsityön laatu</p> <p>1 OPINNÄYTETYÖN KOKONAIS-PROSESSI</p> <p>Opiskelija osaa</p> <p>suunnitella ohjattuna opinnäytetyön, joka on työnä alan perustehtäviä tai yksittäisen osa-alueen tehtäväkokoisuus</p> <p>asettaa työelleen ohjattuna tavoitteet ja laatitut työskentelyaikataulun</p> <p>etsiä ohjatusti opinnäytetyössä tarvittavaa tietoa keskeisistä lähteistä</p> <p>ohjattuna valita tarkoituksenmukaiset työskentelymenetelmät opinnäytetyöhönsä</p> <p>tarvittaessa pyytää apua opinnäytetyöhön laadinnassa ilmenneiden ongelmien ratkaisemiseen</p> <p>2 OPINNÄYTETYÖN TUOTOS</p> <p>opinnäytetyön eri osa-alueilla on ratkaisevasti ammatillisia puutteita</p> <p>työ on hyödyllinen lähtökohta jatko-työstämiseksi, mutta ei sellaisenaan ole hyödynnettävissä koulutusala vastavassa työssä</p>	<p>Opiskelijan on osattava</p> <p>hallita tuotteen suunnittelun ja valmistuksen prosessin pääosin</p> <p>työskennellä hyvin projektin puitteissa.</p> <p>saavuttaa hyvä ammattialan tuotteen ja käsityön laatu</p> <p>1 OPINNÄYTETYÖN KOKONAIS-PROSESSI</p> <p>Opiskelija osaa</p> <p>suunnitella ammatillisen suuntautumisen mukaisesti</p> <p>asettaa työelleen perustellut tavoitteet ja laatitut työskentelyaikataulun</p> <p>etsiä opinnäytetyössä tarvittavaa tietoa eri lähteistä</p> <p>työskennellä melko omatoimisesti, johdonmukaisesti ja järjestelmällisesti hyödyntäen tarvittaessa ohjausta opinnäytetyötä tehdessään</p> <p>käyttää tarkoituksenmukaisia työskentelymenetelmiä</p> <p>ratkaista pääasiassa itsenäisesti opinnäytetyöhönsä liittyviä ongelmia</p> <p>2 OPINNÄYTETYÖN TUOTOS</p> <p>opinnäytetyön eri osa-alueet osoittavat ammatillista valmiutta</p> <p>työ on osittain hyödynnettävissä koulutusala vastaavassa työssä (käytännöllisyys, kaupallisuus, taiteellisuus)</p> <p>työn jälki on lähes ammatillisten kritee-</p>	<p>Opiskelijan on osattava</p> <p>hallita itsenäisesti tuotteen suunnittelun ja valmistuksen prosessin</p> <p>työskennellä pitkäjänteisesti ja huolellisesti projektin puitteissa.</p> <p>saavuttaa kiitettävä ammattialan tuotteen ja käsityön laatu</p> <p>1 OPINNÄYTETYÖN KOKONAIS-PROSESSI</p> <p>Opiskelija osaa</p> <p>suunnitella opinnäytetyönsä itsenäisesti oman kiinnostuksensa ja ammatillisen suuntautumisen mukaisesti</p> <p>asettaa työelleen perustellut tavoitteet ja laatii realistisen työskentelyaikataulun ja myös noudattaa sitä</p> <p>etsiä opinnäytetyössä tarvittavaa tietoa eri lähteistä ja suhtautua tietoon kriittisesti sitä valikoiden</p> <p>työskennellä omatoimisesti, johdonmukaisesti ja järjestelmällisesti tarvittaessa ohjausta hyödyntäen</p> <p>yhdistellä tutkinnon eri osa-alueiden osaamista ja käyttänyt tarkoituksenmukaisia työskentelymenetelmiä</p> <p>ratkaista itsenäisesti opinnäytetyöhönsä liittyviä ongelmia</p> <p>2 OPINNÄYTETYÖN TUOTOS</p> <p>opinnäytetyön asiasisältö eri osa-alueineen osoittaa ammatillista valmiutta niin tuotoksen ammatillisen laadun kuin käytettyjen työmenetelmien kannalta</p> <p>työ on hyödynnettävissä koulutusala</p>

<p>työn jäljessä on selkeitä puutteita ammatillisten kriteerien mukaan arvioitaessa</p> <p>3 OPINNÄYTETYÖN KIRJALLINEN ESITYS Opiskelija kirjallisessa osuudessa perustelee aiheen valintansa, selvittää aiheen taustaa. kuvaa työskentelyprosessin etenemistä sekä arvioi omaa työtään.</p> <p>Opiskelija</p> <p>on osannut esitellä työnsä kirjallisesti</p> <p>noudattaa osittain kirjallisessa osuudessa oppilaitoksen ohjetta</p> <p>4 OPINNÄYTETYÖN SUULLINEN ESITTELEMINEN Opiskelija esittelee opinnäytetyönsä suullisesti</p> <p>5 OPINNÄYTETYÖN ITSEARVIOINTI Opiskelija osaa arvioida opinnäytetyönsä onnistumista</p>	<p>rien mukaista</p> <p>3 OPINNÄYTETYÖN KIRJALLINEN ESITYS Opiskelija kirjallisessa osuudessa perustelee aiheen valintansa, selvittää aiheen taustaa. kuvaa työskentelyprosessin etenemistä sekä arvioi omaa työtään. Opiskelija</p> <p>esittelee opinnäytetyönsä kirjallisesti käyttäen melko sujuvaa ja virheetöntä asiatyylä sekä alan ammattitermistöä</p> <p>on laatinut kirjallisen osuuden kuvien ja tekstin osalta visuaalisesti mielenkiintoiseksi</p> <p>noudattaa pääasiassa kirjallisessa osuudessa oppilaitoksen ohjetta</p> <p>4 OPINNÄYTETYÖN SUULLINEN ESITTELEMINEN Opiskelija esittelee opinnäytetyönsä keskeiset asiat käyttäen havaintomateriaalia</p> <p>5 OPINNÄYTETYÖN ITSEARVIOINTI Opiskelija osaa arvioida opinnäytetyönsä etenemistä ja sen tuloksia kriittisesti</p>	<p>vastaavassa työssä (käytännöllisyys, kaupallisuus, taiteellisuus)</p> <p>työn jälki ammatillisten kriteerien mukaan</p> <p>3 OPINNÄYTETYÖN KIRJALLINEN ESITYS Opiskelija kirjallisessa osuudessa perustelee aiheen valintansa, selvittää aiheen taustaa, kuvaa työskentelyprosessin etenemistä sekä pohtien arvioi omaa työtään. Opiskelija</p> <p>esittelee opinnäytetyönsä kirjallisesti käyttäen sujuvaa ja virheetöntä asiatyylä sekä alan ammattitermistöä</p> <p>on laatinut kirjallisen osuuden kuvien ja tekstin osalta visuaalisesti mielenkiintoiseksi</p> <p>noudattaa kirjallisessa osuudessa oppilaitoksen ohjetta</p> <p>4 OPINNÄYTETYÖN SUULLINEN ESITTELEMINEN</p> <p>Opiskelija esittelee opinnäytetyönsä pääasiat käyttäen monipuolisesti visuaalista havaintomateriaalia</p> <p>5 OPINNÄYTETYÖN ITSEARVIOINTI Opiskelija osaa arvioida opinnäytetyönsä etenemistä ja pohtia sen tuloksia kriittisesti</p>
---	--	---

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki Hyvä 3:een vaadittavat tavoitteet ja osin kiitettävä 5 tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki Tyydyttävä 1:een vaadittavat tavoitteet ja osin Hyvä 3 tavoitteet.

Näyttö

Keskeinen osaaminen, mikä näytetään	<p>Keskeinen sisältö on</p> <ul style="list-style-type: none"> -tuoteidean ja tuotteiden kehittäminen -korkeatasoisten tuotteiden valmistus <p>Tämä opintokokonaisuus näytetään yhdessä perinteen taitaminen ja tuotteen asiakaslähtöinen valmistus opintokokonaisuuksien kanssa.</p>
Näyttöympäristö	Näyttö suoritetaan työpaikalla tai oppilaitoksessa. Opiskelijalla tulee olla tarvittavat työvälineet näytön suorittamiseen.
Näytön ajankohta	3. vuosi syyslukukausi
Arviointikriteerit	Arviointikriteerit ja näytön yksityiskohtainen kuvaus liitteenä.

Arvioinnin kohteet	Arviointikriteerit		
	TYYDYTTÄVÄ (T1)	HYVÄ (H3)	KIITETTÄVÄ (K5)
	Opiskelija	Opiskelija	Opiskelija
Työprosessin hallinta Korkealaatuisen uniikki- tai sarjatyötuotteen tuoteidean ja/tai tuotteen kehittämisen ja valmistuksen prosessi	<p>arvioi ja kehittää tuoteideaa ja tuotetta ohjeiden avulla.</p> <p>kehittää valmistuksen työvaiheita ohjattuna.</p>	<p>arvioi ja kehittää tuoteideaa ja tuotetta.</p> <p>ohjattuna käyttää ja huoltaa työvälineitä, koneita ja laitteita sekä kehittää tuotevalmistuksen työvaiheita ja menetelmiä niin, että työ-</p>	<p>kehittää tuoteideaansa ja tuotettaan erottaen uniikin yksittäistuotteen ja sarjatyönä valmistettavan tuotteen valmistustavat ja tuoteominaisuudet.</p> <p>käyttää ja huoltaa työvälineitä, koneita ja laitteita sekä kehittää tuotevalmistuksen työvaiheita ja menetelmiä niin, että työskentely on jou-</p>

		kentely on joutuisaa.	tuisaa, sujuvaa ja vaivatonta.
Työtehtävän hallinta Korkeatasoisen uniikki- tai sarjatyötuotteen valmistus	toteuttaa työhön valitut rakenneratkaisut ja käyttää valittuja materiaaleja.	vertailee ja valitsee ohjattuna tuotteeseen sopivat materiaalit, rakenneratkaisut ja työmenetelmät. valmistaa toimivia uniikki- ja piensarjatuotteita.	vertailee ja valitsee tuotteeseen sopivat materiaalit, rakenneratkaisut ja työmenetelmät. valmistaa toimivia, selkeitä, esteettisiä, viimeistelyjä ja korkealaatuisia uniikki- ja piensarjatuotteita. työskentelee itsenäisesti ja perustelee tekemänsä ratkaisut.
Työn perustana olevan tiedon hallinta Kädentaidon ja työntäjien laatuerojen tunnistaminen ja arviointi		seuraa omaa työskentelyään ja työn laatua prosessin eri vaiheissa.	seuraa ja arvioi omaa työskentelyään ja työn laatua prosessin eri vaiheissa ja ottaa vastaan rakentavaa ulkopuolista palautetta.
	tunnistaa työntäjien laatueroja.	tunnistaa ja ohjattuna arvioi kädentaidon ja työntäjien laatueroja. käyttää ammattitaitoaan ja kädentaitojaan siten, että valmiit tuotteet ovat virheetömiä ja työn jälki viimeistelyä.	tunnistaa ja arvioi kädentaidon ja työntäjien laatueroja. käyttää ja soveltaa ammattitaitoaan sekä kehittää kädentaitojaan siten, että valmiit tuotteet ovat virheetömiä ja työn jälki viimeistelyä.
Yhteiset painotukset Teknologian ja tietotekniikan hyödyntäminen	käyttää tavallisimpia koneita ja laitteita kädentaidon apuna.	käyttää koneita ja ohjattuna tietotekniikkaa kädentaidon rinnalla tuotteen valmistuksessa.	käyttää koneita ja tietotekniikkaa tarkoituksenmukaisesti kädentaidon rinnalla tuotteen valmistuksessa.

Opintojakso	Ammattialan tuotteen kehittäminen ja valmistus
Laajuus	10 ov
Tavoitteet	<p>Opiskelija hallitsee tuotesuunnitteluprosessin. Hän osaa valmistaa alan vaatimukset täyttävän tuotteen tehokkain menetelmin. Opiskelija osaa työskennellä pitkäjännitteisesti projektin mukaan.</p> <p>Opiskelija syventää ja soveltaa ammattitaitoaan valitsemallaan osa-alueella ja valmistaa opinnäytetyön, jonka laajuus on 5 ov. Opinnäytetyö voi olla sisällöltään joko kivialan opintoja kokoava tai tutkinnon jonkin osa-alueen erityisosaamista osoittava tehtäväkokonaisuus ja joka toteuttaa tutkinnon tavoitteita. Opiskelija osaa laatia opinnäytetyön ammatillisen suuntautumisensa ja taitojensa mukaisesti.</p>
Keskeinen sisältö	<p>Hyödynnetään tuotesuunnittelutaitoja, ideointimenetelmiä, tiedonhankintaa, hahmollisten hyödyntämistä ja jo opittuja kiven ja jalometallin työstötaitoja vuosittain vaihtuvan projektityön puitteissa. Opiskelija pyrkii kehittämään alan tuotteita ja valmistusmenetelmiä sekä edistämään käsi- ja taideteollisuusala.</p> <p>Opiskelijan valitsee opinnäytetyönsä aiheen oman kiinnostuksensa, ammatillisen suuntautumisensa ja taitojensa mukaisesti sekä hyväksyytään sen opettajilla.</p> <p>Hän osaa suunnitella itsenäisesti tarvittaessa ohjausta hyväksikäyttäen kivi-metallialan tuotteen tai tuotesarjan. Työtä tehdessään hän työskentelee omatoimisesti ja ennakkosuunnitelman mukaisesti. Hän osaa etsiä opinnäytetyössään tarvittavaa tietoa eri lähteistä ja suhtautua tietoon kriittisesti.</p> <p>Opiskelija osaa yhdistellä tutkinnon eri osa-alueiden osaamista ja käyttää tarkoituksenmukaisia ammattialan työskentelymenetelmiä. Hän osaa itsenäisesti ratkaista opinnäytetyöhönsä liittyviä ongelmia ja arvioida työn etenemistä ja sen tuloksia.</p> <p>Opiskelija esittelee myös opinnäytetyönsä visuaalisesti, kirjallisen raportin muodossa. Kirjallinen osuus voi olla muodoltaan vapaa, mutta sisällön tulee noudattaa oppilaitoksen yleistä ohjetta. Kirjallisen osuudessa tulee perustella aiheen valinta, selvittää ai-</p>

	heen taustaa. kuvata työskentelyprosessin etenemistä sekä pohtien arvioida omaa työtään. Lisäksi työ tulee esitellä suullisesti opinnäytetyöseminaarissa.
Toteutustapa	Työpajatyöskentely, luokkahuonetyöskentely, itsenäinen työskentely
Kytkenät muihin opintoihin	Opiskelija soveltaa opintojakson sisällössä kaikille yhteisiä opintoja, yhteisiä ammatillisia opintoja ja eriytyviä ammatillisia opintoja.
Arvioinnin toteutus	Arviointi muodostuu opintojaksoon kuuluvien hyväksytysti suoritettujen tehtävien ja näytön perusteella. Opinnäytetyö arvioidaan omana kokonaisuutenaan.

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki Hyvä 3:een vaadittavat tavoitteet ja osin Kiitettävä 5 tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki Tyydyttävä 1:een vaadittavat tavoitteet ja osin Hyvä 3 tavoitteet.

Opintokokonaisuus	YRITYSTOIMINTA JA VALMISTUS
Laajuus	10 OV
Yleistavoitteet	Keskeisenä tavoitteena on työelämään tutustuminen, esim. opintokäyneillä sekä työskentelemällä työssäoppimisjaksoilla ammattialan yrityksissä.
Keskeinen sisältö / Opintojaksot	Työssäoppimisjaksolla monipuolistetaan koulussa opittuja taitoja sekä opitaan uutta työssäoppimispaikan työssäoppimismahdollisuuksien mukaan. Työelämän perustaidot 3 ov Opiskelija tutustuu yritysten toimintaan ja työskentelytapoihin. Ammattialalla työskentely 7 ov Opiskelija työskentelee oman alan työssäoppimispaikassa annetun ohjauksen mukaan Oppilaanohjaus: Opintokokonaisuus sisältää työssäoppimiseen valmennusta
Työssäoppiminen	Opintokokonaisuus suoritetaan työssäoppimispaikalla
Kytkenät muihin opintokokonaisuuksiin	
Arvioinnin toteutus: -arvosanan muodostuminen -arvioijat -vaadittavat suoritukset	Arvosana muodostuu työssäoppimisen ja näytön arvosanasta. Arvioinnin suorittavat työpaikkaohjaaja yhdessä ohjaavan opettajan kanssa. Opiskelija suorittaa itsearviointin ja työssäoppimisen suunnitelmassa mainitut tehtävät. Näytön arvioijina toimivat työssäoppimissuunnitelmassa nimetyt henkilöt, ammatillisten aineiden opettajat ja työpaikkaohjaajat yhdessä tai erikseen tai oppilaitosnäytössä ammatillisten aineiden opettajat.

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelijan on osattava ohjattuna valmistaa myyntikelpoisia oman ammattialan tuotteita	Opiskelijan on osattava valmistaa oman alansa myyntikelpoisia tuotteita	Opiskelijan on osattava valmistaa kilpailukykyisiä oman ammattialan tuotteita
valita ohjeiden mukaan tuotteelle sopiva valmistustapa	valita toimintaan sopiva tuotantomuoto	valita toimintaan sopiva tuotantomuoto, jolloin hänen on tunnettava pienyritysmistä ja teollista valmistusta
noudattaa työsuojelumääräyksiä	noudattaa työsuojelumääräyksiä	noudattaa työsuojelumääräyksiä
laskea malliesimerkin mukaan tuotevalmistuksen kustannukset	tuotteistaa ideansa suunnitella ja toteuttaa tuotteen valmistus kannattavasti laskea valmistuskustannuksia	tuotteistaa ideansa tuotannollistaa tuotteensa analysoimalla sen toimivuutta, valmistusta ja hintaa sekä tarvittavia muutoksia
	toimia yksin ja työryhmän jäsenenä valita valmistustekniikoita, työn vaiheistamista ja tuotannollisuutta laadun ja nopeuden parantamiseksi	suunnitella, organisoida ja toteuttaa tuotteen valmistus kannattavasti ottaen huomioon esteettiset ja tekniset laatuvaatimukset
		rakentaa valitsemansa yritystavan pohjalta toiminta-ajatus ja liikeidea
		laskea valmistuskustannuksia ja osatta-

		<p>va arvioida toiminnan kannattavuutta</p> <p>osattava käyttää yritystoiminnan rahoitustukimuotoja</p> <p>kehittää valmistustekniikoita, työn vaiheistamista ja tuotannollisuutta laatutason ja nopeuden parantamiseksi</p> <p>käyttää yksittäistuotteen sekä osa- ja sarjatyön valmistusmenetelmiä</p> <p>toimia yksin ja työryhmän jäsenenä, jolloin hänen on tunnettava ammattialansa tuotantoa, yhteistyömalleja sekä työskentely- ja markkinointitapoja</p> <p>käyttää ja kehittää käsityöyrittämisen lisäarvona erikoistumista, joustavaa palvelua sekä yksilöllisyyttä</p> <p>käyttää yritystoiminnan kannalta keskeisten sidosryhmien palveluja</p>
--	--	--

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki Hyvä 3:een vaadittavat tavoitteet ja osin kiitettävä 5 tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki Tyydyttävä 1:een vaadittavat tavoitteet ja osin Hyvä 3 tavoitteet.

Näyttö

Keskeinen osaaminen, mikä näytetään	<p>Keskeinen sisältö on</p> <ul style="list-style-type: none"> -tuotteiden, kannattava valmistus -yrittäjäyys <p>Tämä opintokokonaisuus näytetään yhdessä esinevalmistuksen suunnittelu ja tuotteen suunnittelu ja valmistus opintokokonaisuuksien kanssa.</p>
Näyttöympäristö	Näyttö suoritetaan työpaikalla tai oppilaitoksessa. Opiskelijalla tulee olla tarvittavat työvälineet näytön suorittamiseen.
Näytön ajankohta	2. vuosi, kevätlukukausi
Arviointikriteerit	Arviointikriteerit ja näytön yksityiskohtainen kuvaus liitteenä.

Arvioinnin kohteet	Arviointikriteerit		
	TYYYDYTTÄVÄ (T1)	HYVÄ (H3)	KIITETTÄVÄ (K5)
	Opiskelija	Opiskelija	Opiskelija
Työprosessin hallinta Ammattialan tuotevalmistukseen pohjautuvan yritystoiminnan käynnistäminen	valitsee ohjeiden mukaan tuotteelle sopivan valmistustavan.	<p>tuotteistaa ohjattuna ideansa ja tuotannollistaa tuotteen valmistusta.</p> <p>kehittää ohjattuna valmistustekniikoita, työn vaiheistamista ja tuotannollisuutta.</p>	<p>tuotteistaa ideansa ja tuotannollistaa tuotteensa analysoimalla sen toimivuutta, valmistusta ja hintaa sekä tekee tarvittavia muutoksia.</p> <p>kehittää valmistustekniikoita, työn vaiheistamista ja tuotannollisuutta parantaakseen laatutasoa ja nopeutta</p>
		<p>suunnittelee, organisoii ja toteuttaa ohjattuna tuotteen valmistuksen kannattavasti ja valitsee toimintaan sopivan tuotantomuodon.</p> <p>käyttää ohjattuna yritystoiminnan kannalta keskeisten sidosryhmien palveluja ja</p>	<p>suunnittelee, organisoii ja toteuttaa tuotteen valmistuksen kannattavasti ottaen huomioon esteettiset ja tekniset laatuvaatimukset.</p> <p>valitsee toimintaan sopivan tuotantomuodon ja tuntee pienyrittäjyyttä ja teollista valmistusta.</p> <p>käyttää yritystoiminnan kannalta keskeisten sidosryhmien palveluja ja rakentaa valit-</p>

		<p>rakentaa valitsemansa yritystavan pohjalta toiminta-ajatuksen ja liikeidean.</p> <p>laskee ohjattuna valmistuskustannuksia ja arvioi toiminnan kannattavuutta.</p>	<p>semansa yritystavan pohjalta toiminta-ajatuksen ja liikeidean.</p> <p>laskee valmistuskustannuksia ja arvioi toiminnan kannattavuutta sekä käyttää yritystoiminnan rahoitustuki-muotoja.</p> <p>käyttää ja kehittää käsityöyrittämisen lisäarvona erikoistumista, joustavaa palvelua sekä yksilöllisyyttä.</p>
<p>Työtehtävän hallinta Kannattava valmistus ja yrittäjyys</p>	<p>laskee malliesimerkin mukaan tuotevalmistuksen kustannukset.</p>	<p>valmistaa myyntikelpoisia oman alansa tuotteita ja käyttää yksittäistuotteen sekä osa- ja sarjatyön valmistusmenetelmiä.</p> <p>toimii ohjattuna yksin ja työryhmän jäsenenä.</p>	<p>valmistaa kilpailukykyisiä oman alan tuotteita ja käyttää yksittäistuotteen sekä osa- ja sarjatyön valmistusmenetelmiä.</p> <p>toimii yksin ja työryhmän jäsenenä ja tuntee alansa tuotantoa, yhteistyömalleja sekä työskentely- ja markkinointitapoja.</p>
<p>Työturvallisuuden hallinta</p>	<p>noudattaa työsuojelumääräyksiä.</p>	<p>noudattaa työsuojelumääräyksiä.</p>	<p>noudattaa työsuojelumääräyksiä.</p>

Opintojakso	Työelämän perustaidot
Laajuus	3 ov
Tavoitteet	Opiskelija tutustuu valitsemansa yrityksen toimintaan ja siellä työskentelyyn.
Keskeinen sisältö	Annettujen tehtävien suorittaminen ja oman ammattialan tietojen ja taitojen lisääminen työpaikan toimialan mukaan.
Toteutustapa	Työskentely työssäoppimispaikassa ja työssäoppimisraportin laatiminen.
Kytkenät muihin opintoihin	
Arvioinnin toteutus	Arvioinnin suorittavat työpaikkaohjaaja ja opettaja yhdessä keskustellen opiskelijan kanssa. Arvosana muodostuu hyväksytysti suoritettujen tehtävien perusteella.

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
<p>Opiskelijan on osattava</p> <p>hankkia työssäoppimispaikka ohjauksen mukaan</p> <p>toimia työssäoppimispaikassaan annettujen ohjeiden mukaan työaikoja ja hyviä käytöstapoja noudattaen</p> <p>noudattaa työpaikan työsuojelumääräyksiä</p> <p>tehdä ohjauksen mukaan annetut tehtävät.</p> <p>raportoida kirjallisesti työssäoppimisjakson tapahtumista ennalta sovitulla tavalla</p>	<p>Opiskelijan on osattava</p> <p>hankkia itsenäisesti työssäoppimispaikka</p> <p>toimia työssäoppimispaikassaan annettujen ohjeiden mukaan työaikoja ja hyviä käytöstapoja noudattaen</p> <p>noudattaa työpaikan työsuojelumääräyksiä.</p> <p>ottaa huomioon muut työyhteisön jäsenet</p> <p>työskennellä vastuuntuntoisesti</p> <p>raportoida kirjallisesti aikataulussa pysyen työssäoppimisjakson tapahtumista ennalta sovitulla tavalla</p>	<p>Opiskelijan on osattava</p> <p>hankkia itsenäisesti työssäoppimispaikka</p> <p>toimia työssäoppimispaikassaan annettujen ohjeiden mukaan työaikoja ja kiitettäviä käytöstapoja ja noudattaen</p> <p>noudattaa työpaikan työsuojelumääräyksiä</p> <p>ottaa huomioon muut työyhteisön jäsenet, hallitsee ongelmatilanteita sekä sietää epävarmuutta ja kiirettä</p> <p>olla oma-aloitteinen ja halukas oppimaan uutta</p> <p>työskennellä ripeästi ja vastuuntuntoisesti</p> <p>raportoida kirjallisesti aikataulussa pysyen työssäoppimisjakson tapahtumista ennalta sovitulla tavalla</p>

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki Hyvä 3:een vaadittavat tavoitteet ja osin Kiitettävä 5 tavoitteet.
Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki Tyydyttävä 1:een vaadittavat tavoitteet ja osin Hyvä 3 tavoitteet.

Opintojakso	Ammattialalla työskentely
Laajuus	7 ov
Tavoitteet	Opiskelija sisäistää työelämän pelisäännöt. Opiskelija ymmärtää yrityksen kannattavuuteen vaikuttavia tekijöitä, toimii kaikissa tehtävissään yrityksen eduksi ja noudattaa työsuojelumääräyksiä.
Keskeinen sisältö	Opiskelija työskentelee oman alan työssäoppimispaikassa annetun ohjauksen mukaan. Opiskelija perehtyy työssäoppimispaikalla yrityksen toimintatapoihin, tuotteisiin, markkinointikanaviin, yhteistyöverkostoon sekä käytettäviin työmenetelmiin suorittamalla annettuja työtehtäviä.
Toteutustapa	Opintojakso toteutetaan työssäoppimispaikassa.
Kytkenät muihin opintoihin	Opintojakso Työelämän perustaidot tulee olla hyväksytysti suoritettu.
Arvioinnin toteutus	Arviointi muodostuu jatkuvan seurannan ja näytön perusteella. Arvioinnin tekevät työpaikkaohjaajan ja opettajan yhdessä opiskelijan kanssa keskustellen.

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelijan on osattava	Opiskelijan on osattava	Opiskelijan on osattava
hankkii tarvittaessa opettajan avustuksella oman alansa työssäoppimispaikan.	hankkii itsenäisesti oman alansa työssäoppimispaikan.	hankkii itsenäisesti työssäoppimispaikka
toimia tyydyttävästi työssäoppimispaikkansa työtehtävissä annettuja ohjeita ja työaikoja sekä hyviä käytöstapoja noudattaen.	toimia hyvin ja oma-aloitteisesti työssäoppimispaikkansa työtehtävissä annettuja ohjeita ja työaikoja sekä hyviä käytöstapoja noudattaen	toimia kiitettävästi ja oma-aloitteisesti työssäoppimispaikkansa työtehtävissä annettuja ohjeita ja työaikoja täsmällisesti, itsenäisesti sekä hyviä käytöstapoja noudattaen
suhtautua tyydyttävästi työympäristöön ja työtovereihin	suhtautua hyvin työympäristöön ja työtovereihin	suhtautua kiitettävästi työympäristöön ja työtovereihin
asiakaskäyttäytyminen tyydyttävästi	asiakaskäyttäytyminen hyvin	asiakaskäyttäytyminen kiitettävästi
pitää päiväkirjaa työssäoppimisjaksonsa aikana ja raportoida jaksosta kirjallisesti ja suullisesti etukäteissuunnitelman mukaan aikataulussa pysyen	pitää päiväkirjaa työssäoppimisjaksonsa aikana ja raportoida jaksosta kirjallisesti ja suullisesti etukäteissuunnitelman mukaan aikataulussa pysyen	pitää päiväkirjaa työssäoppimisjaksonsa aikana ja raportoida jaksosta kirjallisesti ja suullisesti etukäteissuunnitelman mukaan aikataulussa pysyen
Opiskelijan asenne työhön on tyydyttävä.	Opiskelijan asenne työhön on hyvä.	Opiskelijan asenne työhön on kiitettävä.

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki Hyvä 3:een vaadittavat tavoitteet ja osin Kiitettävä 5 tavoitteet.
Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki Tyydyttävä 1:een vaadittavat tavoitteet ja osin Hyvä 3 tavoitteet.

Opintokokonaisuus	YRITYSTOIMINTA JA PALVELU
Laajuus	10 OV
Yleistavoitteet	Tutustutaan ammattialan yrityksiin niissä työskentelemällä. Työssäoppimisjaksolla monipuolistetaan koulussa opittuja taitoja sekä opitaan uutta työssäoppimispaikan mahdollisuuksien mukaan.
Keskeinen sisältö / Opintojaksot	Työskennellään ammattialan yrityksissä. Opintojakso syventää ja laajentaa muita opintoja työelämän alueelliset ja paikalliset tarpeet huomioiden. Yritystoiminta ja palvelu 10 ov
Työssäoppiminen	Opintokokonaisuus on työssäoppimista.
Kytkenät muihin opintokokonaisuuksiin	Opintokokonaisuus Yritystoiminta ja valmistus tulee olla hyväksytysti suoritettu
Arvioinnin toteutus: -arvosanan muodostuminen -arvioijat -vaadittavat suoritukset	Arvosana muodostuu työssäoppimisen ja näytön arvosanasta. Arvioinnin suorittavat työpaikkaohjaaja yhdessä ohjaavan opettajan kanssa. Opiskelija suorittaa itsearvioinnin ja työssäoppimisen suunnitelmassa mainitut tehtävät. Näytön arvioijina toimivat työssäoppimissuunnitelmassa nimetyt henkilöt, ammatillisten aineiden opettajat ja työpaikkaohjaajat yhdessä tai erikseen tai oppilaitosnäytössä ammatillisten aineiden opettajat.

Arviointikriteerit

Tyydyttävä 1	Hyvä 3	Kiitettävä 5
Opiskelijan on osattava toimia ohjatusti alansa asiakaspalvelutilanteissa mallin mukaan laatia kirjallisia työohjeita toimia keskeisten kuluttajaoikeuksien mukaisesti käyttää ohjatusti työympäristön koneita, välineitä ja laitteita noudattaa työpaikan työskentelyaikoja, työturvallisuusohjeita sekä noudattaa salassapitovelvollisuuksia	Opiskelijan on osattava toimia alansa asiakaspalvelutehtävissä, ja työyhteisön vuorovaikutustilanteissa ammattikieltä ja käyttää sitä käyttäen sitä asiakaspalvelutilanteissa toimia kuluttajaoikeuksien mukaisesti käyttää työympäristön koneita, välineitä ja laitteita sekä huolehtia niiden kunnosta ja siisteydestä noudattaa työpaikan työskentelyaikoja, työturvallisuusohjeita sekä noudattaa salassapitovelvollisuuksia	Opiskelijan on osattava toimia itsenäisesti työyhteisön vuorovaikutustilanteissa toimia alansa asiakaspalvelussa ja ohjaus- ja/tai neuvontatilanteissa käyttää ammattikieltä suullisesti ja kirjallisesti käyttää ja laatia kirjallisia ja visuaalisia työohjeita dokumentoida työvaiheita sekä tehdä tuoteselostuksia ja käyttöohjeita ottaa huomioon tuotevastuu ja kuluttajan oikeudet käyttää itsenäisesti työympäristön koneita, välineitä ja laitteita sekä huolehtia niiden kunnosta ja siisteydestä noudattaa työpaikan työskentelyaikoja, työturvallisuusohjeita sekä noudattaa salassapitovelvollisuuksia
hankkii tarvittaessa opettajan avustuksella oman alansa työssäoppimispaikan. toimia tyydyttävästi työssäoppimispaikkansa työtehtävissä annettuja ohjeita ja työaikoja sekä hyviä käytöstapoja noudattaen. suhtautua tyydyttävästi työympäristöön ja työtovereihin asiakaskäyttäytyminen tyydyttävästi pitää päiväkirjaa työssäoppimisjaksonsa aikana ja raportoida jaksosta kirjallisesti ja suullisesti etukäteissuunnitelman mukaan aikataulussa pysyen Opiskelijan asenne työhön on tyydyttävä.	hankkii itsenäisesti oman alansa työssäoppimispaikan. toimia hyvin ja oma-aloitteisesti työssäoppimispaikkansa työtehtävissä annettuja ohjeita ja työaikoja sekä hyviä käytöstapoja noudattaen suhtautua hyvin työympäristöön ja työtovereihin asiakaskäyttäytyminen hyvin pitää päiväkirjaa työssäoppimisjaksonsa aikana ja raportoida jaksosta kirjallisesti ja suullisesti etukäteissuunnitelman mukaan aikataulussa pysyen Opiskelijan asenne työhön on hyvä.	hankkii itsenäisesti työssäoppimispaikka toimia kiitettävästi ja oma-aloitteisesti työssäoppimispaikkansa työtehtävissä annettuja ohjeita ja työaikoja täsmällisesti, itsenäisesti sekä hyviä käytöstapoja noudattaen suhtautua kiitettävästi työympäristöön ja työtovereihin asiakaskäyttäytyminen on kiitettävää pitää päiväkirjaa työssäoppimisjaksonsa aikana ja raportoida jaksosta kirjallisesti ja suullisesti etukäteissuunnitelman mukaan aikataulussa pysyen Opiskelijan asenne työhön on kiitettävä.

Hyvä 4 Opiskelijan on osattava kaikki Hyvä 3:een vaadittavat tavoitteet ja osin kiitettävä 5 tavoitteet.

Tyydyttävä 2 Opiskelijan on osattava kaikki Tyydyttävä 1:een vaadittavat tavoitteet ja osin Hyvä 3 tavoitteet.

Näyttö

Keskeinen osaaminen, mikä näytetään	Keskeinen sisältö on -yhteistyö ja asiakaspalvelu oman ammattialan yritystoiminnassa
Näyttöympäristö	Näyttö suoritetaan pääasiassa työssäoppimispaikalla.
Näytön ajankohta	3. vuosi, syyslukukausi
Arviointikriteerit	Arviointikriteerit ja näytön yksityiskohtainen kuvaus liitteenä.

Opintojakso	Yritystoiminta ja palvelu
Laajuus	10 ov
Tavoitteet	Opiskelija sisäistää työelämän pelisäännöt. Opiskelija ymmärtää yrityksen kannattavuuteen vaikuttavia tekijöitä, toimii kaikissa tehtävissään yrityksen eduksi ja noudattaa työsuojelumääräyksiä.

Keskeinen sisältö	Opiskelija työskentelee oman alan työssäoppimispaikassa annetun ohjauksen mukaan. Opiskelija perehtyy työssäoppimispaikalla yrityksen toimintatapoihin, tuotteisiin, markkinointikanaviin, yhteistyöverkostoon sekä käytettäviin työmenetelmiin suorittamalla annettuja työtehtäviä.
Toteutustapa	Työskentely työssäoppimispaikalla, raportointi
Kytännät muihin opintoihin	Opintojakso Ammattialalla työskentely tulee olla hyväksytysti suoritettu
Arvioinnin toteutus	Arviointi muodostuu jatkuvan seurannan ja näytön perusteella. Arvioinnin tekevät työpaikkaohjaaja ja opettajan yhdessä opiskelijan kanssa keskustellen.

Esinesuunnittelun ja valmistuksen koulutusohjelma

1. vuosi	2. vuosi	3. vuosi
<p>I NÄYTTÖ</p> <p>opintokokonaisuudet Tuotteen tekninen valmistus ja käden- taidot</p> <p>ajankohta: 1. vuoden kevät</p> <p>näyttöympäristö: Oppilaitos</p> <p>kuvaus: Opiskelija -osoittaa hallitsevansa ammattialan keskeiset työvälineet ja laitteet -tuntee ja osaa valita työhön sopivat materiaalit -osaa työskennellä työturvallisuusasi- at huomioon ottaen -osaa lukea ja soveltaa työohjeita valmistamaansa työhön -tunnistaa esteettisen työnjäljen ja laadun -osoittaa kelpoisuutensa työssäoppi- misjaksolle</p>	<p>II NÄYTTÖ</p> <p>opintokokonaisuudet Esinevalmistuksen suunnittelu Tuotteen suunnittelu ja valmistus Yritystoiminta ja valmistus</p> <p>ajankohta 2. vuoden kevät</p> <p>näyttöympäristö: Oppilaitos tai työssäoppimispaikka</p> <p>Osoittaa tuntevansa ammattialansa kulttuuria ja osaa soveltaa sitä käy- tännössä</p> <p>kuvaus: Opiskelija - valmistaa ja käyttää työohjeita, esi- tyskuvia ja malleja tuotesuunnittelu- prosessin sekä sen esittelyn eri vai- heissa -valmistaa tuotesuunnitteluprosessin- sa tuloksena yksittäistuotteen tai sar- javalmistetun tuotteen joko yksin tai asiakkaan antamien lähtökohtien poh- jalta -valitsee tuotteen valmistukseen sopi- vat materiaalit, rakenteet, tuotanto- muodon, valmistustekniikat ja mene- telmät siten että tuotteen valmistus on kannattavaa -arvioi tuotteen toimivuutta, valmistus- ta ja sen toimivuutta, valmistuskus- tannuksia, myyntihintaa ja tuotteen laatutasoa</p>	<p>III NÄYTTÖ</p> <p>opintokokonaisuudet Yritystoiminta ja palvelu</p> <p>ajankohta 3. vuoden syys</p> <p>näyttöympäristö: Työssäoppimispaikka</p> <p>kuvaus: Opiskelija -työskentelee ammattialansa yrityk- sessä ammatillisen suuntautuneisuu- tensa mukaan -ymmärtää ammattialan yrityksen toiminnan (toimintatavat, tuotteet, markkinointikanavat, yhteistyöverkos- tot, työmenetelmät) yrityksessä työ- skentelemällä - ammattialan tuotteiden tai palvelujen valmistaminen</p>
		<p>3. vuosi</p> <p>IV NÄYTTÖ</p> <p>opintokokonaisuudet: Perinteen taitaminen Tuotteen asiakaslähtöinen valmistus Kädentaidot ja valmistus Esteettinen, visuaalinen ja kulttuu- riosaaminen</p> <p>ajankohta 3. vuoden kevät</p> <p>näyttöympäristö: Oppilaitos tai työssäoppimispaikka</p> <p>kuvaus: Opiskelija -osaa suunnitella ja valmistaa korkea- laatuista yksittäis- tai sarjatuotannol- lisen tuotteen ja osaa hankkia siihen tarvittavat materiaalit, laatia aikatau- lun ja hinnoitella tuotteen -osaa valmistaa tuotteen tarvittaessa asiakkaan tarpeiden mukaan yhteis- työssä hänen kanssaan -osaa soveltaa esteettistä ja visuaalis- ta tietoa sekä kulttuurihistorian tietoa oman ammattialansa suunnittelu- ja valmistus sekä markkinointitilanteissa</p>

I NÄYTTÖ

Tuotteen tekninen valmistus ja kädentaidot, 20 ov

Näytössä esille tuleva keskeinen osaaminen:

ammattialan vaatimusten mukainen työprosessin, työvälineiden, koneiden, laitteiden, materiaalien, työturvallisuuden ja laadukkaan työnjäljen hallinta

Arviointikriteeri

	TYDYTTÄVÄ (T1)	HYVÄ (H3)	KIITETTÄVÄ (K5)
	Opiskelija	Opiskelija	Opiskelija
Työprosessin hallinta Valmistusprosessin hallinta ammattialalla	valmistaa ohjeen mukaan alan tuotteen alusta loppuun työpiirroksia käyttäen.	arvioi ja kehittää teknistä osaamistaan ja kädentaitojaan. kehittää ohjattuna valmistusmenetelmiä niin, että tuote voidaan valmistaa taloudellisesti. valmistaa ammattialan tuotteen alusta loppuun valmiin mallin tai työpiirroksen mukaan.	arvioi ja kehittää teknistä osaamistaan ja kädentaitojaan. valitsee, soveltaa ja kehittää valmistusmenetelmiä niin, että tuote voidaan valmistaa taloudellisesti ottaen huomioon ammattialan laatuvaatimukset. valmistaa ammattialan yksittäistuotteen alusta loppuun valmiin mallin, työpiirustusten ja sovellettavien työohjeiden mukaan.
Työtehtävän hallinta Ammattialan keskeisten työmenetelmien, -välineiden, koneiden ja laitteiden hallinta	käyttää ammattialan keskeisiä työvälineitä, koneita ja laitteita. valmistaa ohjeen mukaan ammattialan tuotteen alusta loppuun työpiirroksia käyttäen. käyttää ohjeen mukaan ammattialan perinteisiä työtapoja, materiaaleja ja tuoterakenteita.	käyttää ammattialan keskeisiä työmenetelmiä, välineitä, koneita ja laitteita alan työtehtävissä ja tuotteiden valmistuksessa. valmistaa ammattialan tuotteen alusta loppuun valmiin mallin tai työpiirroksen mukaan. tekee perinteiset liitokset ja rakenteet ammattialan materiaaleista.	valitsee ja käyttää ammattialan keskeisiä työmenetelmiä, -välineitä, koneita ja laitteita soveltaen niitä alan työtehtävien, valmistus- ja tuotantotapojen mukaan. valmistaa ammattialan yksittäistuotteen alusta loppuun valmiin mallin, työpiirustusten ja sovellettavien työohjeiden mukaan. tekee perinteiset liitokset ja rakenteet ja pystyy viimeistelyyn työnjälkeen.
Työturvallisuuden hallinta Ammattialan työsuojelumääräykset	toimii ammattialan työsuojelumääräysten mukaan.	toimii ammattialan työsuojelumääräysten mukaan. pitää ammattialansa työvälineet, koneet ja laitteet käyttökuntoisina.	toimii ammattialan työsuojelumääräysten mukaan. pitää ammattialansa työvälineet, koneet ja laitteet käyttökuntoisina ja huoltaa ne. kehittää työympäristöään ja toimii siinä järjestelmällisesti.
Kaikille aloille yhteinen ydinosaaminen Yhteistyötaidot	työskentelee tavoitteellisesti ohjeen mukaan yksin sekä ohjattuna työryhmässä.	työskentelee asetettujen tavoitteiden mukaan yksin ja ryhmän jäsenenä.	työskentelee asetettujen tavoitteiden mukaan yksin ja ryhmän jäsenenä. toimii ohjeiden mukaan yrityksessä ammattialansa tuotevalmistuksen työntekijänä.

NÄYTTÖTEHTÄVÄESIMERKKEJÄ:

Opiskelija rakentaa annetuista materiaaleista loimen sovittujen tekstiilien kutomista varten.

Opiskelija kutoo kankaan työohjeen ja mallikuvan mukaan. Hän valitsee käytettävät materiaalit, työtavat ja -välineet sekä kutoo sovitun määrän näytekangasta. Valmis kangas on mittatarkka. Opiskelija kutoo useampia kappaleita, jotka ovat keskenään samanlaisia.

Opiskelija saumaa ja tasosaumaa erivärisiä joustavaa materiaalia olevia vaatekappaleita, esimerkiksi voimisteluasuja. Hän langoittaa ja säätää koneet sekä vaihtaa värejä.

Opiskelija ompelee hameen ja laatii työohjeen.

Opiskelija valmistaa työpiirustusten, mallin tai valokuvan mukaan korun tai pienesineen jossa hän käyttää ohjeiden mukaan kiveä ja (jalo)metallia sekä ammattialalle tyypillisiä perustyömenetelmiä, koneita ja laitteita.

II NÄYTTÖ

Esinevalmistuksen suunnittelu 5 ov

Tuotteen suunnittelu ja valmistus 10 ov

Yritystoiminta ja valmistus 10 ov

Näytössä esille tuleva keskeinen osaaminen:

-tuotesuunnitteluprosessiin pohjautuva tuotevalmistus, tuotekehittäminen, tuotteiden kannattava valmistus ja laadun tunnistaminen

Esinesuunnittelun suunnittelu 5ov

Arviointikriteerit

	TYYYDYTTÄVÄ (T1)	HYVÄ (H3)	KIITETTÄVÄ (K5)
	Opiskelija	Opiskelija	Opiskelija
Työprosessin hallinta dokumentointi, tekniset piirustukset, tuotevalmistuksen työohjeet, valmistus prosessin eri vaiheissa, arviointi ja esittely		arvioi ohjattuna tuotteiden ominaisuuksia. esittelee ammattialaansa suullisesti ja tuotteita joko visuaalisesti, kirjallisesti tai suullisesti.	arvioi tuotteiden ominaisuuksia markkinoinnin, kulttuurin ja kestävän kehityksen näkökulmasta ja vertaa tuotteiden esteettistä ja teknistä laatua sekä tarkoituksenmukaisuutta. esittelee ammattialaansa ja tuotteita visuaalisesti, kirjallisesti ja suullisesti.
Työtehtävän hallinta Käsivaraiden, mekaanisten ja tietoteknisten tuotesuunnittelu- menetelmien käyttö tuotekehitys- prosessin eri vaiheissa	esittää kuvallisesti tuoteideoiden rakenteita ja malleja käsivaraisten ja teknisten menetelmin. tekee mallin mukaan työvaiheiden valmistusohjeita ja käyttää teknisiä piirustuksia.	käyttää ammattialan tavanmukaisia käsivaraisten, mekaanisten tai tietoteknisten menetelmien joko rakenteiden ja mallien ideoinnissa, esittämisessä tai dokumentoinnissa. hankkii esineisiin ja tuotteisiin tavoitteiden mukaiset materiaalit ja tarvikkeet ja valmistaa ohjattuna pienoisen ja hahmomalleja. käyttää ja laatii ohjattuna alansa teknisiä piirustuksia ja tuotevalmistuksen työohjeita.	käyttää ammattialan tavanmukaisia käsivaraisten, mekaanisten ja tietoteknisten menetelmien rakenteiden ja mallien ideoinnissa, esittämisessä ja dokumentoinnissa. valitsee ja hankkii esineisiin ja tuotteisiin tavoitteiden mukaiset materiaalit ja tarvikkeet ja valmistaa pienoisen ja hahmomalleja. käyttää ja laatii alansa teknisiä piirustuksia, tuotevalmistuksen työohjeita ja dokumentteja.
Työn perustana olevan tiedon hallinta Käsivaraiden, mekaanisten ja tietoteknisten tuotesuunnittelu- menetelmien tuntemus ja tiedonhankinta tuotekehitysprosessin eri vaiheissa	etsii ja ohjattuna käyttää ideoinnissa ja tuotevalmistuksessa lähdeaineistoja ja asiantuntijatietaoa.	etsii ja käyttää ideoinnissa ja tuotevalmistuksessa lähdeaineistoja ja asiantuntijatietaoa.	etsii ja käyttää muotoilun, tuotekehittelyn, teknisen valmistuksen, tuotannosuunnittelun ja kaupankäynnin lähdeaineistoja ja asiantuntijatietaoa.

Tuotteen suunnittelu ja valmistus, 10 ov

Arviointikriteerit

	TYYYDYTTÄVÄ (T1)	HYVÄ (H3)	KIITETTÄVÄ (K5)
	Opiskelija	Opiskelija	Opiskelija
Työprosessin hallinta			

Tuotesuunnittelu ja valmistus tuotekehitysprosessissa		kehittää ohjattuna käsityönä valmistetun tuotteen sarjavalmistukseksi.	kehittelee ja ideoi työtapoja ja valmistusteknisiä ratkaisuja. kehittää käsityönä valmistetun tuotteen sarjavalmistukseksi.
	valmistaa tuotteen suunnitteluun pohjautuvien valmistusohjeiden mukaan.	etsii tuotteen valmistukseen ja muotoiluun liittyvää tietoa ja lähdeaineistoja ja ohjattuna soveltaa hankkimaansa tietoa tuotteen valmistukseen ja muotoiluun. valmistaa tarkoituksenmukaisen tuotteen laatuvaatimuksien mukaisesti. arvioi ohjattuna eri ratkaisuvaihtoehtojen kustannusvaikutuksia ja merkitystä tuotteen arvostukseen.	etsii ja käyttää tuotteen valmistukseen ja muotoiluun liittyvää tietoa ja lähdeaineistoja. valmistaa esteettisesti toimivan, tarkoituksenmukaisen ja markkinoitkelpoisen tuotteen laatuvaatimuksien mukaisesti luonnosten, teknisten piirustusten, hahmomallien ja esitekuvien perusteella. arvioi eri ratkaisuvaihtoehtojen kustannusvaikutuksia ja merkitystä tuotteen arvostukseen.
Työn perustana olevan tiedon hallinta Ammattialan tuotesuunnittelu- ja tuotantotapojen sekä tuotevastuun ja tekijänoikeuksien perusasioiden tuntemus ja taloudellinen ajattelu	valmistaa tuotteen tuotesuunnittelun valmistusohjeiden mukaan.	tuntee ammattialan tuotesuunnittelua ja tuotantotapoja siten, että pystyy valmistamaan tarkoituksenmukaisen tuotteen laatuvaatimuksien mukaan. tuntee ohjattuna tuotevastuun ja tekijänoikeuksien perusasiat siten, että pystyy neuvottelemaan tuotteen vaatimuksista.	tuntee ammattialan tuotesuunnittelua, tuotantotapoja ja taloudellista ajattelua siten, että pystyy valmistamaan esteettisesti toimivan, tarkoituksenmukaisen ja markkinoitkelpoisen tuotteen laatuvaatimuksien mukaisesti luonnosten, teknisten piirustusten, hahmomallien ja esitekuvien perusteella. tuntee tuotevastuun ja tekijänoikeuksien perusasiat siten, että pystyy neuvottelemaan tuotteen vaatimuksista.
Kaikille aloille yhteinen ydinosaaminen Ongelmanratkaisutaidot	valitsee ohjeiden perusteella käyttötarkoitukseen sopivat materiaalit ja rakenteet.	ottaa huomioon muotoilun ja valmistuksen välisen yhteyden ja valitsee ohjattuna materiaalit, mittasuhteet ja tekniset rakenteet.	ottaa huomioon muotoilun ja valmistuksen välisen yhteyden ja valitsee sen mukaan materiaalit, mittasuhteet ja tekniset rakenteet.
Yhteistyötaidot	toimii suunnittelijan apuna tuotevalmistuksessa.	soveltaa ohjattuna muoto-, väri- ja tilasommitelun perusasioita sekä kulttuurin asettamia vaatimuksia. työskentelee yhteistyössä suunnittelijan kanssa.	soveltaa muoto-, väri- ja tilasommitelun perusasioita sekä kulttuurin asettamia vaatimuksia. arvioi tuotteiden laatutasoa, markkinoitumahdollisuuksia ja kestävän kehityksen periaatteita. työskentelee suunnittelijan toimeksiannosta.

Näytön arviointi, Yritystoiminta ja valmistus, 10 ov

Arviointikriteeri

	TYDYTTÄVÄ (T1)	HYVÄ (H3)	KIITETTÄVÄ (K5)
	Opiskelija	Opiskelija	Opiskelija
Työprosessin hallinta Ammattialan tuotevalmistukseen pohjautuvan yritystoiminnan käynnistäminen	valitsee ohjeiden mukaan tuotteelle sopivan valmistustavan.	tuotteistaa ohjattuna ideansa ja tuotannollistaa tuotteen valmistusta.	tuotteistaa ideansa ja tuotannollistaa tuotteensa analysoimalla sen toimivuutta, valmistusta ja hintaa sekä

		kehittää ohjattuna valmistustekniikoita, työn vaiheistamista ja tuotannollisuutta.	tekee tarvittavia muutoksia. kehittää valmistustekniikoita, työn vaiheistamista ja tuotannollisuutta parantaakseen laatutasoa ja nopeutta
	laskee malliesimerkin mukaan tuotevalmistuksen kustannukset.	suunnittelee, organisoii ja toteuttaa ohjattuna tuotteen valmistuksen kannattavasti ja valitsee toimintaan sopivan tuotantomuodon. laskee ohjattuna valmistuskustannuksia ja arvioi toiminnan kannattavuutta.	suunnittelee, organisoii ja toteuttaa tuotteen valmistuksen kannattavasti ottaen huomioon esteettiset ja tekniset laatuvaatimukset. valitsee toimintaan sopivan tuotantomuodon ja tuntee pienyrittäjyyttä ja teollista valmistusta. laskee valmistuskustannuksia ja arvioi toiminnan kannattavuutta käyttää ja kehittää käsityörittämisen lisäarvona erikoistumista, joustavaa palvelua sekä yksilöllisyyttä.
Työtehtävän hallinta Kannattava valmistus ja yrittäjyys	valmistaa ohjeiden mukaan myyntikelpoisia oman ammattialansa tuotteita.	valmistaa myyntikelpoisia oman alansa tuotteita ja käyttää yksittäistuotteen sekä osa- ja sarjatyön valmistusmenetelmiä.	valmistaa kilpailukykyisiä oman alan tuotteita ja käyttää yksittäistuotteen sekä osa- ja sarjatyön valmistusmenetelmiä.
Työturvallisuuden hallinta	noudattaa työsuojelumääräyksiä.	noudattaa työsuojelumääräyksiä.	noudattaa työsuojelumääräyksiä.

III NÄYTTÖ

Yritystoiminta ja palvelu 10 ov

Näytössä esille tuleva keskeinen osaaminen:

ammattialan yrityksen toiminnan ymmärtäminen (toimintatavat, tuotteet, markkinointikanavat, yhteistyöverkostot, työmenetelmät) yrityksessä työskentelemällä, ammattialan tuotteiden tai palvelujen valmistaminen

Arviointikriteerit

	TYYYDYTTÄVÄ (T1)	HYVÄ (H3)	KIITETTÄVÄ (K5)
	Opiskelija	Opiskelija	Opiskelija
Työprosessin hallinta			
	käyttää ohjatusti työympäristön koneita, välineitä ja laitteita	käyttää työympäristön koneita, välineitä ja laitteita sekä huolehtia niiden kunnosta ja siisteydestä	käyttää itsenäisesti työympäristön koneita, välineitä ja laitteita sekä huolehtia niiden kunnosta ja siisteydestä
Työtehtävän hallinta			
	toimii tyydyttävästi työssä-oppimispaikkansa työtehtävissä annettuja ohjeita ja työaikoja sekä hyviä käytöstapoja noudattaen.	toimii hyvin ja oma-aloitteisesti työssäoppimispaikkansa työtehtävissä annettuja ohjeita ja työaikoja sekä hyviä käytöstapoja noudattaen	toimii kiitettävästi ja oma-aloitteisesti työssäoppimispaikkansa työtehtävissä annettuja ohjeita ja työaikoja täsmällisesti, itsenäisesti sekä hyviä käytöstapoja noudattaen
		käyttää ammattikieltä asiakaspalvelutilanteissa	käyttää ammattikieltä suullisesti ja kirjallisesti
Kaikille aloille yhteinen ydinosaaminen			
Vuorovaikutus- ja viestintätaidot	toimia ohjatusti alansa asiakaspalvelutilanteissa	toimii alansa asiakaspalvelutehtävissä, ja työyhteisön vuorovaikutustilanteissa	toimii itsenäisesti työyhteisön vuorovaikutustilanteissa
			toimia alansa asiakaspalve-

			lussa ja ohjaus- ja/tai neuvontatilanteissa
	suhtautua tyydyttävästi työympäristöön ja työtovereihin	suhtautua hyvin työympäristöön ja työtovereihin	suhtautua kiitettävästi työympäristöön ja työtovereihin
	noudattaa työpaikan työskentelyaikoja ja noudattaa salassapitovelvollisuuksia	noudattaa työpaikan työskentelyaikoja ja noudattaa salassapitovelvollisuuksia	noudattaa työpaikan työskentelyaikoja ja noudattaa salassapitovelvollisuuksia
Työturvallisuus			
	noudattaa työpaikan työturvallisuusohjeita	noudattaa työpaikan työturvallisuusohjeita	noudattaa työpaikan työturvallisuusohjeita

IV NÄYTTÖ

Perinteen taitaminen, 5 ov

Tuotteen asiakaslähtöinen valmistus, 10 ov

Kädentaidot ja valmistus, 10 ov

Esteettinen, visuaalinen ja kulttuuriosaaminen, 10 ov

Näytössä esille tuleva keskeinen osaaminen:

visuaalisten esitystapojen soveltaminen tuotesuunnitteluprosessissa, tuoteideoiden ja tuotteiden kehittäminen ja niiden korkeatasoinen valmistus

Näytön arviointi, Perinteen taitaminen 5 ov

Arviointikriteerit

	TYDYTTÄVÄ (T1)	HYVÄ (H3)	KIITETTÄVÄ (K5)
	Opiskelija	Opiskelija	Opiskelija
Työn perustana olevan tiedon hallinta Ammattialan käsi- ja taideteollisuuden historian tuntemus	tunnistaa ammattialan käsitöiden ja taideteollisuuden historian pääpiirteet. tunnistaa ammattialan esineiden ja tuotteiden tyyli- ja ominaispiirteet lähdeaineistosta käyttäen.	tuntee suomalaisen esinevalmistuksen, käsityön ja taideteollisen tuotannon menneisyyttä ja nykytilaa. tuntee ohjattuna tuotteen valmistuksen ja tuotteiden käyttötavat siten, että ohjattuna pystyy soveltamaan niitä esinesuunnittelussa ja -valmistuksessa.	tuntee suomalaisen esinevalmistuksen, käsityön ja taideteollisen tuotannon menneisyyttä ja nykytilaa. tuntee tuotteen valmistuksen ja käytön keskeiset tyylit, merkittävät tuotteet ja tuotteiden käyttötavat siten, että pystyy soveltamaan niitä esinesuunnittelussa ja -valmistuksessa.
		tunnistaa perinteisten ja nykyaikaisten materiaalien ja työtekniikoiden erot ja yhtäläisyydet siten, että pystyy käyttämään niitä esinesuunnittelussa ja -valmistuksessa. tunnistaa ja ajoittaa ohjattuna alansa tuotteet ja tunnuspiirteet.	tuntee perinteisten ja nykyaikaisten materiaalien ja työtekniikoiden erot ja yhtäläisyydet siten, että pystyy käyttämään niitä esinesuunnittelussa ja -valmistuksessa. tunnistaa, ajoittaa ja sijoittaa oikein alansa tuotteet ja tunnuspiirteet.

Näytön arviointi, Tuotteen asiakaslähtöinen valmistus, 10 ov

Arviointikriteerit

	TYDYTTÄVÄ (T1)	HYVÄ (H3)	KIITETTÄVÄ (K5)
	Opiskelija	Opiskelija	Opiskelija
Työprosessin hallinta Valmistusaikataulun suunnittelu: asiakastapaamisten ajankohdat, tarjousten, hinnoittelun, tilauksien, tavarahankinnan ja laskutuksen käytänteet	työskentelee sovittun aikataulun mukaan. hankkii ohjauksen mukaantutteen valmistamiseen tarvittavia materiaaleja ja tarvikkeita sekä ohjeiden mukaan laskee val-	suunnittelee ohjattuna valmistusaikataulun. työskentelee sovittun aikataulun mukaan. hankkii tuotteen valmistamiseen tarvittavia materiaaleja ja hinnoittelee ohjattuna työn kokonaiskustannukset	suunnittelee valmistusaikataulun ja noudattaa sitä. hankkii tuotteen valmistamiseen tarvittavia materiaaleja ja hinnoittelee työn kokonaiskustannukset

	mistamansa tuotteen materiaalikustannukset.		
Työtehtävän hallinta Asiakastapaamiset ja tuotevaatimuksista ja valmistuksesta neuvottelemine	työskentelee ja kommunikoi ohjattuna suoraan asiakkaan kanssa.	työskentelee ja kommunikoi ohjattuna suoraan asiakkaan kanssa. neuvottelee ohjattuna tuotteen vaatimuksista ja valmistuksesta.	sopii asiakastapaamisista. neuvottelee tuotteen vaatimuksista ja valmistuksesta.
Kaikille aloille yhteinen ydinosaaminen Vuorovaikutus- ja viestintätaidot Yhteistyötaidot		kokoaa ohjattuna asiakkaalle tietoa tuotteesta ja sen valmistuksesta. esittää ideansa ja kommunikoi asiakkaan kanssa yleiskielellä. toimii ohjattuna muuttuvissa tilanteissa ja etsii ohjattuna uusia ratkaisumalleja.	kokoaa asiakkaalle tietoa tuotteesta ja sen valmistuksesta. esittää ideansa ja kommunikoi asiakkaan kanssa yleiskielellä. toimii joustavasti muuttuvissa tilanteissa ja etsii uusia ratkaisumalleja.
Yhteiset painotukset Laadukas ja asiakaslähtöinen toiminta	valmistaa tuotteen asiakkaalle ohjeiden mukaan.	valmistaa ohjattuna tuotteen, joka vastaa asiakkaan vaatimuksia ja sopii sovittuun käyttötarkoitukseen.	valmistaa asiakkaan vaatimusten mukaan tuotteen sovittuun käyttötarkoitukseen.

Näytön arviointi Kädentaidot ja valmistus, 10 ov

Arviointikriteerit

	TYDYTTÄVÄ (T1)	HYVÄ (H3)	KIITETTÄVÄ (K5)
	Opiskelija	Opiskelija	Opiskelija
Työprosessin hallinta Korkealaatuisen uniikki- tai sarjatyötuotteen tuoteidean ja/tai tuotteen kehittämisen ja valmistuksen prosessi	arvioi ja kehittää tuoteideaa ja tuotetta ohjeiden avulla. kehittää valmistuksen työvaiheita ohjattuna.	arvioi ja kehittää tuoteideaa ja tuotetta. ohjattuna käyttää ja huoltaa työvälineitä, koneita ja laitteita sekä kehittää tuotevalmistuksen työvaiheita ja menetelmiä niin, että työskentely on joutuisaa.	kehittää tuoteideaansa ja tuotetaan erottaen uniikin yksittäistuotteen ja sarjatyönä valmistettavan tuotteen valmistustavat ja tuoteominaisuudet. käyttää ja huoltaa työvälineitä, koneita ja laitteita sekä kehittää tuotevalmistuksen työvaiheita ja menetelmiä niin, että työskentely on joutuisaa, sujuvaa ja vaivatonta.
Työtehtävän hallinta Korkeatasoisen uniikki- tai sarjatyötuotteen valmistus	toteuttaa työhön valitut rakenneratkaisut ja käyttää valittuja materiaaleja.	vertailee ja valitsee ohjattuna tuotteeseen sopivat materiaalit, rakenneratkaisut ja työmenetelmät. valmistaa toimivia uniikki- ja piensarjatuotteita.	vertailee ja valitsee tuotteeseen sopivat materiaalit, rakenneratkaisut ja työmenetelmät. valmistaa toimivia, selkeitä, esteettisiä, viimeistelyjä ja korkealaatuisia uniikki- ja piensarjatuotteita. työskentelee itsenäisesti ja perustelee tekemänsä ratkaisut.
Työn perustana olevan tiedon hallinta Kädentaidon ja työnjäljen laatuerojen tunnistaminen ja arviointi		seuraa omaa työskentelyään ja työn laatua prosessin eri vaiheissa.	seuraa ja arvioi omaa työskentelyään ja työn laatua prosessin eri vaiheissa ja ottaa vastaan rakentavaa ulkopuolista palautetta.

	tunnistaa työnjäljen laatueroja.	tunnistaa ja ohjattuna arvioi kädentaidon ja työnjäljen laatueroja. käyttää ammattitaitoaan ja kädentaitojaan siten, että valmiit tuotteet ovat virheetömiä ja työn jälki viimeistelyä.	tunnistaa ja arvioi kädentaidon ja työnjäljen laatueroja. käyttää ja soveltaa ammattitaitoaan sekä kehittää kädentaitojaan siten, että valmiit tuotteet ovat virheetömiä ja työn jälki viimeistelyä.
Yhteiset painotukset Teknologian ja tietotekniikan hyödyntäminen	käyttää tavallisimpia koneita ja laitteita kädentaidon apuna.	käyttää koneita ja ohjattuna tietotekniikkaa kädentaidon rinnalla tuotteen valmistuksessa.	käyttää koneita ja tietotekniikkaa tarkoituksenmukaisesti kädentaidon rinnalla tuotteen valmistuksessa.

Näytön arviointi Esteettinen, visuaalinen ja kulttuuriosaaminen, 10 ov

Arviointikriteerit

	TYYYDYTTÄVÄ (T1)	HYVÄ (H3)	KIITETTÄVÄ (K5)
	Opiskelija	Opiskelija	Opiskelija
Työtehtävän hallinta Väri-, muoto- ja tilasommittelun ja visuaalisten esitystapojen sekä kulttuurihistoriallisen tiedon käyttö ammattialan suunnittelutyössä sekä valmistuksen, toteutuksen ja markkinoinnin apuna	käyttää ohjeiden mukaan sommittelun sekä väri- ja muoto-opin perusasioita sekä käsi- ja taideteollisuuden historian tietoa suunnittelun ja ammattityön apuna.	käyttää ja ohjattuna soveltaa sommittelun sekä väri- ja muoto-opin perusasioita sekä käsi- ja taideteollisuuden historian tietoa ammattityön apuna.	käyttää ja soveltaa ilmaisusaan väri-, muoto- ja tilasommittelua sekä käyttää esteettistä ja visuaalista tietoa sekä käsi- ja taideteollisuuden historian tietoa ammattityössä. tulkitsee näkemäänsä rakennettua ympäristöä, tuotteita ja teoksia.
Työn perustana olevan tiedon hallinta Sommittelun perusasiat sekä käsi- ja taideteollisuuden historia, kansanperinne ja taidehistoria ammattialaan sovellettuna	tunnistaa ja erottaa lähdeaineistoja käyttäen tuotteen aikakausien tunnuspiirteitä. esittää omia ideoitaan ja suunnitelmiaan visuaalisesti.	yhdistää ohjattuna väri-, muoto- ja tilasommittelun vaikutukset sekä käsi- ja taideteollisuuden historian, kansanperinteen ja taidehistoriallisen tiedon materiaali-, rakenne- ja työtapa- ratkaisuihin.	yhdistää väri-, muoto- ja tilasommittelun vaikutukset sekä käsi- ja taideteollisuuden historian, kansanperinteen ja taidehistoriallisen tiedon materiaali-, rakenne- ja työtapa- ratkaisuihin ja ekologiin seuraamuksiin.

Vapaasti valittavista opinnoista on erillinen suunnitelma